EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 10. 10. 2024
COM(2024) 474 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o vykonávaní Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti

Obsah

Skratky ... 3

Zhrnutie ... 4

1. Aktuálny stav vykonávania Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti ... 7

A. Žiadosti o platbu a vyplácanie ... 7

Tempo vyplácania sa po revíziách plánov obnovy a odolnosti zvýšilo. ... 7

Čoraz viac sa využíva postup pozastavenia, čo uľahčuje rýchlejšie vyplácanie. ... 8

Komisia pokračovala v emisii dlhopisov EÚ na financovanie mechanizmu ... 10

Čoraz väčší počet opatrení je oprávnených na financovanie v rámci zelených dlhopisov NextGenerationEU ... 11

Makroekonomická podmienenosť a Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti ... 12

B. Revízia plánov obnovy a odolnosti ... 12

Aktualizované plány obnovy a odolnosti sú naďalej ambiciózne aj po revíziách vykonaných v rokoch 2023 a 2024 ... 12

Celkové finančné krytie a príspevok mechanizmu ku každému zo šiestich pilierov politiky sa po revíziách plánov obnovy a odolnosti zmenili. ... 14

V nadväznosti na revízie plánov obnovy a odolnosti sa vyvinuli profily platieb ... 15

V zrevidovaných plánoch obnovy a odolnosti sa naďalej dosahujú klimatické a digitálne ciele mechanizmu ... 18

Zrevidované plány obnovy a odolnosti prispievajú k sociálnym politikám a rodovej rovnosti v celej EÚ ... 19

C. Koneční prijímatelia v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti ... 20

Všetky členské štáty uverejňujú údaje o 100 najväčších konečných prijímateľoch ... 20

Najväčší koneční prijímatelia dostávajú finančné prostriedky na investície v rámci všetkých šiestich pilierov politiky mechanizmu ... 23

D. Kontroly a audit vykonávania Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti ... 24

Komisia naďalej chránila finančné záujmy Únie ... 25

Mechanizmus naďalej podlieha dôkladnej kontrole Európskeho dvora audítorov ... 26

E. Komunikácia a dialógy v rokoch 2023 – 2024 ... 28

Európsky parlament, Rada a členské štáty sa naďalej nepretržite podieľajú na vykonávaní mechanizmu ... 28

Viditeľnosť EÚ v rámci vykonávania plánov obnovy a odolnosti by sa mohla ešte viac zlepšiť. 29

Interaktívna mapa poskytuje vizuálny prehľad projektov podporovaných z mechanizmu ... 30

Členské štáty naďalej usporadúvajú výročné podujatia v rámci mechanizmu ... 31

Komisia podniká ďalšie relevantné komunikačné činnosti ... 32

F. Hlavné zistenia z hodnotenia Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti v polovici trvania ... 33

Z hodnotenia mechanizmu v polovici trvania vyplynulo, že podporil obnovu a priniesol inovácie vo výdavkoch EÚ 33

Súčasťou hodnotenia sú užitočné úvahy o budúcich nástrojoch založených na výkonnosti 34

2. Pokrok vo vykonávaní Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti 37

A. Spoločné ukazovatele 37

Mechanizmus dosiahol značné reálne výsledky v praxi 37

B. Polročne oznamované údaje 41

Väčšina míľnikov a cieľov sa podľa oznámených informácií dosahuje v súlade s harmonogramami plánov obnovy a odolnosti 41

C. Pokrok dosiahnutý v šiestich pilieroch politiky 43

Členské štáty dosiahli viditeľný pokrok vo vykonávaní vo všetkých šiestich pilieroch politiky mechanizmu 43

D. Politiky na zvýšenie konkurencieschopnosti podnikov EÚ 58

Plány obnovy a odolnosti prispievajú k lepšej konkurencieschopnosti podnikov EÚ, pričom podporu z mechanizmu už využili približne tri milióny podnikov 58

3. REPowerEU 61

A. Prehľad opatrení v jednotlivých kapitolách REPowerEU 63

Dodatočné reformy a investície súvisiace s plánom REPowerEU riešia prekážky, pomáhajú urýchliť prechod na čistú energiu a posilniť bezpečnosť dodávok energie 63

B. Prehľad opatrení, ktoré majú cezhraničný rozmer alebo rozmer zahŕňajúci viac krajín, zahrnutých vo všetkých kapitolách REPowerEU 66

Opatrenia venované plánu REPowerEU sa vyznačujú silným cezhraničným rozmerom alebo rozmerom zahŕňajúcim viac krajín 66

4. Záver 68

Skratky

BAR	pobrexitová adaptačná rezerva (*Brexit Adjustment Reserve*)
COVID-19	ochorenie COVID-19
ECA	Európsky dvor audítorov (*European Court of Auditors*)
ETS	systém obchodovania s emisiami (*Emissions Trading System*)
EUR	euro (€)
RRPs	plány obnovy a odolnosti (*Recovery and Resilience Plans*)
RRF	Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (*Recovery and Resilience Facility*)
MWh	megawatthodina
MSP	malé a stredné podniky
STEP	Platforma strategických technológií pre Európu (*Strategic Technologies in Europe Platform*)

Zhrnutie

Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (ďalej len „mechanizmus“) je ústredným prvkom európskeho plánu obnovy NextGenerationEU, ktorý je zameraný na posilnenie a zvýšenie odolnosti EÚ po bezprecedentných hospodárskych a spoločenských vplyvoch pandémie COVID-19. Mechanizmus bol zriadený v roku 2021[1] ako inovačný nástroj založený na výkonnosti, ktorý je bezprecedentný z hľadiska rozsahu, ako aj ambícií a v rámci ktorého sa poskytuje finančná podpora členským štátom na základe vykonávania kombinácie vopred dohodnutých reforiem a investícií. Mechanizmus je časovo obmedzený do roku 2026.

Časom sa mechanizmus prispôsobil novým výzvam a členským štátom poskytol zásadnú podporu po nevyprovokovanej ruskej agresii voči Ukrajine a následnej energetickej kríze. Vďaka plánu **REPowerEU** mohli členské štáty využiť dodatočné zdroje na podporu reforiem a investícií, ktorými sa diverzifikujú dodávky energie v EÚ, urýchľuje zelená transformácia a podporujú zraniteľné domácnosti.

Počas triapolročného obdobia od nadobudnutia účinnosti nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti členské štáty využívali tento mechanizmus na presadzovanie svojich reformných a investičných programov v súlade so spoločnými prioritami EÚ a na riešenie dlhodobých aj nových výziev v rámci oživenia po kríze spôsobenej pandémiou ochorenia COVID-19.

Po istých oneskoreniach v roku 2023, ktoré súviseli prevažne s potrebou prijať kapitoly REPowerEU, sa vykonávanie a vyplácanie prostriedkov zrýchlilo. Ku koncu augusta 2024 bolo členským štátom vyplatených 265,4 miliardy EUR a približne 85 % míľnikov a cieľov s predbežným dátumom dokončenia do prvého štvrťroka 2024 Komisia vyhodnotila ako uspokojivo dosiahnuté alebo ich ako dokončené oznámili členské štáty. Predstavuje to značné dobehnutie zameškaného pokroku v porovnaní s rokom 2023, keď Komisia k 1. septembru 2023 vyplatila približne 58 % súčasnej celkovej sumy (153,4 miliardy EUR), ako bolo oznámené v predchádzajúcej výročnej správe o vykonávaní Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Ak všetko pôjde podľa plánu, do konca roka sa v rámci mechanizmu vyplatí viac ako 300 miliárd EUR od jeho zriadenia.

Komisia zintenzívnila svoje kroky na podporu úsilia členských štátov pri vykonávaní, ako aj na zjednodušenie a zníženie administratívnej záťaže. Dňa 19. júla 2024 prijala aktualizované usmernenie k plánom obnovy a odolnosti s cieľom zjednodušiť vykonávanie mechanizmu a zlepšiť jeho účinnosť. Aktualizované usmernenie sa osobitne zameriava na revízie plánov obnovy a odolnosti, ktoré budú naďalej relevantné v záujme riešenia možných prekážok pri vykonávaní. Podrobnejšie sa v ňom objasňuje rozsah revízií a možnosť zmeniť plán obnovy a odolnosti, ak členský štát nájde lepšiu alternatívu na vykonanie opatrenia spôsobom znižujúcim administratívna záťaž. Okrem toho po nadobudnutí účinnosti nariadenia o Platforme

[1] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti.

strategických technológií pre Európu („platforma STEP“)[2] (ktorým sa zmenilo nariadenie o mechanizme) sa finančné prostriedky z mechanizmu a ďalších fondov EÚ odteraz môžu prideľovať aj na ciele STEP[3]. Tento nový právny základ pre zmenu je v danom v usmernení zohľadnený. V usmernení sa takisto zjednodušujú požiadavky na podávanie správ pre členské štáty a podrobnejšie sa v ňom objasňujú podmienky, za akých možno kombinovať podporu z mechanizmu a iných fondov EÚ s cieľom posilniť synergie.

V hodnotení mechanizmu v polovici trvania sa potvrdila pridaná hodnota nástroja, v rámci ktorého sa kombinujú reformy s investíciami, ako aj jeho prístupu založeného na výkonnosti. Medzi hlavné silné stránky mechanizmu patrí jeho zameranie na vyplácanie prostriedkov na základe pokroku dosiahnutého v praxi a jeho podpora reforiem a zároveň investícií, ktoré sa často vzájomne posilňujú, v rámci jedného nástroja. V hodnotení mechanizmu v polovici trvania, ktoré bolo uverejnené vo februári 2024, sa zdôraznila široká podpora zo strany členských štátov a iných zainteresovaných strán, pokiaľ ide o povahu mechanizmu založenú na výkonnosti, ako aj o kombinovanie reforiem a investícií. Vyplácanie prostriedkov na základe dosiahnutých výsledkov namiesto vzniknutých nákladov poskytuje členským štátom, ako aj Komisii predvídateľnosť a možnosť vyvodzovať zodpovednosť. Kombinovanie reforiem a investícií v rámci jedného nástroja financovania vytvára vzájomné synergie, stimuluje vykonávanie kľúčových reforiem a podporuje súdržnosť národných plánov. Rýchle zavedenie a pohotové vyplácanie prostriedkov svedčia o tom, že mechanizmus podporil členské štáty v časoch krízy, kým jedinečná kombinácia reforiem a investícií pomáha našim hospodárstvam lepšie sa pripraviť na budúcnosť.

Mechanizmus a jeho zložka REPowerEU zohrávajú kľúčovú úlohu aj ako pomoc spoločnostiam EÚ pri využívaní výhod zelenej a digitálnej transformácie. K 31. augustu 2024 využilo podporu z mechanizmu viac ako 2 800 000 spoločností, a to najmä malé a stredné podniky (ďalej len „MSP“). Popri priamej finančnej podpore plány obnovy a odolnosti prispeli aj k vykonávaniu významných reforiem na zlepšenie podnikateľského prostredia vo všetkých členských štátoch, napríklad v oblasti digitalizácie podnikov, uľahčenia postupov udeľovania povolení a zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie pracovnej sily.

Vzhľadom na časovo obmedzenú povahu mechanizmu by všetko úsilie malo zostať zamerané na úplné a včasné vykonanie plánov obnovy a odolnosti do roku 2026. Hoci sa vykonávanie a vyplácanie prostriedkov zrýchľuje, pokrok sa v jednotlivých členských štátoch líši. Niekoľko členských štátov už predložilo štyri alebo viac žiadostí o platbu, zatiaľ čo pár ďalších ešte nepredložilo ani jednu. V niektorých prípadoch pretrvávajú oneskorenia a veľké problémy pri čerpaní prostriedkov do konca roka 2026. Všetky členské štáty musia pokračovať vo svojich snahách o úplné vykonanie príslušného plánu obnovy a odolnosti do konca roka 2026, keď má

[2] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/795 z 29. februára 2024, ktorým sa zriaďuje Platforma strategických technológií pre Európu („platforma STEP“).

[3] Vďaka nariadeniu o platforme STEP členské štáty získali možnosť nasmerovať dodatočnú sumu do výšky až 6 % celkových pridelených prostriedkov z mechanizmu do zložky Programu InvestEU v zodpovednosti členských štátov EÚ na opatrenia prispievajúce k cieľom STEP, a to dodatočne k 4 %, ktoré už predtým umožňovalo nariadenie o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti. Okrem toho členské štáty budú pri revízii svojich plánov obnovy a odolnosti musieť ako prioritu zohľadniť projekty s pečaťou STEP.

uplynúť platnosť mechanizmu. V relevantných prípadoch stále možno zrevidovať plány obnovy a odolnosti s cieľom odstrániť možné prekážky pri vykonávaní a zohľadniť nové a vyvíjajúce sa výzvy. Komisia je pripravená naďalej podporovať členské štáty.

Táto správa je treťou zo série výročných publikácií o vykonávaní Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa vyžaduje v článku 31 nariadenia o mechanizme. Predstavuje sa v nej aktuálny stav, okrem iného aj pokiaľ ide o vyplácanie prostriedkov, revízie plánov obnovy a odolnosti, vývoj v súvislosti s auditmi a kontrolami či komunikačné činnosti (oddiel 1); pokrok pri dosahovaní míľnikov a cieľov naprieč piliermi politiky mechanizmu (oddiel 2) a prehľad opatrení zahrnutých v kapitolách členských štátov venovaných plánu REPowerEU (oddiel 3)[4]. V prílohe I sa v prehľadoch o jednotlivých krajinách uvádza pokrok dosiahnutý v jednotlivých členských štátoch, zatiaľ čo ďalšie prílohy sú zamerané na špecifické koncepcie relevantné pre vykonávanie mechanizmu. Informácie uvedené v tejto správe vychádzajú z obsahu plánov obnovy a odolnosti k 31. augustu 2024, z údajov vykázaných členskými štátmi do apríla 2024 ako súčasť ich povinností podávania polročných správ a z vývoja vo vykonávaní mechanizmu do 31. augusta 2024, pokiaľ nie je uvedené inak.

[4] Informácie uvedené v tejto správe vychádzajú z obsahu prijatých plánov, ktoré posudzovala Komisia, z údajov vykazovaných členskými štátmi do apríla 2024 ako súčasť ich povinností podávania polročných správ, z údajov uvedených v hodnotiacej tabuľke obnovy a odolnosti k 31. augustu 2024 a z vývoja vo vykonávaní mechanizmu do 31. augusta 2024, pokiaľ nie je uvedené inak.

1. Aktuálny stav vykonávania Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti

A. Žiadosti o platbu a vyplácanie

Tempo vyplácania sa po revíziách plánov obnovy a odolnosti zvýšilo.

K 31. augustu 2024 bolo členským štátom vyplatených viac ako 40 % dostupných prostriedkov z mechanizmu, pričom vyplácanie grantov dosiahlo 48 % a úvery mierne prekročili úroveň 30 %. Od zriadenia mechanizmu bolo Komisii doručených 63 žiadostí o platbu od 25 členských štátov, pričom sa vyplatilo 265,4 miliardy EUR. V tejto sume je zahrnutých 198,4 miliardy EUR vyplatených v čistom vyjadrení po predložení žiadostí o platbu a uspokojivom dosiahnutí míľnikov a cieľov, 56,6 miliardy EUR v podobe predbežného financovania z mechanizmu poskytnutého 21 členským štátom do 31. decembra 2021 a 10,4 miliardy EUR predbežného financovania REPowerEU vyplateného 21 členským štátom. Celková suma 170,8 miliardy EUR vyplatená členským štátom sa týka nenávratnej podpory a 94,6 miliardy EUR sú úvery. Ak sa udrží aktuálne tempo vyplácania, Komisia očakáva, že do konca roka 2024 vyplatí viac ako 300 miliárd EUR. V tabuľke 1 je uvedený prehľad predkladania žiadostí členských štátov o platbu a príslušných celkových vyplatených prostriedkov zo strany Komisie, ktoré sa vzťahujú na nenávratnú podporu, ako aj úvery, po kladnom posúdení míľnikov a cieľov, na ktoré sa vzťahuje príslušná žiadosť o platbu.

Po pomalšom tempe vyplácania v prvom polroku 2023 z dôvodu zamerania úsilia na revízie plánov obnovy a odolnosti sa vyplácanie od druhého polroka zrýchlilo. V období 1. septembra 2023 až 31. augusta 2024 bolo členským štátom vyplatených 112 miliárd EUR. Súčasťou vyplatených finančných prostriedkov je 10,4 miliardy EUR v podobe predbežného financovania REPowerEU, ako aj 60,4 miliardy EUR nenávratnej podpory a 41,2 miliardy EUR vo forme úverov vyplatených po uspokojivom dosiahnutí 908 míľnikov a cieľov posudzovaných v 27 žiadostiach o platbu. V porovnaní s tým bolo od 1. septembra 2022 do 31. augusta 2023 vyplatených 40,6 miliardy EUR, pričom 26,9 miliardy EUR predstavovala nenávratná podpora a 13,7 miliardy EUR úvery. Všetky finančné prostriedky boli vyplatené po uspokojivom dosiahnutí míľnikov a cieľov posudzovaných v 17 žiadostiach o platbu, keďže počas daného obdobia nebolo vyplatené žiadne predbežné financovanie.

Členské štáty získali v rokoch 2023 – 2024 predbežné financovanie REPowerEU vo výške 10,4 miliardy EUR. Členské štáty, ktoré koncom roka 2023 upravili svoje plány obnovy a odolnosti, aby zahŕňali kapitolu REPowerEU, mali možnosť požiadať až o 20 % dodatočných finančných prostriedkov v podobe predbežného financovania na financovanie svojich opatrení z kapitoly REPowerEU[5]. O predbežné financovanie REPowerEU požiadalo a dostalo ho 21 členských štátov (pozri tabuľku 1). Bulharsko, Nemecko, Írsko a Luxembursko nemali nárok

[5] Pozri článok 21d nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti.

na predbežné financovanie REPowerEU, keďže ich kapitoly REPowerEU Rada neprijala do konca roka 2023. Holandsko a Švédsko nepožiadali o predbežné financovanie REPowerEU.

Tabuľka 1: Aktuálny stav vybavovania žiadostí o platbu z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti k 31. augustu 2024

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE
27 plánov schválených Komisiou a prijatých Radou																											
21 platieb predbežného financovania vyplatených pred 31. decembrom 2021 bez zahrnutia predbežného financovania REPowerEU (56,6 mld. EUR)		▲					*										▲		▲		▲						▲
21 vyplatených platieb predbežného financovania REPowerEU (10,4 mld. EUR)		●			●		●									●			■								■
26 podpísaných operačných dohôd																											
63 žiadostí o platbu predložených Komisii vrátane prípadných úverov	2x	2x	2x	2x	1x	2x	1x	4x	4x	3x	5x	6x	3x	2x	2x	1x		2x	1x	1x	1x	5x	3x	3x	4x	1x	
51 platieb vyplatených po uspokojivom dosiahnutí míľnikov a cieľov (198,4 mld. EUR)		1x	2x	2x	1x	2x	1x	3x	4x	3x	5x	5x	1x	2x	2x	1x		2x		1x	1x	4x	2x	2x	3x	1x	

Legenda: * Írsko nepožiadalo o predbežné financovanie. ▲ Predbežné financovanie nebolo k dispozícii, keďže vykonávacie rozhodnutie Rady nebolo prijaté do 31. decembra 2021, čo bolo predpokladom na poskytnutie predbežného financovania. ● Predbežné financovanie REPowerEU nebolo k dispozícii, keďže kapitola REPowerEU nebola prijatá do 31. decembra 2023, čo bolo predpokladom na poskytnutie predbežného financovania REPowerEU. ■ Holandsko a Švédsko nepožiadali o predbežné financovanie REPowerEU.

Zdroj: Európska komisia.

Čoraz viac sa využíva postup pozastavenia, čo uľahčuje rýchlejšie vyplácanie.

Možnosť Komisie čiastočne pozastaviť platby poskytuje členským štátom flexibilitu pri prijímaní vyplácaných prostriedkov v prípade, že čelia krátkym oneskoreniam pri vykonávaní v súvislosti s konkrétnymi míľnikmi alebo cieľmi. V plánoch obnovy a odolnosti je každá vyplatená suma prepojená s fixným súborom míľnikov a cieľov. Zabezpečuje sa tým dosahovanie pokroku členských štátov pri vykonávaní, zároveň to však znamená, že oneskorenie pri jedinom míľniku či cieli môže oddialiť celú žiadosť o platbu. Metodika čiastočných platieb poskytuje potrebnú flexibilitu v záujme toho, aby sa členským štátom vyplatila časť prostriedkov, a teda žiadosť o platbu napredovala, keď ešte nie je uspokojivo dosiahnutý malý

počet míľnikov alebo cieľov. V zmysle článku 24 ods. 8 nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti majú potom členské štáty šesť mesiacov po prijatí rozhodnutia Komisie o čiastočnom pozastavení vyplácania, aby podnikli potrebné kroky na zaistenie uspokojivého dosiahnutia zvyšného míľnika (míľnikov) alebo cieľa (cieľov). Po uplynutí tohto obdobia Komisia opätovne posúdi žiadosť o platbu a buď pozastavenie zruší, ak bol konkrétny míľnik (míľniky) alebo cieľ (ciele) posúdený ako dosiahnutý, alebo finančné prostriedky pridelené členskému štátu zníži, ak míľniky alebo ciele naďalej nie sú uspokojivo dosiahnuté.

Zvýšená miera využívania čiastočných platieb pomohla urýchliť vyplácanie prostriedkov z mechanizmu. Od uverejnenia metodiky na stanovenie čiastočného pozastavenia platieb v roku 2023[6] sa Komisia stretla so šiestimi prípadmi žiadostí o platbu, keď jeden alebo viacero míľnikov či cieľov nebolo možné posúdiť ako uspokojivo dosiahnuté. V období od 1. septembra 2023 do 31. augusta 2024 Komisia vyhodnotila, že žiadosti o platbu predložené Španielskom[7], Talianskom[8], Portugalskom[9] a Rumunskom[10] zahŕňali jeden alebo viacero míľnikov či cieľov, ktoré nebolo možné posúdiť ako uspokojivo dosiahnuté. To je navyše k platbe pozastavenej už v apríli 2023 v prípade prvej žiadosti Litvy o platbu[11]. Ďalej sa v predbežnom posúdení prvej žiadosti Belgicka o platbu[12] usúdilo, že jeden míľnik nebolo možné posúdiť ako uspokojivo dosiahnutý[13].

V roku 2024 Komisia prvýkrát zrušila pozastavenia a natrvalo znížila podporu z mechanizmu. V prípade Litvy vnútroštátne orgány podnikli v období šiestich mesiacov od prijatia rozhodnutia o pozastavení v apríli 2023 dodatočné politické kroky a v októbri 2023 Komisii predložili dodatočné informácie o pozastavených míľnikoch. Komisia dospela k záveru, že jeden z týchto dvoch míľnikov bol uspokojivo dosiahnutý, kým druhý z nich naďalej nebol uspokojivo dosiahnutý. V dôsledku toho Komisia čiastočne zrušila pozastavenie a uznávajúc dosiahnutý pokrok Litve vyplatila 14,9 milióna EUR. Zároveň znížila finančné prostriedky pridelené Litve o 8,7 milióna EUR, čo zodpovedá nedosiahnutému míľniku[14]. Takisto v prípade Portugalska vnútroštátne orgány podnikli politické kroky v období šiestich mesiacov od pozastavenia tretej a štvrtej platby prijatého v decembri 2023. V júni 2024 Komisia dospela k záveru, že nedosiahnuté míľniky a ciele boli uspokojivo dosiahnuté. Komisia v súlade s tým v plnej miere zrušila predtým pozastavenú sumu a Portugalsku vyplatila 720 miliónov EUR[15]. V marci 2024 Rumunsko takisto predložilo

[6] Pozri prílohu II k oznámeniu Komisie Európskemu parlamentu a Rade [COM(2023) 99 final].
[7] Pozri vykonávacie rozhodnutie Komisie z 19. 7. 2024 o čiastočnom pozastavení vyplatenia štvrtej splátky nenávratnej podpory pre Španielsko.
[8] Pozri vykonávacie rozhodnutie Komisie z 26. 7. 2024 o čiastočnom pozastavení vyplatenia piatej splátky nenávratnej podpory pre Taliansko.
[9] Pozri vykonávacie rozhodnutie Komisie z 22. 12. 2023 o čiastočnom pozastavení vyplatenia tretej a štvrtej splátky nenávratnej podpory pre Portugalsko.
[10] Pozri vykonávacie rozhodnutie Komisie z 21. 9. 2023 o čiastočnom pozastavení vyplatenia druhej splátky úverovej podpory Rumunsku.
[11] Pozri vykonávacie rozhodnutie Komisie z 28. 4. 2023 o čiastočnom pozastavení vyplatenia prvej splátky nenávratnej podpory pre Litvu.
[12] Pozri kladné predbežné posúdenie uspokojivého dosiahnutia míľnikov a cieľov týkajúce sa prvej žiadosti o platbu, ktorú predložilo Belgicko 29. septembra 2023, postúpené Hospodárskemu a finančnému výboru Európskou komisiou.
[13] Treba poznamenať, že v čase písania tohto textu Hospodársky a finančný výbor ešte nepreskúmal predbežné posúdenie Komisie a vykonávacie rozhodnutie Komisie o čiastočnom pozastavení tak ešte nebolo prijaté k dátumu uzávierky tejto výročnej správy, t. j. k 31. augustu 2024. Vykonávacie rozhodnutie Komisie o čiastočnom pozastavení vyplatenia prvej splátky nenávratnej podpory pre Belgicko bolo prijaté 16. septembra 2024.
[14] Pozri vykonávacie rozhodnutie Komisie zo 6. 5. 2024 o znížení sumy prvej splátky nenávratnej podpory pre Litvu.
[15] Pozri vykonávacie rozhodnutie Komisie z 26. 7. 2024, ktorým sa mení vykonávacie rozhodnutie Komisie C(2023) 9290 z 22. 12. 2023 o schválení vyplatenia tretej a štvrtej splátky nenávratnej podpory a tretej a štvrtej splátky úverovej podpory pre Portugalsko.

dodatočné odôvodnenia s cieľom preukázať, že prijalo potrebné opatrenia v záujme uspokojivého dosiahnutia predtým pozastavených míľnikov. Na základe poskytnutých informácií Komisia vyhodnotila, že jeden z dvoch míľnikov bol uspokojivo dosiahnutý, kým druhý z nich naďalej nebol dosiahnutý uspokojivo. Komisia dokončí svoje posúdenie po tom, ako Rumunsku v súlade s článkom 24 ods. 8 nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti poskytne možnosť predložiť pripomienky do dvoch mesiacov od oznámenia svojich záverov. V prípade Španielska a Talianska prebiehalo k 31. augustu 2024 šesťmesačné obdobie pozastavenia, počas ktorého môžu členské štáty podniknúť potrebné kroky na zabezpečenie uspokojivého dosiahnutia zvyšných míľnikov alebo cieľov.

Komisia pokračovala v emisii dlhopisov EÚ na financovanie mechanizmu

V roku 2024 Komisia pokračovala v získavaní finančných prostriedkov na trhoch prostredníctvom jednotného prístupu k financovaniu, v rámci ktorého emituje dlhopisy EÚ a výnosy prideľuje do centrálneho fondu, z ktorého sa financujú rôzne politické programy v EÚ. K 31. augustu 2024 predstavovala celková suma nesplatených dlhopisov EÚ 531,4 miliardy EUR, z čoho bolo 60,2 miliardy EUR v podobe zelených dlhopisov NextGenerationEU. Komisia zároveň naďalej emitovala trojmesačné a šesťmesačné pokladničné poukážky EÚ na uspokojenie potrieb krátkodobého financovania. K 31. augustu 2024 mali nesplatené pokladničné poukážky EÚ hodnotu 20,9 miliardy EUR.

Vďaka výnosom získaným z emisií dlhopisov EÚ mohla Komisia pokračovať v bezproblémovom financovaní plánov obnovy a odolnosti členských štátov. Komisia vykonala všetky úhrady členským štátom v rámci mechanizmu hneď, ako sa stali splatnými, v priemere do šiestich pracovných dní od ich schválenia. K žiadnemu omeškaniu nedošlo.

V júni Komisia vydala svoj plán financovania na druhý polrok 2024 s cieľom financovania v podobe dlhodobých dlhopisov EÚ až 65 miliárd EUR v období od júla do konca decembra 2024. Plán financovania na druhý polrok vychádzal z dosiahnutia cieľa 75 miliárd EUR na prvý polrok 2024 s emisiami zameranými na mobilizáciu celkového financovania až 140 miliárd EUR v roku 2024 (v porovnaní s cieľom financovania vo výške 120 miliárd EUR v roku 2023).

V rámci nástroja NextGenerationEU a na základe žiadostí členských štátov o financovanie v rámci mechanizmu a potrieb financovania iných programov EÚ podporovaných z nástroja NextGenerationEU Komisia očakáva, že do roku 2026 získa až 712 miliárd EUR emisiou dlhopisov EÚ (z maximálneho finančného krytia programu v hodnote 806,9 miliardy EUR[16]). EÚ sa tak v tomto období stane jedným z najväčších emitentov dlhu denominovaného v eurách.

[16] Rozdiel medzi týmito dvomi sumami zodpovedá sume dostupnej úverovej podpory z mechanizmu, o ktorú členské štáty nepožiadali. Keďže lehota na podanie žiadosti o úverovú podporu už uplynula, podľa aktuálneho právneho rámca Komisia tieto zvyšné finančné prostriedky na finančných trhoch nezíska na financovanie týchto úverov.

Čoraz väčší počet opatrení je oprávnených na financovanie v rámci zelených dlhopisov NextGenerationEU

V roku 2020 Komisia oznámila svoj zámer financovať až 30 % nástroja NextGenerationEU emisiou zelených dlhopisov. Komisia týmto potvrdzuje záväzok udržateľného financovania a prináša na trh nové vysoko hodnotené a likvidné zelené aktívum, ktoré poskytuje prístup k zeleným investíciám pre široký okruh investorov a posilňuje úlohu Európskej únie a eura na trhoch udržateľného financovania. Prvý zelený dlhopis NextGenerationEU bol emitovaný v októbri 2021. Komisia týmto 15-ročným dlhopisom získala 12 miliárd EUR, čo je doteraz najväčšia transakcia so zelenými dlhopismi. Komisia odvtedy emitovala zelené dlhopisy NextGenerationEU v objeme 60,2 miliardy EUR, pričom nové emisie boli nastavené tak, aby zodpovedali zeleným výdavkom vykázaným členskými štátmi.

Vnútroštátne výdavky na vykonávanie opatrení financovaných zelenými dlhopismi NextGenerationEU k 31. augustu 2024 súviseli najmä s opatreniami v oblasti energetickej efektívnosti (42,8 % pridelených výdavkov) a s čistou dopravou a infraštruktúrou (33,3 %). Čistá energia a sieť boli treťou najväčšou kategóriou výdavkov s 8,4 % výdavkov spomedzi deviatich kategórií výdavkov, na ktoré možno prideliť výnosy zelených dlhopisov NextGenerationEU.

EÚ napreduje v oblasti udržateľného financovania prostredníctvom zelených dlhopisov NextGenerationEU smerovaním finančných prostriedkov do širokej škály zelených projektov. EÚ sa stala jedným z najväčších emitentov zelených dlhopisov na svete, pričom tento trh výrazne zväčšila. Dodržiavaním Zásad zelených dlhopisov od Medzinárodného združenia kapitálových trhov a zabezpečovaním transparentného nahlasovania EÚ vytvára vysoký štandard na trhu so zelenými dlhopismi, čím podporuje tok kapitálu smerom k environmentálne pozitívnym investíciám. Zelené dlhopisy NextGenerationEU nielenže signalizujú pevný záväzok EÚ týkajúci sa udržateľnosti, ale zároveň integrujú zelené iniciatívy do hospodárskej obnovy po pandémii COVID-19 a podporujú cestu odolnosti a udržateľného rastu v záujme budúcnosti.

V súlade požiadavkami na podávanie správ stanovenými v rámci zelených dlhopisov NextGenerationEU Komisia v decembri 2023 uverejnila prvú komplexnú správu o alokácii zo zelených dlhopisov NextGenerationEU a ich vplyve. Z analýzy vyplýva, že opatrenia financované z týchto dlhopisov môžu znížiť emisie skleníkových plynov o 44 miliónov ton ročne, čo zodpovedá 1,2 % súhrnných emisií skleníkových plynov v EÚ.

Od poslednej správy sa v dôsledku zahrnutia nových opatrení z nedávno prijatých kapitol REPowerEU fond plánovaných opatrení oprávnených na získanie financovania v rámci zelených dlhopisov NextGenerationEU zvýšil o viac ako 80 miliárd EUR a k 31. augustu 2024 dosiahol objem 268,1 miliardy EUR oprávnených aktív. Ďalšia správa bude uverejnená v novembri 2024, pričom sa v nej poukáže na ďalšie zvýšenie

množstva emisií skleníkových plynov, ktorému možno zabrániť investíciami do zelených dlhopisov NextGenerationEU.

Makroekonomická podmienenosť a Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti

Článok 10 nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti spája mechanizmus s rámcom fiškálneho riadenia v EÚ. Konkrétne sa v článku 10 ods. 1 nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti vyžaduje, aby Komisia predložila Rade návrh na pozastavenie všetkých relevantných záväzkov alebo platieb alebo ich časti, ak Rada v súlade s článkom 126 ods. 8 alebo 11 ZFEÚ rozhodne, že členský štát neprijal účinné opatrenie na nápravu svojho nadmerného deficitu. Výnimkou je prípad, keď Komisia stanoví, že v Únii ako celku došlo k prudkému hospodárskemu poklesu v zmysle článku 3 ods. 5 a článku 5 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 1467/97, t. j. všeobecná úniková doložka nápravnej časti Paktu stability a rastu. V článku 10 ods. 8 nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti sa vyžaduje, aby Komisia do konca roka 2024 uskutočnila preskúmanie uplatňovania článku 10 a podala správu Európskemu parlamentu a Rade. Touto správou sa uvedená požiadavka spĺňa.

Od zriadenia mechanizmu sa vyskytol len jeden prípad, ktorý bol relevantný z hľadiska uplatňovania článku 10 nariadenia o mechanizme. Komisia 19. júna 2024 navrhla rozhodnutie Rady podľa článku 126 ods. 8 ZFEÚ z dôvodu, že Rumunsko nerealizovalo účinné opatrenie v reakcii na odporúčanie podľa článku 126 ods. 7 ZFEÚ, t. j. odporúčanie v rámci postupu pri nadmernom deficite podľa Paktu stability a rastu. Odporúčanie podľa článku 126 ods. 7 ZFEÚ prijala Rada 18. júna 2021 a Rumunsku sa v ňom odporučilo, aby najneskôr do roku 2024 odstránilo nadmerný deficit.

V roku 2023 sa stav EÚ stále považoval za stav prudkého hospodárskeho poklesu v EÚ ako celku, pričom všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu bola stále aktívna. Z tohto dôvodu Komisia nenavrhla pozastavenie záväzkov ani platieb finančných prostriedkov EÚ Rumunsku po tom, ako Rada 26. júla 2024 prijala rozhodnutie podľa článku 126 ods. 8 ZFEÚ.

B. Revízia plánov obnovy a odolnosti

Aktualizované plány obnovy a odolnosti sú naďalej ambiciózne aj po revíziách vykonaných v rokoch 2023 a 2024

Geopolitické udalosti, vysoká inflácia, nedostatky v dodávateľských reťazcoch a v niektorých prípadoch živelné pohromy zapríčinili, že pre členské štáty bolo náročné vykonávať určité reformy a investície v ich plánoch obnovy a odolnosti. Členské štáty dokázali s podporou Komisie zmierniť tieto externé prekážky a zrevidovať relevantné opatrenia využitím flexibility zahrnutej v nariadení o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti s cieľom zmeniť plány obnovy a odolnosti, ak objektívne okolnosti

znemožnili dosiahnuť pôvodné míľniky a ciele (podľa článku 21 nariadenia o mechanizme). Členské štáty do svojich plánov obnovy a odolnosti začlenili aj kapitoly REPowerEU, vďaka čomu mohli využiť dodatočné zdroje a získať podporu pre reformy a investície, ktoré diverzifikujú dodávky energie v EÚ, urýchľujú zelenú transformáciu a podporujú zraniteľné domácnosti. Tieto revízie boli takisto príležitosťou na aktualizáciu plánov obnovy a odolnosti s cieľom zohľadniť revidované finančné prostriedky pridelené členským štátom[17] a začať čerpať zostávajúcu úverovú podporu[18] dostupnú v rámci mechanizmu.

Revíziami plánov obnovy a odolnosti sa zaistilo, že sa v nich rieši vplyv vysokej inflácie a prekážok na strane ponuky, ktoré ovplyvnili plán investícií. Všetky plány obnovy a odolnosti boli v roku 2023 aspoň raz aktualizované a niektoré boli predmetom dodatočných cielených zmien: ku dátumu uzávierky správy (31. august 2024) všetky členské štáty predložili aspoň jednu žiadosť o úpravu svojich plánov obnovy a odolnosti, 26 štátov predložilo kapitolu REPowerEU a 11 členských štátov vykonalo aj dodatočné cielené revízie (tabuľka 2). Členské štáty pri revíziách svojich plánov obnovy a odolnosti venovali osobitnú pozornosť nielen kvalite opatrení, ale aj ich stupňu vyspelosti a horizontu realizácie vzhľadom na časovo obmedzenú povahu mechanizmu do roku 2026. Záväzky, ktoré už nebolo možné dosiahnuť vzhľadom na objektívne okolnosti, boli upravené a v mnohých prípadoch nahradené vhodnejšími alternatívami, pričom pôvodné ambície plánu obnovy a odolnosti ostali nedotknuté. Široký rozsah pôsobnosti mechanizmu poskytuje členským štátom potrebnú flexibilitu pri prideľovaní zdrojov podľa ich vyvíjajúcich sa priorít v súlade s cieľmi mechanizmu.

Tabuľka 2: Aktuálny stav predkladania upravených plánov obnovy a odolnosti a kapitol REPowerEU k 31. augustu 2024

	BE	**BG**	**CZ**	**DK**	**DE**	**EE**	**IE**	**EL**	**ES**	**FR**	**HR**	**IT**	**CY**	**LV**	**LT**	**LU**	**HU**	**MT**	**NL**	**AT**	**PL**	**PT**	**RO**	**SI**	**SK**	**FI**	**SE**
27 plánov schválených Komisiou a prijatých Radou																											
42 revízií predložených Komisii	1x	1x	1x	1x	3x	1x	3x	2x	2x	1x	**1x**	3x	2x	1x	2x	2x	1x	1x	1x	1x	2x	2x	**1x**	1x	1x	3x	1x
26 kapitol REPowerEU predložených Komisii																											
40 revízií posúdených Komisiou	1x	1x	1x	1x	3x	1x	3x	2x	2x	1x	1x	3x	2x	1x	1x	2x	**1x**	1x	1x	1x	2x	1x	1x	1x	1x	3x	1x
39 revízií prijatých Radou	1x	1x	1x	1x	3x	1x	3x	2x	2x	1x	1x	3x	2x	1x	1x	1x	**1x**	1x	1x	1x	2x	1x	1x	1x	1x	3x	1x

Zdroj: Európska komisia.

[17] V súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti bol maximálny finančný príspevok na nenávratnú finančnú podporu pre každý členský štát v júni 2022 aktualizovaný na základe výstupných údajov Eurostatu o zmene v raste reálneho HDP za rok 2020 a súhrnnej zmene reálneho HDP na roky 2020 – 2021.

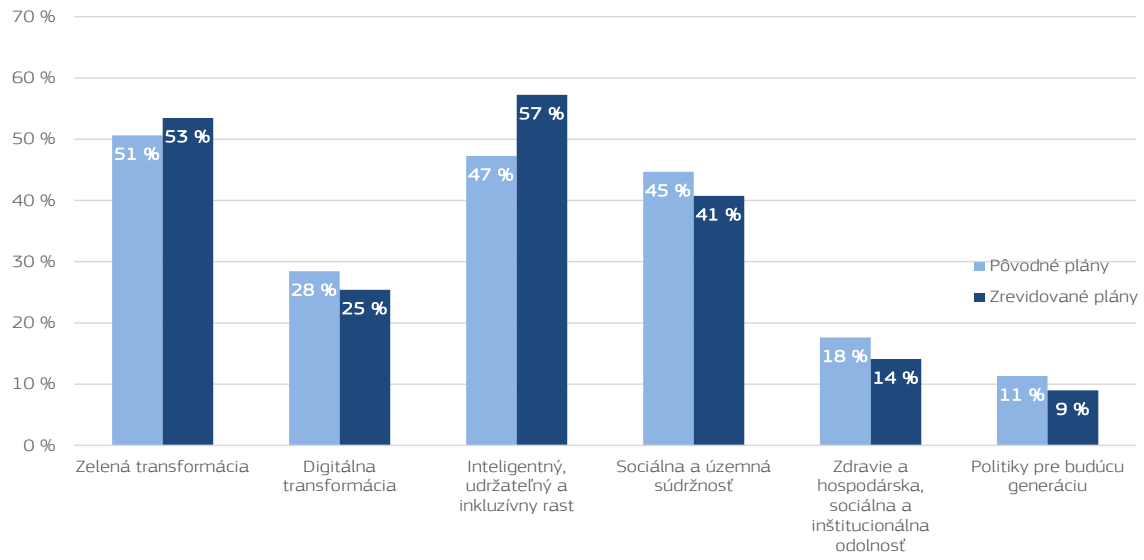
[18] Členské štáty mohli požiadať o (dodatočnú) úverovú podporu do 31. augusta 2023, ako sa uvádza v článku 14 ods. 2 nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti. Z celkového finančného krytia vo výške 385,8 miliardy EUR dostupného vo forme úverovej podpory v rámci mechanizmu bolo do konca roka 2023 pridelených takmer 291 miliárd EUR.

Celkové finančné krytie a príspevok mechanizmu ku každému zo šiestich pilierov politiky sa po revíziách plánov obnovy a odolnosti zmenili.

Celkové finančné krytie mechanizmu bolo na konci augusta 2024 stanovené na 650 miliárd EUR. Toto krytie pozostáva z 359 miliárd EUR v podobe nenávratnej podpory a 291 miliárd EUR v podobe úverov. Súčasťou krytia je dodatočná nenávratná podpora financovaná zo systému obchodovania s emisiami (ďalej len „ETS“) a prevody z pobrexitovej adaptačnej rezervy (ďalej len „BAR“), ktoré boli členským štátom sprístupnené na základe zmeneného nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti v záujme podpory plánu REPowerEU. Nenávratná podpora vo výške 359 miliárd EUR sa delí na i) 338 miliárd EUR pôvodnej nenávratnej podpory v rámci mechanizmu; ii) takmer 19,5 miliardy EUR nenávratnej podpory z ETS a iii) takmer 2 miliardy EUR nenávratnej podpory z BAR. Členské štáty mali možnosť požiadať o úverovú podporu do augusta 2023. Z celkového dostupného úverového krytia vo výške 385 miliárd EUR bolo pridelených takmer 291 miliárd EUR do konca roka 2023, čo je zákonná lehota pre finančné záväzky v rámci mechanizmu. Výsledkom týchto dvoch zmien (zvýšenia nenávratnej podpory dostupnej prostredníctvom ETS a BAR a menšieho objemu požadovanej úverovej podpory v porovnaní s celkovým dostupným krytím) bolo celkové finančné krytie mechanizmu ku koncu augusta 2024 vo výške 650 miliárd EUR. Predtým oznámená suma 723 miliárd EUR predstavovala maximálnu sumu nenávratnej podpory v rámci mechanizmu (338 miliárd EUR) a úverov v rámci mechanizmu (385 miliárd EUR) sprístupnených na základe nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti.

V dôsledku toho a súvisiacich revízií plánov došlo k zmene príspevku plánov obnovy a odolnosti ku každému pilieru politiky z hľadiska odhadovaných nákladov (pozri obrázok 1). Zatiaľ čo v absolútnom vyjadrení sa odhadované náklady zvýšili pri každom pilieri politiky, opatrenia prispievajúce k pilieru 1, ktorý sa týka zelenej transformácie, a pilieru 3, ktorý sa týka inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu, boli posilnené a k týmto dvom cieľom odteraz prispieva vyšší podiel plánov obnovy a odolnosti.

Obrázok 1: Podiel odhadovaných nákladov v rámci mechanizmu prispievajúcich ku každému pilieru politiky pred revíziami plánov obnovy a odolnosti a po nich

Poznámka: Každé opatrenie prispieva k dvom zo šiestich pilierov politiky. Celkový príspevok k všetkým pilierom zobrazeným v tomto grafe preto predstavuje 200 % finančných prostriedkov z mechanizmu pridelených členským štátom. Percentuálne podiely zobrazené ako príspevok k pilierom zelenej a digitálnej transformácie sú odlišné od podielov zobrazených ako príspevky na klimatické a digitálne ciele; príspevky na klimatické a digitálne ciele sa počítajú podľa odlišnej metodiky (podrobnosti sú uvedené v prílohách VI a VII k nariadeniu o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti).
Zdroj: Hodnotiaca tabuľka obnovy a odolnosti.

V nadväznosti na revízie plánov obnovy a odolnosti sa vyvinuli profily platieb[19]

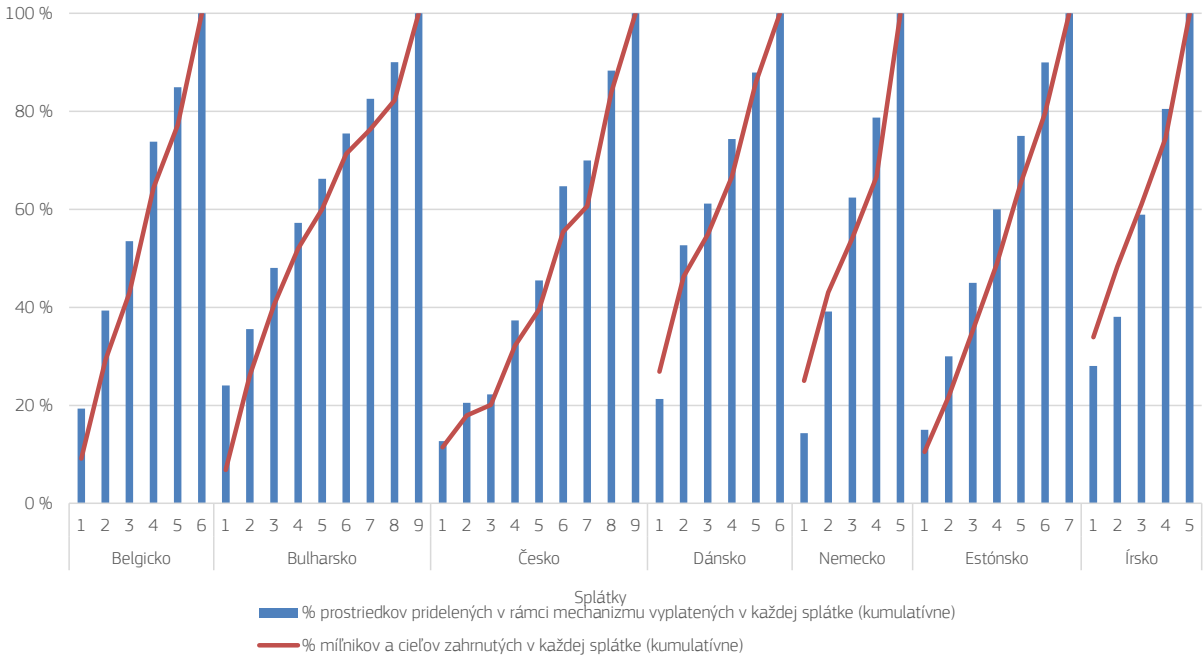
Profily platieb v rámci mechanizmu (t. j. suma, ktorá sa má vyplatiť v splátkach na základe uspokojivého dosiahnutia vopred definovaného zoznamu míľnikov a cieľov) boli stanovené podľa súboru hlavných zásad. Pri stanovovaní pôvodných profilov platieb boli zohľadnené viaceré faktory vrátane vnútroštátnych potrieb financovania a rozpočtového plánovania a podielu míľnikov a cieľov v rámci každej splátky, ako aj ich relatívneho významu. Medzi počtom míľnikov a cieľov v rámci danej splátky a objemom súvisiacich vyplatených prostriedkov tak nie je jednoduchý lineárny vzťah. Po diskusiách s členskými štátmi Komisia navrhla profily platieb, ktoré napokon schválila Rada.

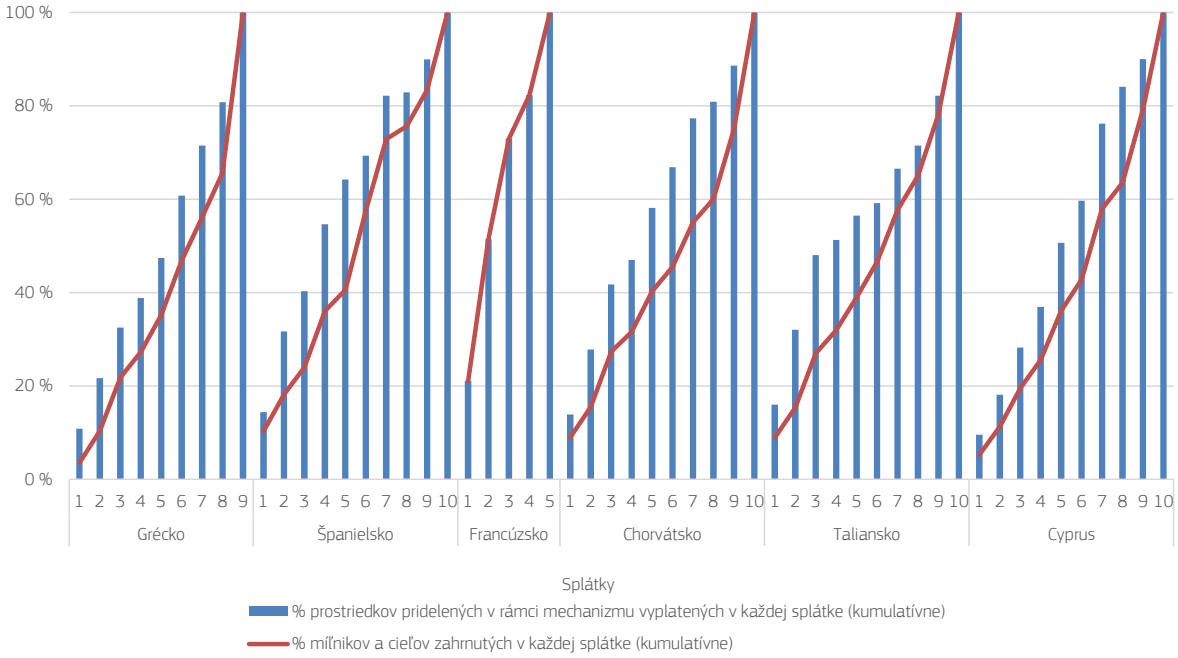
Po revízii plánov obnovy a odolnosti Sa profily platieb vyvinuli tak, aby sa v nich zohľadnilo doplnenie kapitol REPowerEU, zmeny vo finančných prostriedkoch pridelených jednotlivým členským štátom a úpravy existujúcich opatrení mechanizmu. Prijatie kapitol REPowerEU viedlo k zvýšeniu celkovej grantovej podpory pre členské štáty, pričom k existujúcim splátkam sa doplnili nové míľniky a ciele súvisiace s plánom REPowerEU. Cieľom revízií plánov bolo navyše zohľadniť aktualizované pridelenie finančných prostriedkov (článok 18 nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti) a vziať do úvahy objektívne okolnosti ovplyvňujúce realizovateľnosť opatrení (článok 21). Výsledkom boli zmeny obsahu (napr. zníženie/zvýšenie kvantitatívnych cieľov, nahradenie míľnikov a cieľov lepšími alternatívami) a harmonogramov vykonávania niekoľkých opatrení v plánoch obnovy a odolnosti. Zmena v prideľovaní grantov, ako aj doplnenie, odstránenie a úprava míľnikov a cieľov sa premietli do zrevidovaných profilov platieb v súlade s uvedenými hlavnými zásadami použitými pri stanovovaní profilov platieb. Komisia brala do úvahy potrebu zabezpečiť, aby profily platieb boli primerané pokroku pri dosahovaní míľnikov a cieľov, a to s ohľadom na ich relatívny význam, na skutočnosť, že nabádajú k úplnej realizácii plánov a že celkovo zostávajú kompatibilné s plánom Únie v oblasti financovania.

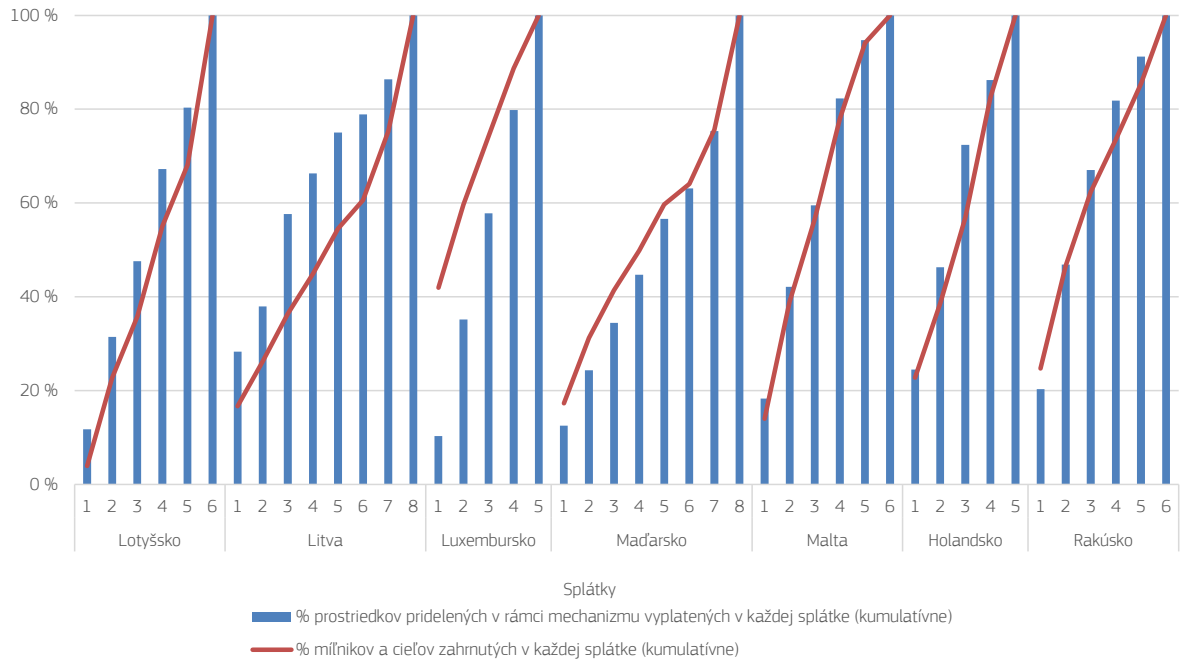
Na nasledujúcom obrázku 2 sú uvedené aktuálne profily platieb za grantovú zložku jednotlivých plánov obnovy a odolnosti. Znázorňujú kumulatívny podiel hrubej sumy každej splátky ako percentuálny podiel celkových pridelených grantov a kumulatívny podiel počtu míľnikov a cieľov v rámci každej splátky z celkového počtu míľnikov a cieľov v grantovej zložke. Medzi počtom míľnikov a cieľov v rámci danej splátky a objemom súvisiacich vyplatených prostriedkov nie je lineárny vzťah, keďže profily platieb sa stanovujú v súlade so súborom uvedených zásad.

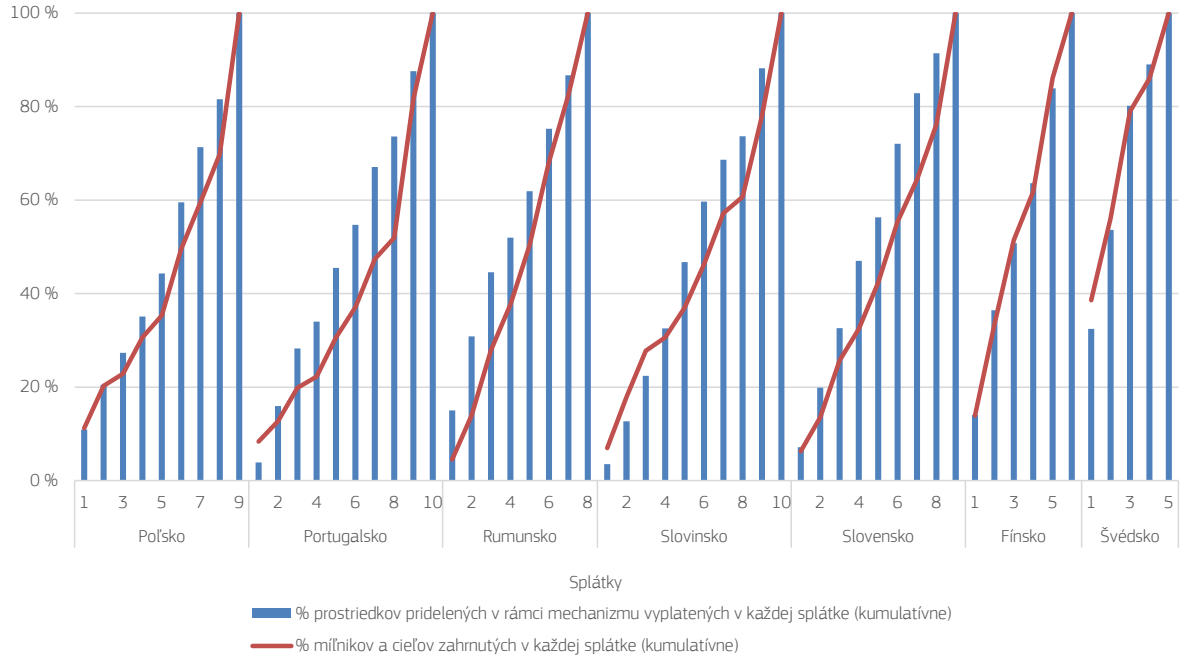
[19] Analýza v tomto oddiele je odpoveďou na odporúčanie Európskeho parlamentu poskytnuté v súvislosti s postupom udelenia absolutória z roku 2021.

Obrázok 2: Percentuálny podiel nenávratnej podpory (kumulatívne) a míľnikov a cieľov zahrnutých do každej splátky podľa členských štátov

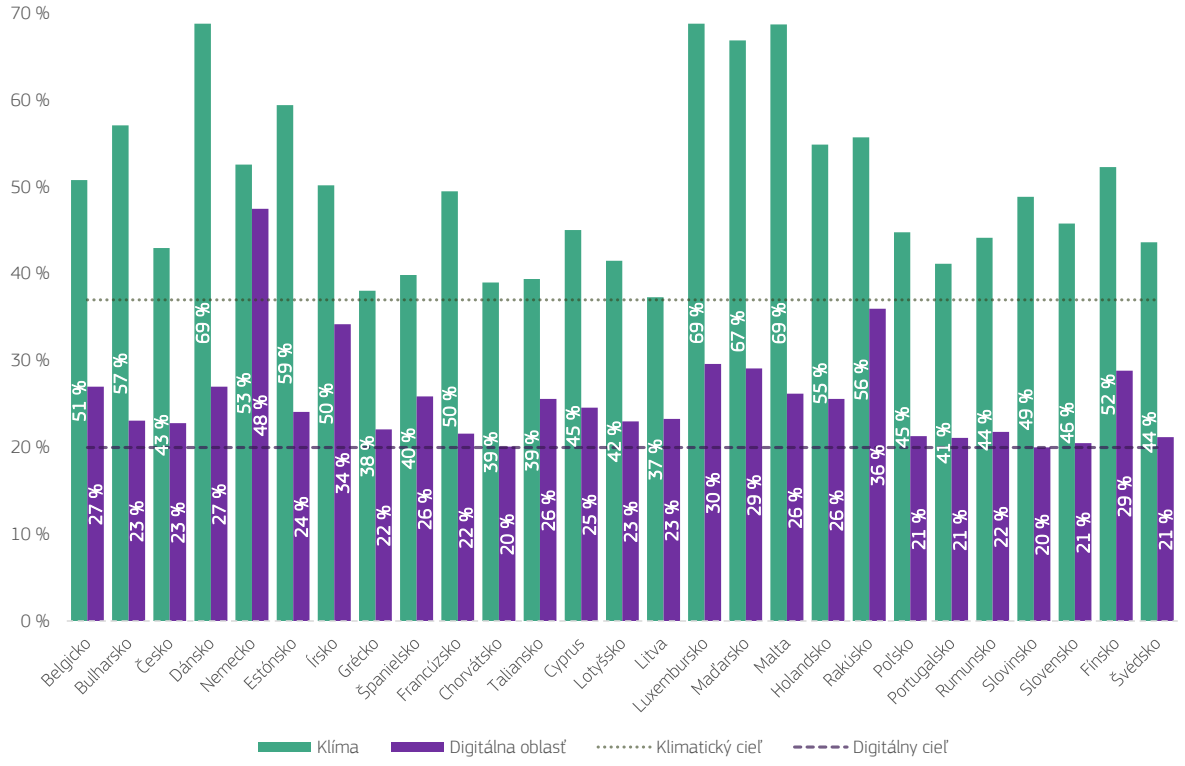
Poznámka: Medzi počtom míľnikov a cieľov v rámci danej splátky a objemom súvisiacich vyplatených prostriedkov nie je lineárny vzťah. Dôvodom je skutočnosť, že pri stanovovaní profilov platieb boli zohľadnené viaceré faktory vrátane vnútroštátnych potrieb financovania a rozpočtového plánovania, podielu míľnikov a cieľov v rámci každej splátky a ich relatívneho významu.

Zdroj: Európska komisia.

V zrevidovaných plánoch obnovy a odolnosti sa naďalej dosahujú klimatické a digitálne ciele mechanizmu

Po revíziách prijatých plánov obnovy a odolnosti všetky členské štáty naďalej vyčleňujú aspoň 37 % svojich prostriedkov pridelených na plán obnovy a odolnosti na opatrenia, ktoré prispievajú k dosiahnutiu klimatických cieľov, a aspoň 20 % na digitálne ciele (pozri obrázok 3). Za mechanizmus ako celok sa odhadovaná výška výdavkov v oblasti klímy zvýšila a ku koncu augusta (dátumu uzávierky správy) dosiahla 42,5 % pridelených prostriedkov z mechanizmu, kým odhadovaná výška výdavkov na digitálnu oblasť dosiahla 26 %, čiže oba ciele stanovené v nariadení boli prekročené.

Obrázok 3: Podiel odhadovaných celkových pridelených prostriedkov v plánoch obnovy a odolnosti na podporu klimatických a digitálnych cieľov po revízii plánov

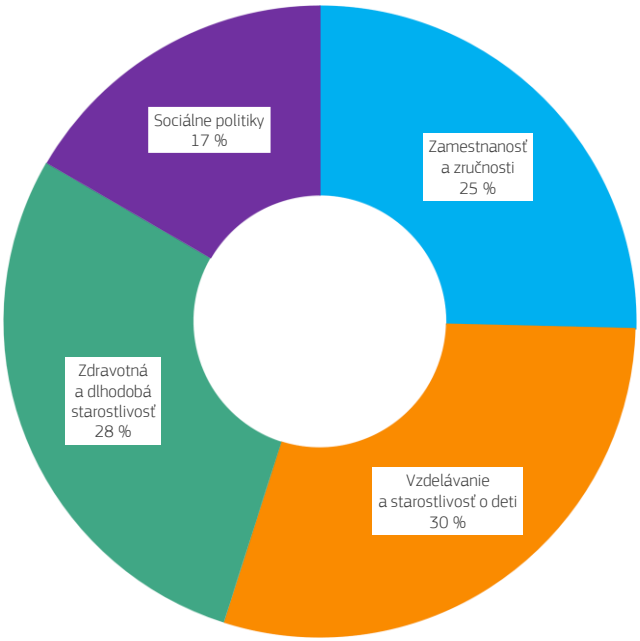
Poznámka: V plánoch obnovy a odolnosti sa muselo špecifikovať a zdôvodniť, v akej miere jednotlivé opatrenia prispievajú k cieľom v oblasti klímy a/alebo digitálnym cieľom, teda či k nim prispievajú v plnej miere (100 %), čiastočne (40 %) alebo nemajú žiadny vplyv (0 %). Príspevky ku klimatickým a k digitálnym cieľom sa vypočítali podľa príloh VI a VII k nariadeniu o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti. Kombinácia koeficientov a odhadov nákladov na jednotlivé opatrenia umožňuje vypočítať, do akej miery plány prispievajú k dosiahnutiu cieľov v oblasti klímy a digitálnych cieľov.

Zdroj: Hodnotiaca tabuľka obnovy a odolnosti.

Zrevidované plány obnovy a odolnosti prispievajú k sociálnym politikám a rodovej rovnosti v celej EÚ

Zrevidované plány obnovy a odolnosti naďalej podporujú vzostupnú sociálnu konvergenciu. K opatreniam v oblasti sociálnej politiky prispieva odhadovaná celková suma približne 162,3 miliardy EUR v rámci všetkých plánov obnovy a odolnosti[20], čo predstavuje približne 25 % odhadovaných celkových výdavkov. Po revíziách plánov obnovy a odolnosti je takmer 30 % odhadovaných sociálnych výdavkov určených na investície a reformy v oblasti vzdelávania a starostlivosti o deti (pokles o štyri percentuálne body) a na zdravotnú a dlhodobú starostlivosť (pokles o päť percentuálnych bodov), kým 25 % je určených na zamestnanosť a zručnosti (nárast o šesť percentuálnych bodov) a zvyšok na sociálne politiky (nárast o tri percentuálne body) (obrázok 4). Plány obnovy a odolnosti členských štátov aktuálne zahŕňajú 423 (čiastkových) opatrení so zameraním na deti a mládež, ktoré sú rozdelené do viacerých oblastí politiky vrátane vzdelávania na všetkých úrovniach, podpory zamestnanosti a bývania.

Obrázok 4: Podiel odhadovaných sociálnych výdavkov v rámci mechanizmu podľa sociálnej kategórie

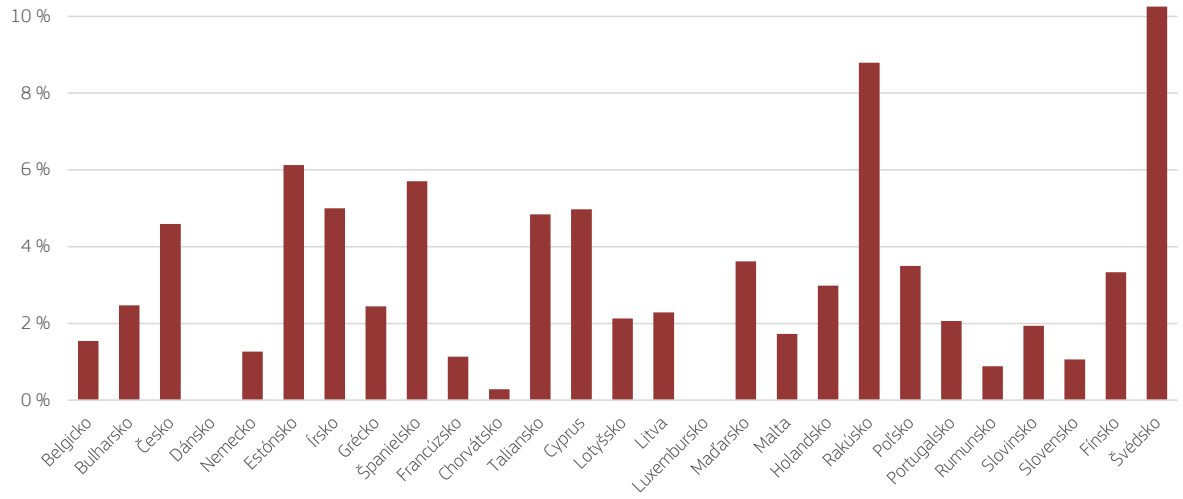
Poznámka: V tomto grafe je zobrazené rozdelenie odhadovaných sociálnych výdavkov v rámci všetkých plánov obnovy a odolnosti. Sociálne kategórie sa vymedzujú a uplatňujú na základe metodiky prijatej Komisiou po konzultácii s Európskym parlamentom a členskými štátmi v delegovanom nariadení (EÚ) 2021/2105.

Zdroj: Hodnotiaca tabuľka obnovy a odolnosti.

[20] Vzhľadom na dôležitosť sociálnych výdavkov po pandémii COVID-19 bola Komisia na základe nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti splnomocnená prijať delegovaný akt, ktorým sa stanoví metodika vykazovania odhadovaných sociálnych výdavkov vrátane výdavkov na deti a mládež v rámci mechanizmu [článok 29 ods. 4 písm. b)]. Na základe metodiky prijatej Komisiou sa všetky odhadované výdavky financované z prostriedkov mechanizmu klasifikujú z hľadiska reforiem a investícií do deviatich širších oblastí politiky, ktoré sa následne združujú do štyroch sociálnych kategórií: 1. zamestnanosť a zručnosti; 2. vzdelávanie a starostlivosť o deti; 3. zdravotná a dlhodobá starostlivosť a 4. sociálne politiky; pozri delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2021/2105.

Plány obnovy a odolnosti členských štátov naďalej prispievajú k rodovej rovnosti, pričom všetky plány okrem dvoch zahŕňajú opatrenia, ktorých výslovným cieľom je prispieť k rodovej rovnosti. Zrevidované plány obnovy a odolnosti obsahujú 136 (čiastkových) opatrení so zameraním na rodovú rovnosť. Rozdelenie relevantných opatrení v oblasti rodovej rovnosti podľa členského štátu je uvedené na obrázku 5. Popri 1 367 (čiastkových) opatreniach, ktoré výslovne prispievajú k rodovej rovnosti, členské štáty do svojich plánov naďalej zahŕňajú ďalšie reformy a investície, ktorých vykonávanie môže výrazne prispieť k týmto rozmerom. Patria medzi ne napríklad reformy a investície do infraštruktúry, verejnej dopravy alebo digitálnej pripojiteľnosti. Takéto opatrenia môžu mať pozitívny vplyv z hľadiska prístupu k diaľkovému vzdelávaniu, základným (zdravotníckym) službám a verejným službám alebo umožnením účasti na hospodárskych činnostiach a spoločenskom živote osobám s obmedzenou mobilitou alebo žijúcim vo vzdialených regiónoch.

Obrázok 5: Percentuálny podiel opatrení v plánoch obnovy a odolnosti zameraných na rodovú rovnosť

Zdroj: Hodnotiaca tabuľka obnovy a odolnosti.

C. Koneční prijímatelia v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti

Všetky členské štáty uverejňujú údaje o 100 najväčších konečných prijímateľoch

Začiatkom roka 2023 sa zvýšila transparentnosť v súvislosti s využívaním finančných prostriedkov z mechanizmu, keď sa zmenilo nariadenie o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti v kontexte plánu REPowerEU zavedením požiadavky pre členské štáty zverejňovať informácie o najväčších konečných prijímateľoch v rámci svojich plánov obnovy a odolnosti. Podľa článku 25a nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti členské štáty musia vytvoriť verejne prístupný portál, na ktorom sa zhromažďujú údaje o 100 konečných prijímateľoch dostávajúcich najvyššiu sumu finančných prostriedkov na vykonávanie opatrení v rámci mechanizmu, a uvedené údaje

aktualizovať dvakrát ročne[21]. V kontexte mechanizmu koneční prijímatelia označujú posledné subjekty, ktoré dostanú finančné prostriedky na vykonávanie opatrenia v rámci mechanizmu a ktoré nie sú dodávateľmi ani subdodávateľmi, napr. občania, podniky, regionálne alebo miestne orgány. Môže teda ísť o právnické alebo fyzické osoby[22]. V súlade s požiadavkami nariadenia Komisia údaje centralizuje a uverejňuje spolu s odkazmi na vnútroštátne portály členských štátov v hodnotiacej tabuľke obnovy a odolnosti[23].

V záujme konzistentnosti a porovnateľnosti údajov Komisia poskytla členským štátom usmernenie. Komisia viedla s členskými štátmi diskusie o nahlasovaní konečných prijímateľov na rôznych zasadnutiach neformálnej expertnej skupiny pre Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, pričom zdôraznila jeho význam v záujme zvýšenia transparentnosti. V tejto súvislosti a takisto v nadväznosti na žiadosť Európskeho parlamentu[24] sa v prílohe V k tejto správe konsoliduje uvedené usmernenie a podrobnejšie sa objasňuje koncepcia konečného prijímateľa v zmysle nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti a rozsah uverejňovania údajov o 100 najväčších konečných prijímateľoch v rámci mechanizmu.

Verejne dostupný portál s údajmi o 100 najväčších konečných prijímateľoch vytvorilo všetkých 27 členských štátov. Už v roku 2023 všetky členské štáty poskytli prvý súbor údajov o 100 najväčších konečných prijímateľoch a väčšina z nich neskôr v danom roku poskytla aj aktualizáciu. Komisia očakáva, že všetky členské štáty v budúcnosti dodržia konečné termíny na predloženie polročných správ, a bude pozorne monitorovať, či si členské štáty plnia svoju povinnosť aktualizovať údaje dvakrát ročne. V roku 2024 už takmer všetky členské štáty poskytli prvú aktualizáciu svojich údajov a Komisia očakáva druhú aktualizáciu údajov v októbri.

Väčšina členských štátov poskytla úplný zoznam údajov o 100 najväčších konečných prijímateľoch v rámci svojich plánov obnovy a odolnosti, pričom niekoľko členských štátov poskytlo zoznamy obsahujúce menej ako 100 konečných prijímateľov, konkrétne Bulharsko (19), Estónsko (98), Litva (71), Maďarsko (99), Malta (31) a Rumunsko (98). V niektorých prípadoch sa to môže odvíjať od stavu vykonávania príslušných plánov obnovy a odolnosti dotknutých členských štátov, v ktorých sa pripravuje zavádzanie opatrení, no finančné prostriedky sa zatiaľ nedostali ku konečným prijímateľom. Nariadenie o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti zahŕňa aj výnimky[25] z povinnosti uverejňovania údajov v súlade s ustanoveniami nariadenia o rozpočtových pravidlách, ktoré môžu byť v niektorých prípadoch relevantné v prípade podávania správ o najväčších konečných prijímateľoch.

[21] V nariadení sa takisto špecifikuje, ktoré informácie by členské štáty mali uverejniť, najmä úplný názov prijímateľa, identifikačné číslo pre DPH alebo daňové identifikačné číslo (alebo iný jedinečný identifikátor) v prípade právnickej osoby, prijatú sumu a súvisiace opatrenia, na ktoré prijímateľ dostal finančné prostriedky.

[22] Je to v súlade s nariadením o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti, v ktorom sa v článku 22 ods. 2 písm. d) uvádzajú koneční prijímatelia ako samostatné subjekty oddelene od dodávateľov a subdodávateľov, čím sa zabezpečuje jednotný výklad a uplatňovanie tohto pojmu v celom nariadení o mechanizme.

[23] https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/disbursements.html?table=finalRecipientByCountry.

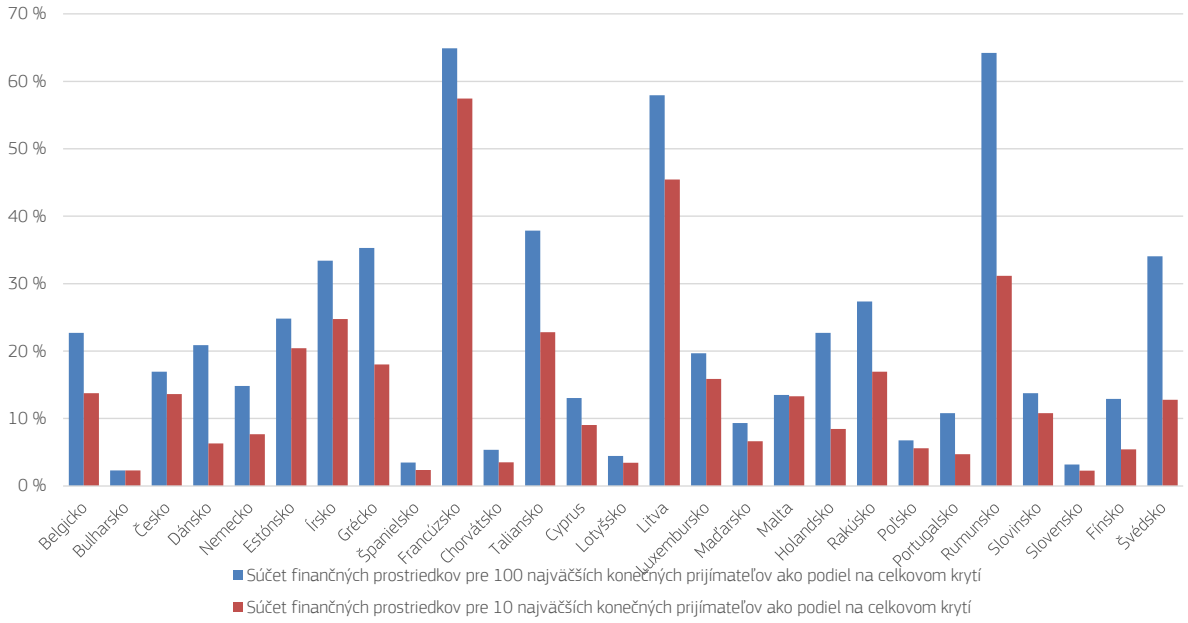
[24] Rozhodnutie Európskeho parlamentu z 11. apríla 2024 o účtovnej závierke týkajúcej sa plnenia všeobecného rozpočtu Európskej únie za rozpočtový rok 2022, oddiel III – Komisia, §286 bod xiii).

[25] Uvedené výnimky zahŕňajú tieto štyri prípady: i) podpora na vzdelávanie vyplácaná fyzickým osobám a akákoľvek iná priama podpora vyplácaná najodkázanejším fyzickým osobám; ii) zákazky s veľmi nízkou hodnotou, ktorá je nižšia ako 15 000 EUR; iii) finančná podpora poskytnutá prostredníctvom finančných nástrojov, ak je nižšia ako 500 000 EUR a iv) ak by sa zverejnením informácií mohli ohroziť práva a slobody dotknutých osôb alebo subjektov alebo v prípade, že by tým mohli byť poškodené obchodné záujmy prijímateľov.

Údaje o najväčších konečných prijímateľoch v každom členskom štáte môžu slúžiť ako zdroj cenných informácií, čo umožňuje väčšiu transparentnosť rozdeľovania finančných prostriedkov z mechanizmu. Tieto údaje dopĺňajú existujúce údaje o vykonávaní plánov obnovy a odolnosti, napr. dosiahnuté míľniky a ciele a vyplatené prostriedky podľa pilierov, a sú podkladom na mapovanie projektov podporovaných z mechanizmu.

Sumy finančných prostriedkov vyplatených najväčším konečným prijímateľom sa v jednotlivých členských štátoch značne líšia, čo je v súlade s rôznorodou povahou plánov obnovy a odolnosti a rozdielmi v pridelených finančných prostriedkoch. Najvyššia suma prijatá konečným prijímateľom je vyše 22 miliárd EUR, kým najnižšia suma prijatá jedným z najväčších konečných prijímateľov je 5 723 EUR. Priemerná hodnota finančných prostriedkov prijatých najväčšími konečnými prijímateľmi je takmer 63 miliónov EUR a hodnota mediánu je výrazne nižšia na úrovni 4,5 milióna EUR. Podobne súčet finančných prostriedkov, ktoré najväčší koneční prijímatelia doteraz prijali v jednotlivých členských štátoch, predstavuje rôzne podiely na ich celkovom finančnom krytí (pozri obrázok 6), a to tak naprieč členskými štátmi, ako aj pri porovnaní súčtu finančných prostriedkov prijatých 10 najväčšími a 100 najväčšími konečnými prijímateľmi v rámci jednotlivých členských štátov. Celkové finančné prostriedky prijaté 100 najväčšími konečnými prijímateľmi ako podiel prostriedkov pridelených členským štátom predstavujú v priemere 22,1 %, kým finančné prostriedky prijaté 10 najväčšími konečnými prijímateľmi predstavujú podiel 14,3 % prostriedkov pridelených členským štátom.

Obrázok 6: Súčet finančných prostriedkov prijatých 10 a 100 najväčšími konečnými prijímateľmi ako podiel na celkovom krytí členských štátov

Zdroj: Vlastný výpočet Európskej komisie na základe údajov konečných prijímateľov, ktoré poskytli členské štáty.

Väčšina najväčších konečných prijímateľov nahlásených v jednotlivých členských štátoch sú verejné subjekty. Podľa odhadov Komisie 59,4 % zo 100 najväčších konečných prijímateľov v jednotlivých členských štátoch sú verejné subjekty a 40,7 % sú súkromné

subjekty[26]. Najväčší koneční prijímatelia podľa členského štátu, ktorí sú orgánmi verejnej správy, prijali celkovo približne 94,5 miliardy EUR, čo zodpovedá 15 % všetkých viazaných finančných prostriedkov z mechanizmu, a prijímatelia, ktorí sú súkromnými subjektmi, prijali 65 miliárd EUR, čo predstavuje podiel 10 % všetkých viazaných finančných prostriedkov z mechanizmu. Keďže mnohé opatrenia v rámci mechanizmu sú zamerané na zlepšenie poskytovania verejných statkov v oblastiach, ako je zdravotníctvo, doprava alebo digitalizácia orgánov verejnej správy, s ktorými sa vo všeobecnosti spájajú nákladné a rozsiahle investičné projekty, konečnými prijímateľmi sú často orgány verejnej správy. V rámci mechanizmu sa napriek tomu poskytuje aj rozsiahla podpora súkromnému sektoru, a to najmä MSP, ktorá je zameraná na ich digitalizáciu, ako aj rekvalifikáciu a zvyšovanie úrovne zručností ich zamestnancov.

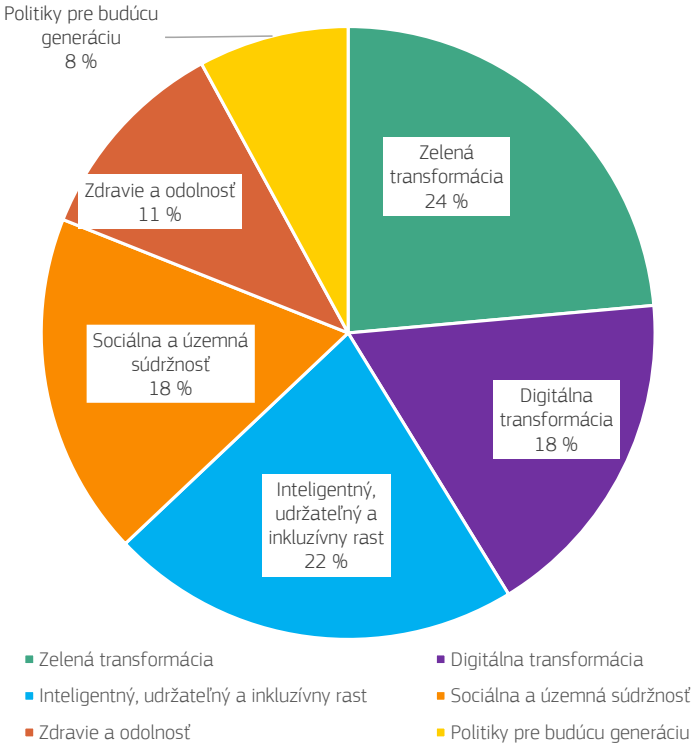
Najväčší koneční prijímatelia dostávajú finančné prostriedky na investície v rámci všetkých šiestich pilierov politiky mechanizmu

Opatrenia, na ktoré 100 najväčších konečných prijímateľov v rámci mechanizmu prijalo financovanie, sú rozdelené v rámci šiestich pilierov politiky (obrázok 7). Svedčí to o tom, že mechanizmus ponúka komplexnú podporu členským štátom v rámci najrelevantnejších oblastí politiky. Zároveň sa najväčší koneční prijímatelia podieľali prevažne na vykonávaní opatrení prispievajúcich k zelenej transformácii (23 %), po ktorých tesne nasledujú investície do inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu (22 %), digitálnej transformácie a sociálnej a územnej súdržnosti (po 18 %). To poukazuje na zameranie na stimuláciu hospodárskej a sociálnej obnovy po kríze spôsobenej pandémiou COVID-19, ako aj na prípravu hospodárstiev, spoločností a orgánov verejnej správy v EÚ na zelenú a digitálnu transformáciu, a to v plnom súlade so všeobecnými cieľmi mechanizmu.

Najväčšími sumami, ktoré prijali koneční prijímatelia, sa podporujú projekty infraštruktúry, digitalizácia a mobilita, pričom najčastejšie podporované opatrenia sa týkajú investícií na podporu energetickej efektívnosti. Celkovo sa *najväčšie sumy* finančných prostriedkov, ktoré koneční prijímatelia dostali na vykonávanie opatrení v plánoch obnovy a odolnosti, týkajú investícií do územnej infraštruktúry a služieb, elektronickej verejnej správy a digitálnych verejných služieb a udržateľnej mobility. S takýmito opatreniami sa zvyčajne spájajú projekty, ktoré sú veľké, nákladnejšie a ich realizácia trvá dlhšie. Na druhej strane 100 najväčších konečných prijímateľov *najčastejšie* prijímalo finančné prostriedky na vykonávanie opatrení na podporu energetickej efektívnosti. Ďalšími oblasťami politiky, v ktorých koneční prijímatelia najčastejšie prijímali finančné prostriedky, sú územná infraštruktúra a služby, elektronická verejná správa a digitálne verejné služby, všeobecné, odborné a vysokoškolské vzdelávanie a výskum, vývoj a inovácie.

[26] V súlade s článkom 25a nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti členské štáty nie sú povinné špecifikovať, či sú koneční prijímatelia verejnými alebo súkromnými subjektmi. Číselné údaje uvedené v tejto správe preto vyplývajú z vlastných odhadov Európskej komisie.

Obrázok 7: Príspevok prijatých súm a súvisiacich opatrení, na ktoré 100 najväčších konečných prijímateľov dostáva podporu, k šiestim pilierom politiky[27]

Zdroj: Vlastný výpočet Európskej komisie na základe údajov konečných prijímateľov, ktoré poskytli členské štáty.

D. Kontroly a audit vykonávania Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti

Rámec Komisie na kontroly mechanizmu pozostáva z dvoch úrovní: kontroly na účely uistenia o zákonnosti a správnosti prostriedkov vyplatených Komisiou členským štátom a kontroly na zabezpečenie primeranej ochrany finančných záujmov Únie. Pokiaľ ide o zákonnosť a správnosť transakcií, pred každým vyplatením prostriedkov sa uskutočňujú dôkladné *ex ante* kontroly s cieľom posúdiť uspokojivé dosiahnutie jednotlivých míľnikov a cieľov uvedených v žiadosti o platbu. Po vyplatení prostriedkov Komisia vykonáva aj *ex post* audity míľnikov a cieľov na základe rizík na účely dodatočného uistenia sa, že informácie, ktoré poskytli členské štáty, boli správne. Popri tom Komisia s cieľom zabezpečiť ochranu finančných záujmov Únie posúdila každý vnútroštátny kontrolný systém *ex ante* a podľa potreby zaviedla míľniky týkajúce sa kontrolných systémov, ktoré musia byť dosiahnuté pred akoukoľvek budúcou platbou. Systémové audity na základe rizík sa vykonávajú s cieľom skontrolovať postupy zavedené v členských štátoch na predchádzanie podvodom, korupcii, konfliktom záujmov a dvojitému financovaniu, ich

[27] Tieto údaje vyplývajú z metodiky označovania podľa pilierov vyvinutej na účely hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti, pričom každé opatrenie v pláne obnovy a odolnosti je priradené k primárnej a sekundárnej oblasti politiky s cieľom vyjadriť, že opatrenia môžu prispieť k viac ako jednému cieľu politiky. Šesť pilierov politiky je: zelená transformácia; digitálna transformácia; inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast; sociálna a územná súdržnosť; zdravie a hospodárska, sociálna a inštitucionálna odolnosť; politiky pre budúcu generáciu.

odhaľovanie a nápravu a dodatočné audity zhody sa vykonávajú s cieľom overiť spoľahlivosť audítorskej činnosti realizovanej vnútroštátnymi audítorskými orgánmi.

Komisia naďalej chránila finančné záujmy Únie

Od 1. septembra 2023 do 31. augusta 2024 Komisia vykonala 17 *ex post* auditov míľnikov a cieľov[28]. Výber míľnikov a cieľov sa riadi posúdením rizika, v ktorom sa zohľadňujú rôzne faktory. Na základe tohto posúdenia rizika[29] Komisia vykonala audit celkovo 82 zo 748 míľnikov a cieľov zahrnutých v žiadostiach o platbu vyplatených v roku 2023. Pri výbere vzorky pre audit Komisia zohľadnila aj prípady, keď audit míľnika alebo cieľa v prípade toho istého opatrenia už vykonala v predchádzajúcom roku a/alebo ho už vykonali vnútroštátne audítorské orgány, ktoré Komisii poskytli primerané uistenie. K 31. augustu 2024 Komisia takisto vykonala audit desiatich míľnikov a cieľov zahrnutých v žiadostiach o platbu vyplatených v roku 2024. Komisia nenašla žiadne dôkazy o tom, že by auditované míľniky a ciele neboli uspokojivo dosiahnuté. Prípadné iné nezrovnalosti zistené medzi deklarovanými a auditovanými údajmi zostali v rámci rozpätia 5 %, ktoré Komisia zvážila pri svojom posudzovaní.

Od 1. septembra 2023 do 31. augusta 2024 Komisia vykonala štyri systémové audity zamerané na ochranu finančných záujmov Únie[30]. Tieto štyri audity sa týkali troch koordinačných subjektov a 11 vykonávacích subjektov, ako sú ministerstvá alebo agentúry, ktoré boli vybrané na základe rámca pre posúdenie rizík. Ku koncu roka 2023 sa vykonal aspoň jeden audit kontrolného systému každého členského štátu. V súvislosti s týmito systémovými auditmi a ďalšou audítorskou činnosťou Komisia takisto vykonala na vzorke opatrení kontroly týkajúce sa dodržiavania postupov štátnej pomoci a postupov verejného obstarávania, ktoré sa vzťahovali jednak na zavedené postupy na predchádzanie podvodom, korupcii a konfliktom záujmov v postupoch verejného obstarávania, jednak na samotné vykonávanie týchto postupov.

Na základe aktuálnej audítorskej činnosti Komisia zistila celkovo pozitívny obraz, hoci s priestorom na zlepšenie, pokiaľ ide o vykonávanie systémov vnútornej kontroly vo všetkých členských štátoch. V prípade niektorých auditovaných vykonávacích subjektov boli identifikované osvedčené postupy, napr. postupy zavedené na odhaľovanie možných podvodov, korupcie, konfliktov záujmov a dvojitého financovania, a to najmä pomocou nástrojov na hĺbkovú analýzu údajov, ako je ARACHNE[31]. Komisia však vyjadrila aj celý rad konkrétnych obáv, ktoré často nesúvisia s vnútroštátnym systémom ako celkom, ale len s jednotlivými subjektmi v rámci členského štátu, ako je napr. nedostatočná koordinácia a dohľad, problémy pri zbere údajov, nekompletné stratégie boja proti podvodom a posúdenia rizika podvodov, pri ktorých boli potrebné zlepšenia z hľadiska *ex ante* kontrol.

[28] Tieto audity sa týkajú žiadostí o platbu predložených Nemeckom, Estónskom, Gréckom, Francúzskom, Chorvátskom, Talianskom, Lotyšskom, Luxemburskom, Maltou, Poľskom, Portugalskom, Rumunskom, Slovinskom a Slovenskom.

[29] Toto posúdenie rizika je založené na niekoľkých kritériách, ako je druh a počet vykonávajúcich orgánov, druh a počet konečných prijímateľov, použité označovanie a zložitosť mechanizmu overovania.

[30] Systémové audity sa uskutočnili v Belgicku, Litve, Holandsku a na Slovensku.

[31] ARACHNE je IT nástroj na hĺbkovú analýzu údajov a ich obohacovanie, ktorý vyvinula Európska komisia. ARACHNE pomáha určiť projekty čerpajúce prostriedky z viacerých fondov EÚ, pri ktorých existuje potenciálne riziko dvojitého financovania. Umožňuje zobraziť prijímateľov, dodávateľov, subdodávateľa, partnerov a členov konzorcia zapojených do viacerých projektov bez ohľadu na ich úlohu v rôznych projektoch.

Členské štáty začali vykonávať potrebné zlepšenia vyplývajúce z týchto zistení auditov a Komisia vykonávanie odporúčaní pozorne monitoruje.

Mechanizmus naďalej podlieha dôkladnej kontrole Európskeho dvora audítorov

Popri auditoch vykonávaných samotnou Komisiou kontroluje mechanizmus Európsky dvor audítorov prostredníctvom auditov jednotlivých individuálnych platieb, ako aj početných auditov výkonnosti zameraných na nastavenie mechanizmu či konkrétne tematické oblasti. Európsky dvor audítorov dosiaľ vykonal audity všetkých platieb v rámci mechanizmu vyplatených členským štátom. K 31. augustu 2024 boli navyše dokončené tri audity výkonnosti osobitne zamerané na mechanizmus, a to konkrétne na posúdenie plánov obnovy a odolnosti Komisiou, na koncepciu systému Komisie na kontrolu mechanizmu a na rámec, ktorý Komisia zaviedla na monitorovanie výkonnosti mechanizmu. Ďalších osem[32] auditov Európskeho dvora audítorov zameraných na mechanizmus buď ešte nebolo uverejnených, alebo sa očakáva, že budú dokončené do konca roka 2024. Na ďalších piatich auditoch sa začína pracovať alebo sa očakáva, že sa práce začnú do konca roka 2024, napr. pokiaľ ide o osobitný audit zrevidovaných plánov obnovy a odolnosti a ich kapitol REPowerEU. Záležitosti týkajúce sa mechanizmu sa berú do úvahy aj v preskúmaniach Európskeho dvora audítorov a tematických osobitných správach o konkrétnych oblastiach politiky či iných programoch, napr. v nedávnom audite rámca Únie na podporu právneho štátu[33].

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch Európsky dvor audítorov vykonal audit všetkých platieb v rámci mechanizmu uskutočnených v rozpočtovom roku 2023, t. j. 23 platieb z mechanizmu vyplatených 17 členským štátom. Európsky dvor audítorov sa osobitne zaoberal aj *ex post* auditmi, ktoré vykonalo GR ECFIN, a míľnikmi zahrnutými v plánoch obnovy a odolnosti týkajúcimi sa auditu a kontroly. Táto audítorská činnosť dopĺňa vnútroštátne audity pred predložením žiadosti o platbu a po jej predložení, ktoré sú zamerané na údaje uvedené v týchto žiadostiach, ako aj vlastné audity Komisie. Európsky dvor audítorov vo svojej výročnej správe za rozpočtový rok 2023 dospel k zisteniam s finančným vplyvom v súvislosti so šiestimi nenávratnými platbami uskutočnenými členským štátom v roku 2023. Po dôkladnom preskúmaní zistení Európskeho dvora audítorov Komisia považuje svoje pôvodné posúdenia „uspokojivého splnenia“ za správne. Vo svojich odpovediach podotýka, že závery Európskeho dvora audítorov v zásade vychádzajú z rozdielov vo výklade právnych požiadaviek zo strany Komisie a Európskeho dvora audítorov alebo z rozdielov v kvalitatívnom úsudku buď v konkrétnych prípadoch, alebo v súvislosti so všeobecnejšími právnymi pojmami mechanizmu. V tejto súvislosti Komisia v prílohe k tejto výročnej správe poskytla dva vysvetľujúce dokumenty. V prílohe II je vysvetlený výklad Komisie o oprávnenosti opatrení z hľadiska „retroaktívneho“ dátumu začatia, ktorý spoluzákonodarcovia stanovili v článku 17 ods. 2 nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy

[32] Zaoberajú sa okrem iného rozmermi zelenej a digitálnej transformácie v rámci mechanizmu, čerpaním finančných prostriedkov z mechanizmu, trhom práce a samostatne reformami podnikateľského prostredia zahrnutými v plánoch obnovy a odolnosti, kontrolnými systémami členských štátov a predchádzaním dvojitému financovaniu medzi mechanizmom, politikou súdržnosti a Nástrojom na prepájanie Európy. Mechanizmu alebo opatrení podporovaných z mechanizmu sa môžu dotknúť aj iné audity výkonnosti a preskúmania. Všetky osobitné správy Európskeho dvora audítorov sú doplnené oficiálnymi odpoveďami Komisie, ktoré sú verejné a dostupné na webovom sídle Európskeho dvora audítorov.

[33] Pozri osobitnú správu Európskeho dvora audítorov 03/2024: Právny štát v EÚ – Zlepšený rámec na ochranu finančných záujmov EÚ, ale riziká pretrvávajú.

a odolnosti. V prílohe III je vysvetlené, ako Komisia uplatňuje ustanovenie o oprávnenosti, pokiaľ ide o nahradenie „opakujúcich sa vnútroštátnych rozpočtových výdavkov".

Komisia pohotovo reaguje na odporúčania Európskeho dvora audítorov. Komisii bolo dosiaľ doručených 28 odporúčaní týkajúcich sa mechanizmu z výročných alebo osobitných správ Európskeho dvora audítorov[34]. Komisia úplne zamietla len tri z nich, pričom poznamenala, že dané odporúčania nebolo možné vykonať v súlade s právnym základom a cieľmi nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti. Zo zvyšných 25 doručených odporúčaní týkajúcich sa mechanizmu Komisia považuje 24 za vykonané, všetky z nich včas, pričom do konca roka 2024 zostáva len jedno odporúčanie, ktoré ešte treba vykonať. Napríklad Komisia v reakcii na odporúčanie Európskeho dvora audítorov uverejnila metodiky súvisiace s tým, ako pristupovať k zrušeniu míľnika alebo cieľa, uverejnila metodiku týkajúcu sa čiastočného alebo úplného pozastavenia, zlepšila vedenie záznamov a dokumentáciu o svojich posúdeniach žiadostí o platbu, zorganizovala výmeny osvedčených postupov medzi členskými štátmi a preskúmala revidované míľniky a ciele v snahe zabezpečiť jednoznačnosť požiadaviek.

Komisia vďaka zisteniam a odporúčaniam z rôznych auditov[35] zaujala dynamický prístup k auditu a kontrole a zrevidovala a ešte viac posilnila svoj rámec auditu a kontroly pre mechanizmus. Príkladom je aktualizované usmernenie k plánom obnovy a odolnosti[36] prijaté 19. júla 2024, v ktorom sa uvádzajú dodatočné usmernenia na zabezpečenie neustálej primeranosti kontrol s cieľom identifikovať akékoľvek riziko dvojitého financovania a predísť mu, a to pri súčasnom uľahčení synergií pri využívaní fondov EÚ. V záujme väčšej transparentnosti a jednoznačnosti príloha IV k tejto správe obsahuje zhrnutie toho, ako Komisia vykladá koncepciu dvojitého financovania v zmysle článku 9 nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti, v ktorom sa ráta s doplnkovosťou financovania a zároveň sa umožňuje kombinácia podpory z mechanizmu s inými programami EÚ. Ako súčasť aktualizovaného usmernenia Komisia uverejnila aj rámec pre znižovanie a vymáhanie finančných prostriedkov, ktorý zahŕňa všetky dôvody na zníženie a vymáhanie v zmysle nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti[37]. Komisia ďalej pokračovala v posilňovaní svojho kontrolného rámca. V minulom roku zrevidovala stratégie kontrol a auditu mechanizmu s cieľom posilniť *ex ante* kontroly, lepšie pokryť potenciálne riziká spojené s vykonávaním mechanizmu, ako aj zohľadniť posilnené kontroly účinnosti systémov vnútornej kontroly členských štátov v snahe zabezpečiť súlad s pravidlami EÚ a vnútroštátnymi pravidlami, posilniť spoluprácu medzi generálnymi riaditeľstvami v audítorských záležitostiach a vo svojej práci výslovne zahrnúť potenciálne riziká zrušení.

[34] Pozri osobitnú správu Európskeho dvora audítorov 21/2022: Posúdenie národných plánov obnovy a odolnosti Komisiou; osobitnú správu Európskeho dvora audítorov 07/2023: Koncepcia systému Komisie na kontrolu Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti; osobitnú správu Európskeho dvora audítorov 26/2023: Rámec monitorovania výkonnosti pre Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti; výročnú správu Európskeho dvora audítorov za rozpočtový rok 2021 a výročnú správu Európskeho dvora audítorov za rozpočtový rok 2022.

[35] Medzi týchto audítorov patrí Útvar Komisie pre vnútorný audit, Európsky dvor audítorov, Európska rada a Európsky parlament.

[36] Pozri oznámenie Komisie – Usmernenie k plánom obnovy a odolnosti (C/2024/4618).

[37] V právnom rámci mechanizmu sú stanovené tri rôzne dôvody, na základe ktorých môže Komisia uplatniť znižovanie a vymáhanie prostriedkov: 1. prípady podvodu, korupcie a konfliktu záujmov, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie; 2. prípady závažného porušenia povinnosti vyplývajúcej z dohody o financovaní alebo dohody o úvere; 3. prípady, keď sa zistí, že informácie a odôvodnenie žiadosti o platbu sú nesprávne.

E. Komunikácia a dialógy v rokoch 2023 – 2024

Európsky parlament, Rada a členské štáty sa naďalej nepretržite podieľajú na vykonávaní mechanizmu

Komisia bola v úzkom spojení s Európskym parlamentom a Radou od začiatku vykonávania mechanizmu. Komisia naďalej bezodkladne poskytuje Európskemu parlamentu aj Rade za rovnakých podmienok všetky upravené plány obnovy a odolnosti predložené členskými štátmi, ako aj všetky predbežné posúdenia žiadostí o platby. Týmto sa zabezpečuje transparentný tok informácií s vysokou úrovňou zapojenia medzi inštitúciami počas celej realizačnej fázy. Pokiaľ ide o Európsky parlament, Komisia uskutočňuje pravidelné výmeny informácií, pri ktorých diskutuje o horizontálnych témach týkajúcich sa mechanizmu.

Komisia bola od vytvorenia mechanizmu pozvaná na 16 dialógov s Európskym parlamentom o obnove a odolnosti na vysokej úrovni[38], na ktorých sa zúčastnila. Okrem toho sa Komisia pravidelne stretáva s poslancami Európskeho parlamentu v stálej pracovnej skupine spoločných výborov ECON a BUDG a celkovo absolvovala 35 zasadnutí. Komisiu okrem toho pravidelne pozývajú na rôzne iné výbory, napríklad výbory REGI, CONT a ENVI, na výmenu názorov o záležitostiach týkajúcich sa mechanizmu. Komisia pokračuje v uverejňovaní všetkých prezentácií uskutočnených v kontexte stálej pracovnej skupiny na osobitnom webovom sídle[39] a teší sa na spoluprácu s novozvoleným Európskym parlamentom.

Komisia takisto zachovala neformálnu expertnú skupinu na výmenu názorov na vykonávanie mechanizmu s členskými štátmi a často organizuje výmeny názorov a osvedčených postupov. Táto skupina je dôležitým fórom pre diskusie expertov z členských štátov a Komisie o prierezových aspektoch mechanizmu. Komisia uverejňuje všetky relevantné dokumenty, ako sú programy, zápisnice a iné, na vyhradenom webovom sídle[40]. Komisia dosiaľ zorganizovala 28 zasadnutí neformálnej expertnej skupiny pre Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti vrátane dvoch prezenčných seminárov zameraných na nadväzovanie kontaktov, ktoré sa konali v Bruseli a na ktorých sa stretli členské štáty, aby sa podelili o svoje skúsenosti a diskutovali o spoločných výzvach. Prvý seminár sa uskutočnil 28. novembra 2023 a bol venovaný riadiacej a administratívnej kapacite. Druhý seminár sa konal 4. júla 2024 a zameral sa osobitne na uplatňovanie zásady „nespôsobovať významnú škodu“ členskými štátmi.

[38] 16. dialóg o obnove a odolnosti sa uskutočnil 16. septembra 2024, t. j. po dátume uzávierky tejto výročnej správy.
[39] Informácie poskytnuté Európskemu parlamentu alebo Rade o plánoch obnovy a odolnosti.
[40] Register expertných skupín Komisie a podobných subjektov, Komisia, neformálna expertná skupina pre vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti (E03772).

Viditeľnosť EÚ v rámci vykonávania plánov obnovy a odolnosti by sa mohla ešte viac zlepšiť

Podobne ako pri ostatných finančných prostriedkoch Únie sú členské štáty povinné zabezpečiť, aby prijímatelia finančných prostriedkov Únie v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti priznali pôvod a zabezpečili zviditeľnenie financovania. Napriek týmto povinnostiam, ktoré sa týkajú komunikácie a zviditeľnenia, z výsledkov prieskumu Eurobarometra 2022[41] vyplýva, že kým občania EÚ dobre vedia o existencii plánov obnovy a odolnosti vo svojich krajinách (s rozdielmi v jednotlivých členských štátoch), nedostatočne sa vie, že tieto plány (plne alebo sčasti) financuje EÚ. Z toho vyplýva, že členské štáty musia zvýšiť svoje úsilie. Viac ako polovica Európanov (55 %, + 2 percentuálne body od jesene 2023) si zároveň myslí, že nástroj NextGenerationEU dokáže účinne reagovať na súčasné hospodárske výzvy[42].

V tejto súvislosti Európska komisia usporiadala v Bruseli počas roka 2024 dve podujatia s cieľom zamyslieť sa nad doterajšími úspechmi mechanizmu a zintenzívniť komunikáciu v súvislosti s nimi. Najskôr Európska komisia a belgické predsedníctvo Rady Európskej únie 9. apríla 2024 usporiadali podujatie pri príležitosti uverejnenia hodnotenia mechanizmu v polovici trvania. Toto podujatie bolo zároveň príležitosťou na prezieravé preskúmanie zvyšných výziev a toho, ako zabezpečiť, aby mechanizmus dosiahol svoje ciele počas zvyšných troch rokov. Počas Európskeho týždňa mládeže, ktorý sa koná každé dva roky na podporu angažovanosti mladých ľudí, sa 12. apríla 2024 uskutočnilo stretnutie na tému pozitívneho vplyvu mechanizmu na mladých ľudí. Toto stretnutie bolo zamerané na skúsenosti ôsmich mladých účastníkov z celej EÚ, ktorí rôznymi spôsobmi využili opatrenia v rámci mechanizmu.

[41] Rýchly prieskum Eurobarometra 515: Plán obnovy EÚ „NextGenerationEU“.
[42] Štandardný Eurobarometer 101 – jar 2024 – máj 2024 – prieskum Eurobarometra (europa.eu).

Súlad s požiadavkami na komunikáciu je takisto systematicky súčasťou *ex post* auditov míľnikov a cieľov vykonávaných Komisiou. V tejto súvislosti Komisia naďalej poskytuje podporu členským štátom aj pri vykonávaní komunikačných stratégií zahrnutých v plánoch obnovy a odolnosti. Osem členských štátov sa v súčasnosti zúčastňuje na viacnárodnom projekte v rámci Nástroja technickej podpory[43], ktorý sa týka budovania kapacít na účinnú komunikáciu o výhodách plánov obnovy a odolnosti.

Interaktívna mapa poskytuje vizuálny prehľad projektov podporovaných z mechanizmu

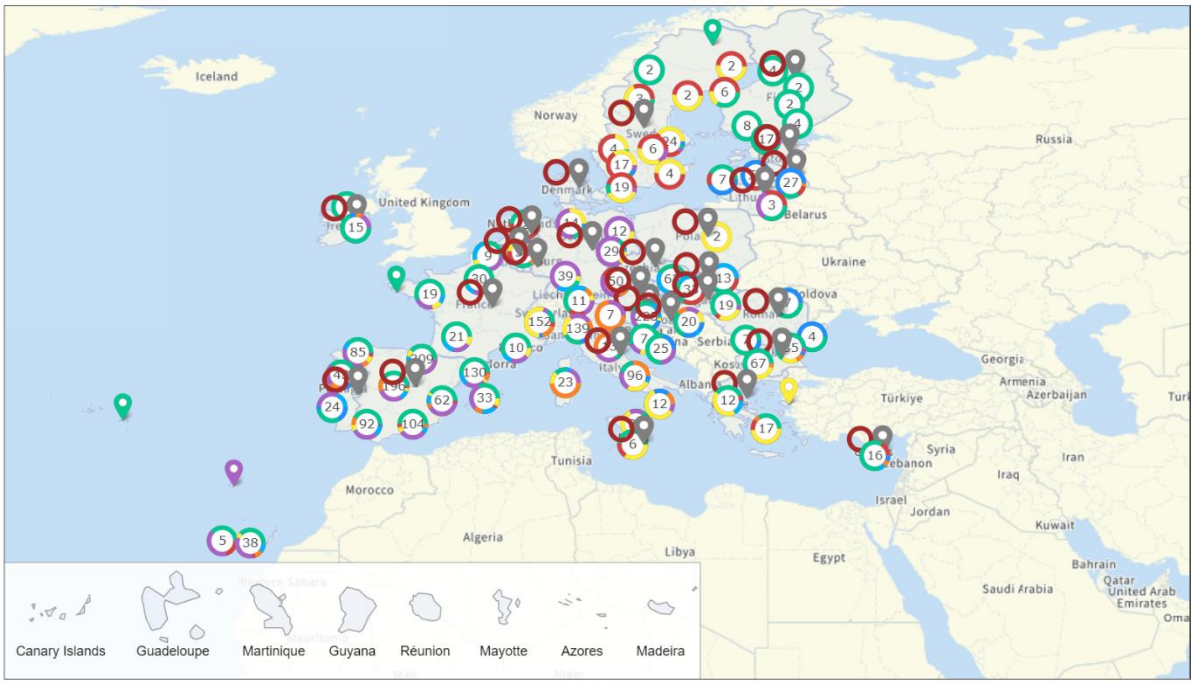
V záujme ďalšieho zvyšovania viditeľnosti a transparentnosti mechanizmu **Komisia pravidelne aktualizuje interaktívnu mapu projektov podporovaných z mechanizmu** v každom členskom štáte[44].

Mapa, ktorá bola spustená v marci 2023, poskytuje prehľad vybraných reforiem a investícií, ukazuje ich zemepisnú polohu a ponúka informácie o ich aktuálnom stave. Obsahuje aj odkazy na online zdroje, ktoré poskytujú podrobnejšie informácie, napr. národné webové sídla venované mechanizmu a prípadne aj webové stránky konkrétnych projektov financovaných z mechanizmu.

Doteraz **bolo do mapy pridaných viac ako 1 800 projektov zo všetkých členských štátov**.

[43] Nástroj technickej podpory je program EÚ, ktorý poskytuje členským štátom EÚ osobitne prispôsobené technické odborné znalosti na navrhovanie a vykonávanie reforiem. Ďalšie informácie sú uvedené na adrese https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument/technical-support-instrument-tsi_en?prefLang=sk.
[44] Pozri https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_sk#map.

Obrázok 8: Mapa projektov podporovaných z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti

Zdroj: Hodnotiaca tabuľka obnovy a odolnosti.

Členské štáty naďalej usporadúvajú výročné podujatia v rámci mechanizmu

Na výročných podujatiach sa okrem iného stretávajú predstavitelia vnútroštátnych orgánov a Komisie, zainteresované strany (vrátane sociálnych partnerov a predstaviteľov občianskej spoločnosti) a prijímatelia podpory z mechanizmu, aby diskutovali o pokroku pri realizácii rôznych projektov, ktoré navrhli členské štáty vo svojich národných plánoch obnovy a odolnosti.

Do augusta 2024 sa uskutočnilo 33 výročných podujatí v 24 členských štátoch. Počas vykazovacieho obdobia (od 1. septembra 2023 do 31. augusta 2024) prebehlo 14 výročných podujatí. K ich úspechu prispieva dobre etablovaná spolupráca medzi úradníkmi pre európsky semester na zastúpeniach Komisie a vnútroštátnymi správnymi orgánmi. Tieto podujatia poskytujú výborné príležitosti na rozšírenie publika mimo bežných zainteresovaných strán v rámci mechanizmu a zaisťujú oveľa širší dosah.

Príklad výročného podujatia v rámci mechanizmu

Na výročnom podujatí o pláne obnovy a odolnosti Španielska sa 14. marca 2024 stretli kľúčové zainteresované strany vrátane predstaviteľov Európskej komisie, španielskej vlády, regionálnych a miestnych orgánov a rôznych partnerov, napr. prijímateľov projektov, akademickej obce, sociálnych organizácií a mimovládnych organizácií. Uskutočnili sa na ňom tri tematické panely, na ktorých sa skúmali snahy Španielska o urýchlenie zelenej transformácie, zvýšenie konkurencieschopnosti a riešenie výziev pri vykonávaní zrevidovaného plánu obnovy a odolnosti.

Komisia podniká ďalšie relevantné komunikačné činnosti

Komunikácia o výhodách národných plánov obnovy a odolnosti je aj hlavnou komunikačnou úlohou všetkých zastúpení Európskej komisie v členských štátoch. Okrem výročných podujatí sa uskutočňujú početné ďalšie osvetové činnosti v úzkej spolupráci s úradníkmi pre európsky semester a s ďalšími tímami v rámci zastúpení. Štyri pilotné miestne kampane prebehli v Česku, Chorvátsku, Rakúsku a Slovinsku a ďalšie členské štáty budú nasledovať.

Komisia takisto rozsiahlo informuje tlačové médiá o vykonávaní mechanizmu už od jeho zriadenia. Komisia pravidelne oslovuje národných spravodajcov a špecializovaných novinárov v záujme širokého pokrytia a všeobecného pochopenia hlavných otázok, ktoré sa týkajú mechanizmu a jeho vykonávania v praxi, širokou verejnosťou, a to vydaním vyše 200 tlačových správ a tlačových materiálov a organizovaním početných tlačových konferencií a technických brífingov v Bruseli i v členských štátoch s podporou zastúpení Komisie.

F. Hlavné zistenia z hodnotenia Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti v polovici trvania

Z hodnotenia mechanizmu v polovici trvania vyplynulo, že podporil obnovu a priniesol inovácie vo výdavkoch EÚ

Hodnotenie mechanizmu v polovici trvania bolo uverejnené 21. februára 2024 v súlade s článkom 32 nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti, pričom sa v ňom na základe dôkazov dostupných v tom čase posudzuje, ako mechanizmus plní svoje ciele. V hodnotení sa uznáva, že sa realizovalo priskoro na to, aby sa dal posúdiť úplný hospodársky vplyv nástroja. Rieši sa v ňom, čo funguje dobre a čo by sa dalo zlepšiť, a identifikujú sa kľúčové získané poznatky, ktoré môžu slúžiť ako zdroj informácií pre úvahy o možných budúcich nástrojoch financovania založených na výkonnosti. Komplexnejšie posúdenie vplyvu mechanizmu bude súčasťou jeho *ex post* hodnotenia, ktoré bude uverejnené v roku 2028.

Hodnotenie v polovici trvania sa vzťahuje na požiadavky na hodnotenie stanovené v článku 32 ods. 2 nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti a päť hodnotiacich kritérií stanovených v usmerneniach Európskej komisie pre lepšiu právnu reguláciu a v Medziinštitucionálnej dohode o lepšej tvorbe práva[45]. Do jeho rozsahu patrí koncepcia plánov obnovy a odolnosti a vykonávanie mechanizmu vo všetkých členských štátoch do 1. februára 2024. Pri posudzovaní sa využila nezávislá externá správa vypracovaná konzorciom výskumníkov[46], ktorá poskytla objektívne posúdenie pokroku. Túto správu doplnili údaje, ktorými disponovala Európska komisia a ktoré sú k dispozícii v hodnotiacej tabuľke obnovy a odolnosti[47], oficiálne správy od členských štátov a iných inštitúcií EÚ, ako aj spätná väzba od rôznych zainteresovaných strán vrátane regionálnych a miestnych orgánov.

Z hodnotenia v polovici trvania vyplýva, že mechanizmus vydláždil cestu k hospodárskej obnove EÚ po pandémii. Ohlásenie mechanizmu prispelo k zníženiu rizikových prirážok k štátnym dlhopisom a v situácii po kríze COVID-19 sa zachovali verejné investície, pričom zaznamenali nárast z 3,0 % v roku 2019 na 3,5 % v roku 2023. Približne polovica očakávaného nárastu verejných investícií medzi rokmi 2019 a 2025 súvisí s investíciami financovanými z rozpočtu EÚ, a to najmä z mechanizmu. Modely Komisie naznačujú, že nástroj NextGenerationEU má potenciál zvýšiť reálny HDP EÚ v roku 2026 až o 1,4 % viac ako v scenári bez nástroja NextGenerationEU[48]. Modelové simulácie takisto naznačujú výrazné krátkodobé zvýšenie zamestnanosti v EÚ (až o 0,8 %).

Z hodnotenia v polovici trvania vyplýva, že mechanizmus zohráva kľúčovú úlohu pri podpore štrukturálnych reforiem a spoločných politických priorít EÚ. Štrukturálne

[45] *European Commission Better Regulation Guidelines* (Usmernenia Európskej komisie pre lepšiu právnu reguláciu) (2021), k dispozícii na adrese: https://commission.europa.eu/system/files/2021-11/swd2021_305_en.pdf.
[46] Konzorcium tvorené organizáciami CEPS, ECORYS, NIESR, CSIL a Wavestone.
[47] https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html?lang=sk.
[48] Výsledky simulácií závisia od predpokladov týkajúcich sa produktivity a doplnkovosti financovaných investičných projektov; nezohľadňuje sa v nich však vplyv reforiem, ktoré majú potenciál viac zvýšiť európsky rast v dlhodobom horizonte.

reformy a investície podporované z mechanizmu prispeli k pokroku v spoločných politických prioritách, najmä pokiaľ ide o zelenú a digitálnu transformáciu a sociálno-ekonomickú konvergenciu. Hoci je priskoro na posúdenie úplného vplyvu mechanizmu, súčasťou hodnotenia sú významné príklady reforiem a investícií podporovaných z mechanizmu. Patria medzi ne zlepšenia fungovania orgánov verejnej správy, ako aj účinnosti justičných systémov, energetickej efektívnosti, digitálnych verejných služieb, udržateľnej dopravy, vzdelávania a odbornej prípravy, výskumu a inovácií, sociálnej ochrany a prístupu na trh práce.

V hodnotení mechanizmu v polovici trvania sa zdôraznila pridaná hodnota prístupu založeného na výkonnosti a poskytovania finančnej podpory v záujme stimulovania štrukturálnych reforiem. V hodnotení sa poznamenáva, že prístup mechanizmu založený na výkonnosti je zásadný pri zvyšovaní jeho účinnosti – vyplácanie prostriedkov po dosiahnutí konkrétnych výstupov (t. j. míľnikov a cieľov) je rýchle. Keď sa reformy a investície kombinujú v jednom nástroji financovania, vznikajú medzi nimi synergie, pričom začlenenie komplexného programu reforiem a investícií do jediného plánu obnovy a odolnosti podporuje súdržnosť v rámci plánov. Jedným z najpozoruhodnejších úspechov mechanizmu je jeho preukázaná schopnosť stimulovať vykonávanie štrukturálnych reforiem vrátane reforiem odporúčaných v kontexte európskeho semestra. Počas dvoch rokov, ktoré predchádzali Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, sa podiel odporúčaní pre jednotlivé krajiny z rokov 2016 – 2017, ktoré dosiahli aspoň „určitý pokrok“, zvýšil len o šesť percentuálnych bodov z 53 % v roku 2018 na 59 % v roku 2020. V porovnaní s tým sa podiel odporúčaní pre jednotlivé krajiny z rokov 2019 – 2020, ktoré dosiahli aspoň „určitý pokrok“, zvýšil o 17 percentuálnych bodov z 52 % v roku 2021 pred vykonávaním Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na takmer 69 % v roku 2023.

Súčasťou hodnotenia sú užitočné úvahy o budúcich nástrojoch založených na výkonnosti

V dôsledku mechanizmu vznikli správnym orgánom členských štátov vstupné náklady, pričom existuje priestor na ďalšie zjednodušenie. V súvislosti s koncepciou tohto nástroja sa členské štáty v hodnotení v polovici trvania zmieňujú o kombinovaných povinnostiach spojených s i) dôkazmi potrebnými na preukázanie dosiahnutia míľnikov a cieľov; ii) náročnými požiadavkami na podávanie správ, napríklad pokiaľ ide o spoločné ukazovatele a polročné údaje a iii) rámcom auditu a kontroly. Rámec auditu a kontroly zakotvený v nariadení o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti je vnímaný ako komplexný, najmä vzhľadom na vnímané prekrývanie jednotlivých kontrol a auditov zo strany vnútroštátnych orgánov, Komisie a Európskeho dvora audítorov. Členské štáty vidia priestor na zjednodušenie postupov kontrol a auditov, zabezpečenie lepšej koordinácie medzi zúčastnenými aktérmi a na predchádzanie viacnásobným kontrolám. Napokon niektoré vnútroštátne orgány poukázali aj na strnulosť pri posudzovaní míľnikov a cieľov Komisiou a na rigidné postupy revízie plánov obnovy a odolnosti, ktoré sú náročné na zdroje.

Administratívne kapacity členských štátov sú kľúčom k úspešnému vykonávaniu ich plánov obnovy a odolnosti. Mnohé členské štáty dostatočne neposilnili administratívne kapacity, a to ani na miestnej a regionálnej úrovni, ako zdôraznil napríklad Výbor regiónov. Následkom bolo obmedzenie kapacity členských štátov pri vykonávaní ich plánov. Ďalej má zásadný význam politický konsenzus o vykonávaní hlavných reforiem, napríklad v súvislosti s odporúčaniami pre jednotlivé krajiny alebo s míľnikmi auditu a kontroly. K oneskoreniam pri vykonávaní plánov obnovy a odolnosti dochádza najmä vtedy, keď sú administratívne kapacity členských štátov obmedzené a/alebo keď členské štáty (zatiaľ) neboli schopné dosiahnuť zásadné míľniky reforiem.

Pri plánovaní a vykonávaní opatrení v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti je dôležitým faktorom zapojenie miestnych a regionálnych orgánov, sociálnych partnerov, organizácií občianskej spoločnosti a ďalších príslušných zainteresovaných strán. Hoci sa v nariadení o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti vyžaduje, aby členské štáty pri navrhovaní svojich plánov obnovy a odolnosti uviedli informácie o vykonaných konzultáciách, úroveň a forma zapojenia týchto zainteresovaných strán závisí od vnútroštátnych právnych rámcov a medzi jednotlivými členskými štátmi sa môže výrazne líšiť. Popri vnútroštátnych orgánoch, ktoré preberajú hlavnú úlohu koordinácie a dohľadu, zohrávajú rozhodujúcu úlohu aj miestne a regionálne orgány, ako aj sociálni partneri, organizácie občianskej spoločnosti a ďalšie zainteresované strany. V rámci hodnotenia v polovici trvania miestne a regionálne orgány, sociálni partneri a občianska spoločnosť poukázali na ich nedostatočné zapojenie zo strany členských štátov do vypracúvania a vykonávania plánov obnovy a odolnosti. Hoci sa to dá čiastočne vysvetliť potrebou rýchlosti pri navrhovaní plánov obnovy a odolnosti v súvislosti s krízou, je dôležité, aby ich úzke zapojenie do budúcnosti podporovalo zodpovednosť a realizáciu v praxi.

V reakcii na zistenia z hodnotenia mechanizmu v polovici trvania Rada prijala záver a Komisia aktualizovala svoje usmernenie. Rada ECOFIN 12. apríla 2024 prijala závery Rady týkajúce sa hodnotenia Mechanizmu na podporu obnovu a odolnosti v polovici trvania[49], v ktorých sa poukázalo na vyššiu administratívnu záťaž spojenú s vykonávaním mechanizmu, ako sa očakávalo, a to jednak pre Komisiu, jednak pre členské štáty. Rada vyzvala Komisiu a členské štáty, aby identifikovali spôsoby, ako zefektívniť a zlepšiť vykonávanie plánov obnovy a odolnosti a zároveň zabezpečiť ochranu finančných záujmov EÚ. V tomto duchu Komisia preskúmala spôsoby, ako zjednodušiť vykonávanie mechanizmu v rámci aktuálnych právnych predpisov. Komisia 19. júla 2024 prijala aktualizáciu svojho usmernenia k plánom obnovy a odolnosti[50], v rámci ktorej sa zavádza viacero zjednodušujúcich prvkov týkajúcich sa vykonávania mechanizmu. V aktualizovanom usmernení sa konkrétne vykonali tieto zmeny:

[49] K dispozícii na adrese: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8868-2024-INIT/sk/pdf.
[50] K dispozícii na adrese: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=OJ:C_202404618.

- vyjasnenie možnosti zmeniť plán obnovy a odolnosti podľa článku 21 nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti, ak členský štát nájde lepšiu alternatívu na vykonávanie opatrenia spôsobom znižujúcim administratívnu záťaž spojenú s vykonávaním tohto opatrenia, no neznižujúcim ambície plánu,
- jasnejšie vymedzenie rozsahu ďalších zmien, ktoré možno vykonať v pláne obnovy a odolnosti podľa článku 21 nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti,
- vysvetlenie okolností, za ktorých nemusí byť potrebné revidovať operačné dohody po zmene plánu obnovy a odolnosti, aby sa znížila administratívna záťaž spojená s takýmito revíziami a
- vyjasnenie v súvislosti s podmienkami, za ktorých je možná pomerná kombinácia podpory z mechanizmu a iných fondov EÚ, pričom sa zabráni dvojitému financovaniu.

Súbežne s tým Komisia v čo najväčšej možnej miere zjednodušila aj požiadavky členských štátov na podávanie správ v zmysle nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti znížením množstva informácií požadovaných v kontexte podávania polročných správ o vykonávaní plánov obnovy a odolnosti a umožnením členským štátom vypustiť z operačných dohôd prílohu II[51].

[51] V prílohe II sú uvedené kroky monitorovania – ide o dodatočné nezáväzné kroky, v rámci ktorých musia vnútroštátne správne orgány poskytovať dodatočné informácie o vykonávaní relevantných opatrení. Keďže tieto kroky monitorovania sú podľa nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti nezáväzné a nepovinné, zahrnutie prílohy II do operačnej dohody je dobrovoľné.

2. Pokrok vo vykonávaní Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti

A. Spoločné ukazovatele

Mechanizmus dosiahol značné reálne výsledky v praxi

Spoločné ukazovatele ukazujú pokrok v realizácii plánov obnovy a odolnosti smerom k dosiahnutiu všeobecných a konkrétnych cieľov a celkovú výkonnosť mechanizmu[52]. Členské štáty nahlasujú údaje vzťahujúce sa na 14 ukazovateľov dvakrát ročne[53]. Hoci spoločné ukazovatele zohľadňujú konkrétne výkonnostné výstupy vyplývajúce z opatrení v rámci mechanizmu, nie sú jediným nástrojom na sledovanie pokroku v jeho vykonávaní. Spoločné ukazovatele sa nahlasujú navyše k pokroku dosiahnutému pri viac ako 6 000 míľnikoch a cieľoch zahrnutých v polročných správach členských štátov.

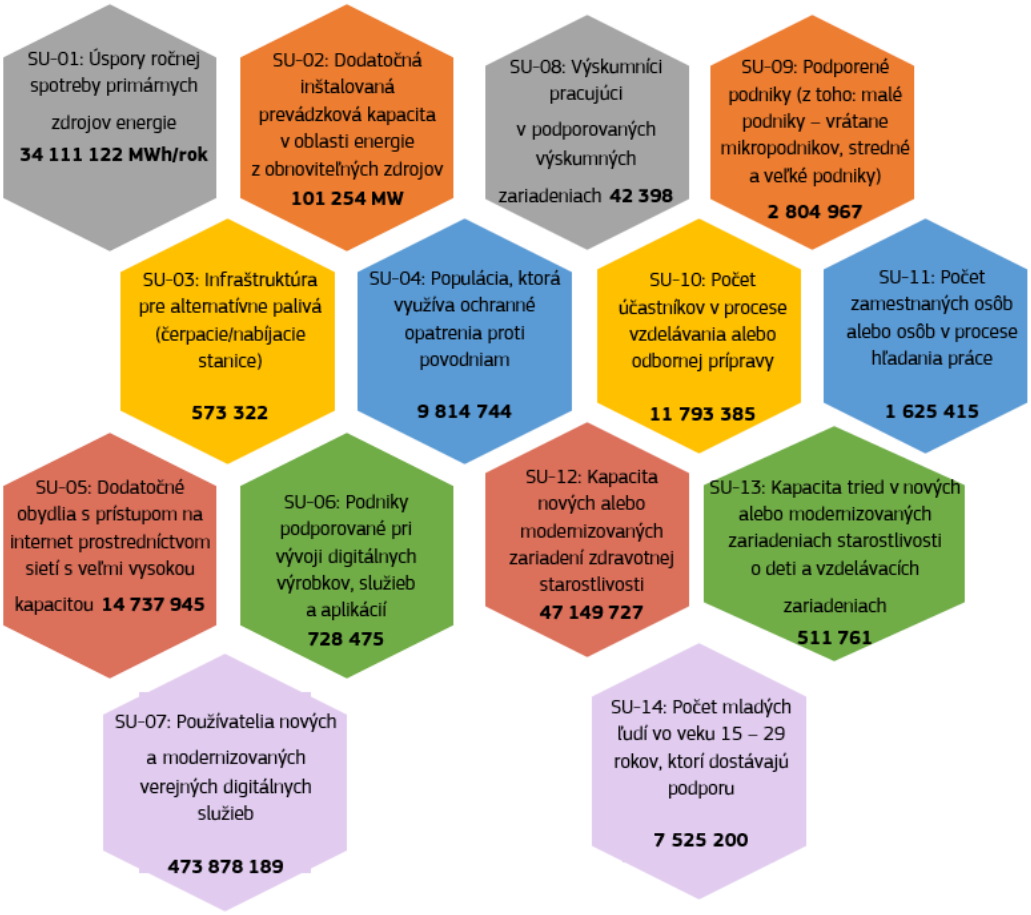
Mechanizmus prispel k značným výstupom a výsledkom v rámci 14 rôznych ukazovateľov. Dosiaľ boli preskúmané a v hodnotiacej tabuľke obnovy a odolnosti[54] uverejnené údaje z piatich kôl podávania správ, ktoré sa vzťahujú na pokrok dosiahnutý v období od februára 2020 do decembra 2023. Na obrázku 9 je zobrazený aktuálny stav v súvislosti so spoločnými ukazovateľmi, pričom vyjadruje významné úspechy pri dosahovaní cieľov mechanizmu a kľúčových priorít EÚ.

[52] Ako sa podrobne analyzovalo v hodnotení v polovici trvania, pri spoločných ukazovateľoch existujú metodické nástrahy. Hoci slúžia na podávanie správ o celkovej výkonnosti a pokroku mechanizmu pri dosahovaní jeho cieľov, nepokrývajú komplexne všetky investície zahrnuté v plánoch obnovy a odolnosti a neposkytujú úplný obraz o prínose reforiem, čo je náročné merať pomocou kvantitatívnych ukazovateľov. Metodika zberu podkladových údajov pre spoločné ukazovatele v určitých prípadoch znemožňuje dopracovať sa k ich špecifickému pôvodu a príspevku k cieľom mechanizmu, a to najmä preto, že neexistuje žiadny bod na porovnanie (kontrafaktuálny scenár neexistencie mechanizmu). Spoločné ukazovatele navyše nezahŕňajú konečné cieľové hodnoty, čo obmedzuje ich využitie v kontexte hodnotenia a pri určovaní účinnosti mechanizmu. Tento argument sa viackrát opakoval v spätnej väzbe doručenej od členských štátov.

[53] V nariadení o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti sa od členských štátov vyžaduje, aby Komisii podávali správy o spoločných ukazovateľoch, pričom sa v ňom Komisia splnomocňuje, aby špecifikovala spoločné ukazovatele, ktoré sa majú použiť na podávanie týchto správ. Uvedených 14 ukazovateľov je vymedzených v delegovanom nariadení Komisie 2021/2106. Existujú dva typy ukazovateľov. Ukazovateľmi výstupov sa merajú konkrétne cieľové hodnoty činnosti alebo projektu podporovaných z mechanizmu (napr. dodatočná inštalovaná prevádzková kapacita v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov). Ukazovatele výsledkov zachytávajú zmenu stavu a jej účinky na prijímateľov (napr. osoby majúce prínos z nových verejných digitálnych služieb alebo odbornej prípravy). Zo 14 spoločných ukazovateľov sa štyri ďalej delia podľa rodu. Členské štáty podávajú polročné správy o týchto spoločných ukazovateľoch do 28. februára (za vykazovacie obdobie od júla do decembra predchádzajúceho roku) a do 31. augusta (za vykazovacie obdobie od januára do júna toho istého roku). Komisia uverejňuje údaje o spoločných ukazovateľoch v hodnotiacej tabuľke obnovy a odolnosti po vykonaní kontroly údajov v záujme zaistenia hodnovernosti a porovnateľnosti údajov. Ak sa údaje uverejňujú na úrovni každého členského štátu, v súlade s požiadavkami delegovaného nariadenia Komisie sa uvádzajú v relatívnom vyjadrení. Komisia však nemá žiadny právny základ na audit alebo overovanie kvality údajov, ktoré predložili členské štáty, ani na zmenu alebo odmietnutie konkrétnej správy členských štátov. Kontroly Komisie sú obmedzené na celkovú hodnovernosť a porovnateľnosť údajov.

[54] https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html?lang=sk.

Obrázok 9: Aktuálny stav v súvislosti so spoločnými ukazovateľmi

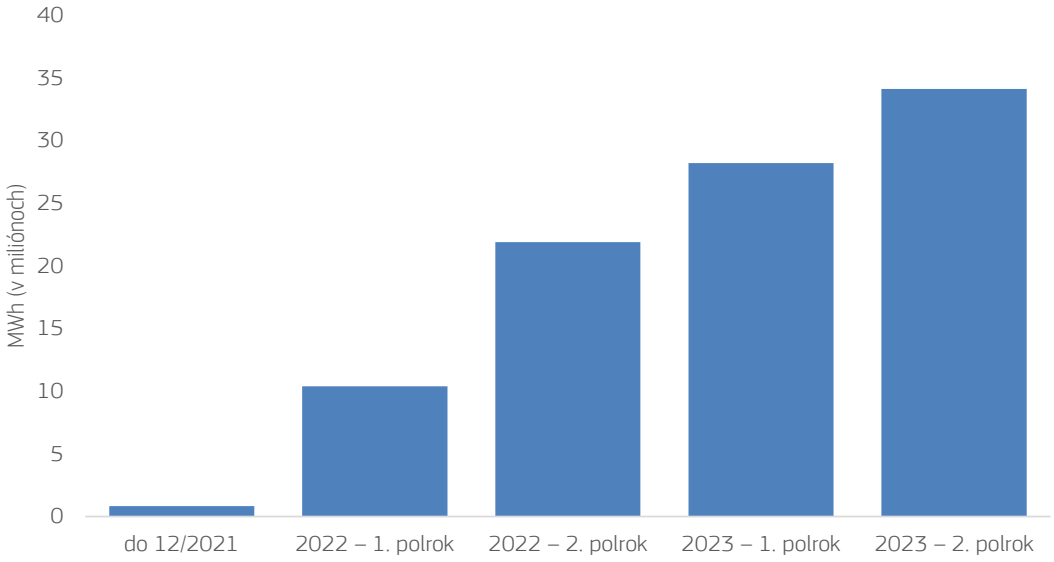

Zdroj: Hodnotiaca tabuľka obnovy a odolnosti.

Do konca roka 2023 sa vďaka podpore v rámci mechanizmu dosiahlo **približne 34 miliónov megawatthodín (MWh) úspor ročnej spotreby energie** (obrázok 10). Znižovanie našej spotreby energie a zvyšovanie energetickej efektívnosti patria medzi popredné priority EÚ a sú predpokladom prechodu na čistú energiu. Spoločný ukazovateľ č. 1 zachytáva zníženie ročnej spotreby primárnych zdrojov energie dosiahnuté vďaka podpore z mechanizmu. Pre predstavu doteraz dosiahnuté úspory energie presahujú celkovú ročnú spotrebu elektriny v Dánsku[55]. Príkladmi sú zníženia spotreby energie v budovách, školách, nemocniciach alebo v podnikoch.

[55] Údaje Eurostatu o dodávkach, transformácii a spotrebe elektrickej energie v roku 2023 pozri https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nrg_cb_e/default/table?lang=en.

Obrázok 10: Vývoj úspor ročnej spotreby primárnych zdrojov energie v MWh

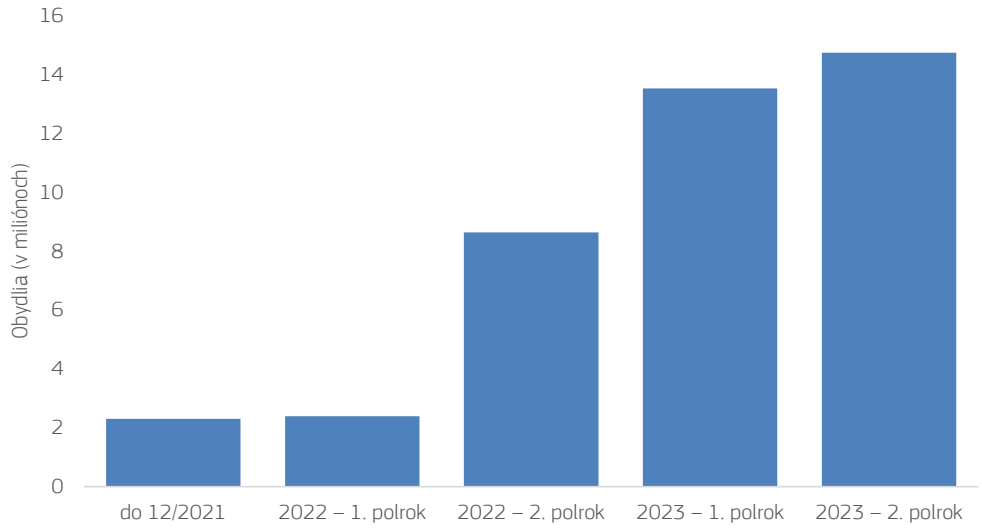

Poznámka: Tento graf znázorňuje spoločný ukazovateľ č. 2. Ide o hromadný ukazovateľ, ktorý je kumulatívny a časom narastá. Členské štáty tak nahlasujú prírastkové hodnoty.

Zdroj: Hodnotiaca tabuľka obnovy a odolnosti.

Do decembra 2023 **podporné opatrenia v rámci mechanizmu pomohli takmer 15 miliónom domácností získať prístup k internetovým sieťam s veľmi vysokou kapacitou** (obrázok 11). Spoločný ukazovateľ č. 5 vyjadruje počet domácností (obydlí), ktoré získali prístup k internetovým sieťam s veľmi vysokou kapacitou pomocou opatrení v rámci mechanizmu vrátane sietí 5G a gigabitovej rýchlosti. Počítajú sa domácnosti, ktoré predtým nemali žiadny prístup alebo mali pomalší prístup. Prístup k vysokorýchlostnej digitálnej infraštruktúre je predpokladom inkluzívnej digitálnej transformácie a zohľadňuje sa ako priorita v jednotlivých plánoch obnovy a odolnosti.

Obrázok 11: Vývoj dodatočných obydlí s prístupom na internet prostredníctvom sietí s veľmi vysokou kapacitou

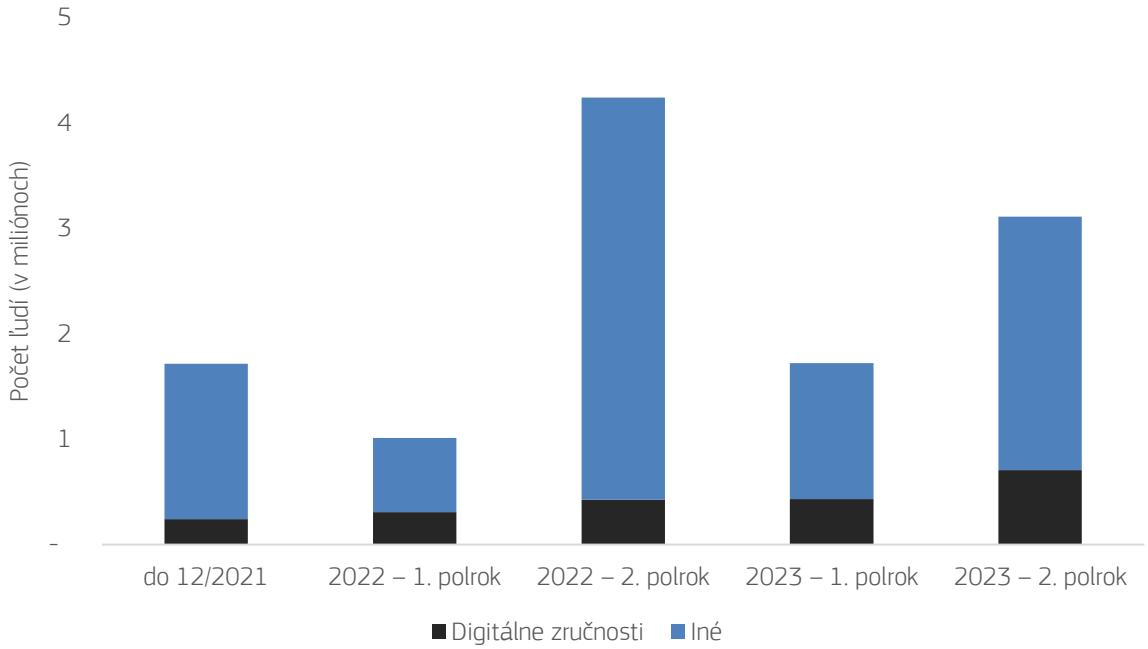

Poznámka: Tento graf znázorňuje spoločný ukazovateľ č. 5. Ide o hromadný ukazovateľ, ktorý je kumulatívny a časom narastá. Členské štáty tak nahlasujú prírastkové hodnoty.

Zdroj: Hodnotiaca tabuľka obnovy a odolnosti.

Len v druhom polroku 2023 získali odbornú prípravu vďaka podpore v rámci mechanizmu viac ako 3 milióny osôb (obrázok 12). Celkovo sa z mechanizmu od jeho zriadenia podporilo vzdelávanie alebo odborná príprava vyše 11,8 milióna osôb. Kríza spôsobená ochorením COVID-19 vážne narušila aj systémy vzdelávania a odbornej prípravy EÚ a spoločný ukazovateľ č. 10 vyjadruje príspevok mechanizmu k vzdelávaniu a odbornej príprave a k rozvoju zručností. Reformy a investície do vzdelávania a odbornej prípravy sú základom prípravy občanov na zelenú a digitálnu transformáciu a na zabezpečenie toho, aby mali možnosť rozvíjať zručnosti, ktoré potrebujú. Osobitná pozornosť sa venuje odbornej príprave na zlepšenie digitálnych zručností z hľadiska ich neustále rastúceho významu na trhu práce a v spoločnosti.

Obrázok 12: Vývoj počtu účastníkov v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy

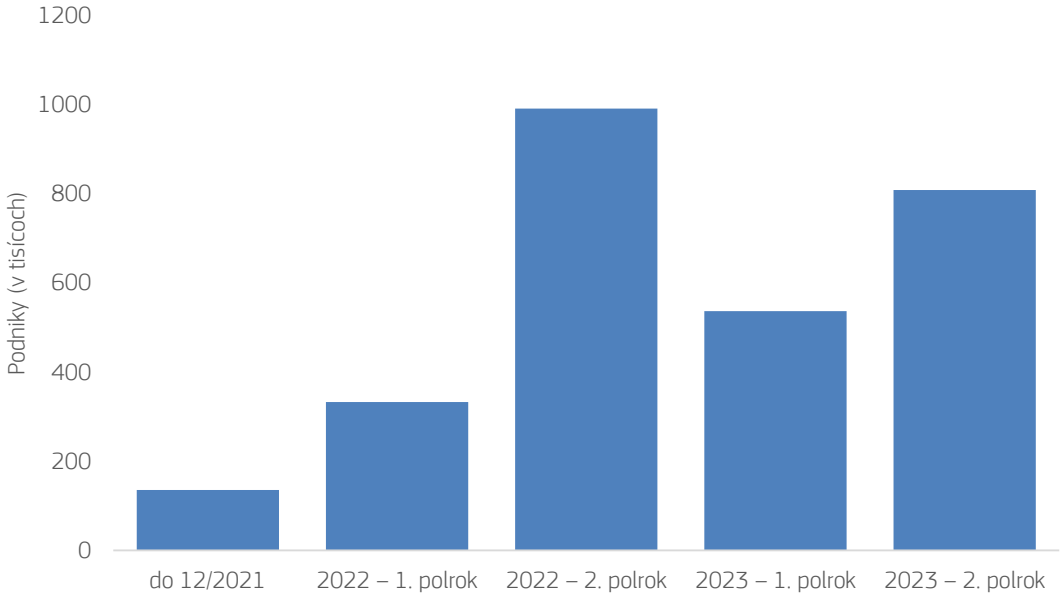

Poznámka: Tento graf znázorňuje spoločný ukazovateľ č. 10. Tento spoločný ukazovateľ je priebežným ukazovateľom, ktorý sa vzťahuje na výkonnosť len v rámci daného šesťmesačného vykazovacieho obdobia, v dôsledku čoho môže medzi vykazovacími obdobiami kolísať.

Zdroj: Hodnotiaca tabuľka obnovy a odolnosti.

V druhom polroku 2023 **mechanizmus pomohol 800 000 podnikom buď peňažnou, alebo materiálnou podporou** (obrázok 13). Celkovo sa z mechanizmu od jeho zriadenia podporilo viac ako 2,8 milióna podnikov. Kríza spôsobená ochorením COVID-19 vážne ovplyvnila celé hospodárstvo EÚ a trpeli predovšetkým malé a stredné podniky (MSP). Pri pohľade na podporu poskytovanú na posilnenie hospodárstiev EÚ a pomoc podnikom spoločný ukazovateľ č. 9 ukazuje počet podnikov podporených opatreniami v rámci mechanizmu.

Obrázok 13: Vývoj počtu podporených podnikov (vrátane mikropodnikov, malých, stredných a veľkých podnikov)

Poznámka: Tento graf znázorňuje spoločný ukazovateľ č. 9. Tento spoločný ukazovateľ je priebežným ukazovateľom, ktorý sa vzťahuje na výkonnosť len v rámci daného šesťmesačného vykazovacieho obdobia, v dôsledku čoho môže medzi vykazovacími obdobiami kolísať.

Zdroj: Hodnotiaca tabuľka obnovy a odolnosti.

V súlade so zásadami uplatňovania hľadiska rodovej rovnosti a rovnakých príležitostí pre všetkých, ktoré sa uvádzajú v nariadení, sa údaje štyroch spoločných ukazovateľov ďalej delia podľa rodu. Na základe údajov nahlásených členskými štátmi tvoria ženy približne 55 % účastníkov v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy s podporou financovania z mechanizmu (spoločný ukazovateľ č. 10). Spoločný ukazovateľ č. 8 ukazuje, že približne 40 % výskumníkov pracujúcich v podporovaných výskumných zariadeniach sú ženy. Spoločný ukazovateľ č. 11 týkajúci sa počtu zamestnaných osôb alebo osôb v procese hľadania práce naznačuje, že viac ako 60 % podporených osôb sú ženy, kým spoločný ukazovateľ č. 14 ukazuje, že počet mladých ľudí, ktorí dostávajú podporu z mechanizmu, je relatívne rodovo vyvážený[56].

B. Polročne oznamované údaje

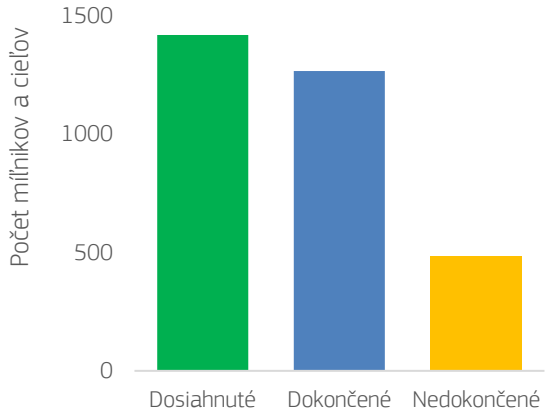
Väčšina míľnikov a cieľov sa podľa oznámených informácií dosahuje v súlade s harmonogramami plánov obnovy a odolnosti

85 % míľnikov a cieľov, ktoré sa mali dosiahnuť do 1. štvrťroka 2024, buď ako dosiahnuté posúdila Komisia, alebo ich ako dokončené oznámili samotné členské

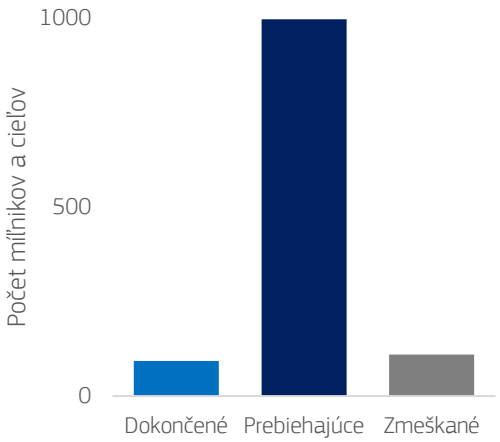
[56] Niektoré členské štáty delenie podľa rodu odhadli, keďže skutočné údaje sa získavali ťažko alebo sa nezískavali vôbec.

štáty[57]**.** Konkrétne Komisia posúdila ako dosiahnuté 1 419 z 3 171 míľnikov a cieľov, ktoré sa mali dosiahnuť do 1. štvrťroka 2024, a členské štáty oznámili, že dokončených bolo dodatočných 1 267 (obrázok 14). Ďalších 485 míľnikov a cieľov (resp. 15,3 %), ktoré sa mali dosiahnuť do 1. štvrťroka 2024, však členské štáty oznámili ako nedokončené.

Obrázok 14: Pokrok pri minulých míľnikoch a cieľoch za 1. štvrťrok 2020 až 1. štvrťrok 2024

Obrázok 15: Pokrok pri míľnikoch a cieľoch, ktoré sa majú splniť v budúcnosti, za 2. štvrťrok 2024 až 1. štvrťrok 2025

Zdroj: Európska komisia.

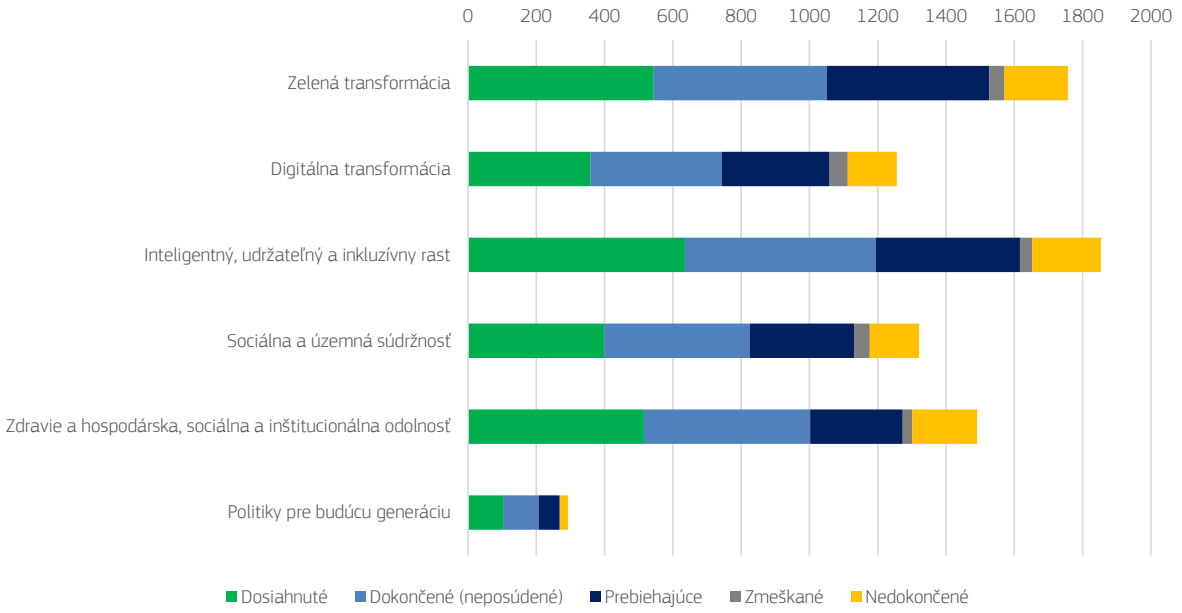
Dosahovanie míľnikov a cieľov bude na základe oznámených informácií prebiehať v nasledujúcich 12 mesiacoch podľa plánov. Míľniky a ciele, ktoré sa majú dokončiť v období od 2. štvrťroka 2024 do 1. štvrťroka 2025, členské štáty väčšinou oznámili ako „prebiehajúce“ (takmer 83 % alebo 996 z 1 199 míľnikov a cieľov). Členské štáty uvádzajú, že dokončili 93 míľnikov a cieľov (8 %) pred plánovaným dátumom a 110 (alebo 9 %) oznámili ako „omeškané“ (obrázok 15). Ako dôvody omeškania členské štáty zdôraznili administratívne zádrhy, účinky oneskorených legislatívnych postupov alebo omeškaní pri dokončovaní predchádzajúcich nutných míľnikov, dôsledky vysokej inflácie a narušení dodávateľských reťazcov, nízku mieru prihlasovania sa k projektom alebo ich akceptácie, ťažkosti pri realizácii veľkých a komplexných projektov, ako aj pomalšiu realizáciu, než sa očakávalo.

Pokrok pri dosahovaní míľnikov a cieľov je plynulý vo všetkých šiestich pilieroch politiky (obrázok 16). Najviac dosiahnutých a dokončených míľnikov a cieľov obsahuje pilier inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu (1 616) a pilier zelenej transformácie (1 527), pričom pomerne veľa z nich sa má podľa plánov realizovať do 1. štvrťroka 2025. Pri

[57] Podľa údajov kola podávania polročných správ z jari 2024. Členské štáty musia v súlade s článkom 27 nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti dvakrát ročne v kontexte európskeho semestra podávať správy o pokroku pri realizácii svojich plánov obnovy a odolnosti. V delegovanom nariadení Komisie (EÚ) 2021/2106 sa táto povinnosť ďalej spresňuje stanovením konečných termínov na predkladanie polročných správ najneskôr do 30. apríla a 15. októbra. Členské štáty podávajú správy o svojom pokroku pri dosahovaní stanovených míľnikov a cieľov, ktoré mali dosiahnuť v minulosti a majú dosiahnuť o dvanásť mesiacov v budúcnosti. Údaje síce oznamujú samotné členské štáty a Komisia ich neoveruje, poskytujú však komplexné zhodnotenie realizácie všetkých plánov a umožňujú monitorovanie pokroku pri realizácii plánov obnovy a odolnosti. Míľniky a ciele, ktoré Komisia už posúdila ako uspokojivo dosiahnuté v súvislosti so žiadosťou o platbu, sú zaradené do kategórie „dosiahnuté“. Stav pokroku pri jednotlivých minulých míľnikoch a cieľoch (t. j. tých, ktorých dosiahnutie bolo naplánované do štvrťroku pred dátumom podania správy) možno kategorizovať buď ako „dokončené“ alebo ako „nedokončené“. Stav pri budúcich míľnikoch a cieľoch (t. j. tých, ktorých dosiahnutie je naplánované v štvrťroku dátumu podania správy a v troch nasledujúcich štvrťrokoch) možno kategorizovať ako „dokončené“, „prebiehajúce“ alebo „omeškané“.

pilieri zdravia a hospodárskej, sociálnej a inštitucionálnej odolnosti a pilieri digitálnej transformácie, ako aj sociálnej a územnej súdržnosti je takisto evidovaných vyše 1 000 dosiahnutých, dokončených alebo prebiehajúcich míľnikov a cieľov.

Obrázok 16: Míľniky a ciele prispievajúce k šiestim pilierom nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti a ich príslušný stav do 1. štvrťroka 2025

Zdroj: Európska komisia.

C. Pokrok dosiahnutý v šiestich pilieroch politiky

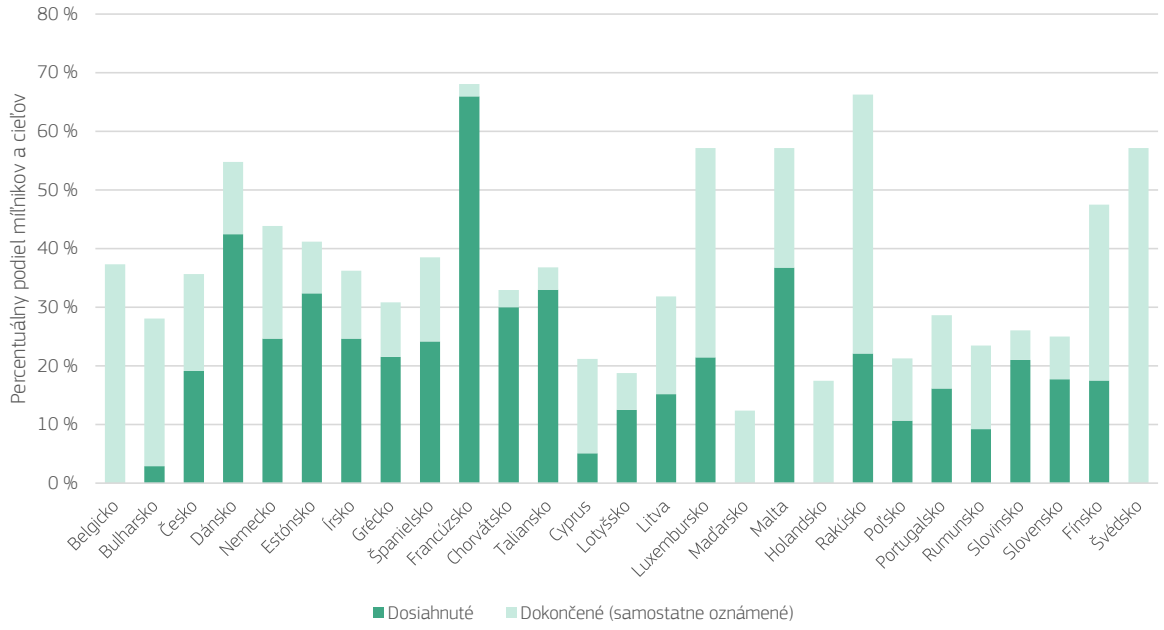
Členské štáty dosiahli viditeľný pokrok vo vykonávaní vo všetkých šiestich pilieroch politiky mechanizmu

Zelená transformácia

Mechanizmus pomôže dosiahnuť ciele EÚ, ktorými sú zníženie čistých emisií skleníkových plynov aspoň o 55 % do roku 2030 a dosiahnutie klimatickej neutrality do roku 2050. Opatrenia podporované z mechanizmu prispievajú k splneniu ambície EÚ v oblasti klímy podporovaním udržateľnej mobility, zvyšovaním energetickej efektívnosti a podnecovaním vyššej miery využívania obnoviteľných zdrojov energie. Zabezpečia aj pokrok pri adaptácii na zmenu klímy a ďalších environmentálnych cieľoch, ako je zníženie znečistenia ovzdušia, podpora obehového hospodárstva alebo obnova a ochrana biodiverzity. Po prijatí kapitol REPowerEU bolo na opatrenia prispievajúce k pilieru zelenej transformácie vyčlenených celkovo 346 miliárd EUR[58] – viac ako 50 % celkových finančných prostriedkov pridelených členským štátom.

[58] Na tomto obrázku sú znázornené odhadované náklady založené na metodike označovania podľa pilierov pre hodnotiacu tabuľku obnovy a odolnosti a obrázok zodpovedá opatreniam prideleným k pilieru zelenej transformácie ako primárnemu a/alebo sekundárnemu pilieru politiky.

Obrázok 17: Percentuálny podiel míľnikov a cieľov prispievajúcich k zelenej transformácii, ktoré boli posúdené ako dosiahnuté alebo oznámené ako dokončené, podľa jednotlivých plánov obnovy a odolnosti

Zdroj: Európska komisia.

Pokrok vo vykonávaní opatrení súvisiacich so zelenou transformáciou bol celkovo dobrý. Približne tretina míľnikov a cieľov bola oznámená ako dokončené alebo posúdená Komisiou ako uspokojivo dosiahnuté. Konkrétne 1 080 z 3 214 míľnikov a cieľov súvisiacich so zelenou transformáciou už členské štáty oznámili ako dokončené alebo ich Komisia posúdila ako dosiahnuté, čo zodpovedá miere pokroku približne 34 % (vrátane 19 % posúdených v žiadostiach o platbu). Z týchto míľnikov a cieľov prispievajúcich k zelenej transformácii Komisia posúdila 355 ako dosiahnuté v období od 1. septembra 2023 do 31. augusta 2024. Hoci je priskoro na posúdenie úplného vplyvu mechanizmu na zelenú transformáciu, keďže konečné účinky sa prejavia až v dlhodobom horizonte, vďaka doteraz dosiahnutým „zeleným" míľnikom a cieľom zelená transformácia ešte viac napreduje. V príkladoch uvedených v nasledujúcom rámčeku sú zdôraznené najdôležitejšie opatrenia s dokončenými míľnikmi a cieľmi počas vykazovacieho obdobia (od 1. septembra 2023 do 31. augusta 2024).

Príklady relevantných opatrení s dosiahnutými míľnikmi a cieľmi v rámci piliera zelenej transformácie

Reformy:

- **Španielsko** i) prijalo správu o zelenom rozpočte na mapovanie zelených výdavkov v zákone o ročnom rozpočte v súlade s metodikou a rámcom monitorovania EÚ; ii) schválilo stratégiu pre lesy; iii) zmenilo horizontálne majetkové práva s cieľom uľahčiť renovačné práce v budovách a zlepšiť prístup k financovaniu a iv) podporilo stratégiu pre železnice s cieľom stanoviť jasný scenár plánovania udržateľnej mobility pre železničný druh dopravy a zosúladiť investičné priority v tomto sektore.

- **Poľsko** i) aktualizovalo svoj národný program ochrany ovzdušia, pričom nariadilo ukončenie verejných dotácií na tepelné zdroje využívajúce uhlie ako palivo a zaviedlo sériu opatrení a politík na účinné zlepšenie kvality ovzdušia, ii) zmenilo zákon o energetickej efektívnosti s cieľom uľahčiť využívanie zmlúv o energetickej efektívnosti a podporiť tak investície do energetickej efektívnosti v rámci verejných a súkromných projektov na urýchlenie nahradenia znečisťujúcich zdrojov tepla.
- **Fínsko** prijalo zákon o spotrebnej dani z elektrickej energie a určitých palív. Ustanovenie o nadobudnutí účinnosti obsiahnuté v predpisoch uvedeného zákona signalizuje zmenu v existujúcom systéme zdaňovania rôznych druhov energie s cieľom prispieť k postupnému ukončeniu využívania fosílnych palív podporou elektrifikácie priemyslu a stimulovaním investícií do nízkouhlíkových technológií.

Investície:

- **Taliansko** i) vybudovalo vyše 200 km cyklistických ciest v metropolitných oblastiach a mestách, v ktorých sa nachádzajú univerzity, čo uľahčí dochádzanie medzi univerzitami, intermodálnymi uzlami a inými miestami v metropolitných oblastiach; ii) zlepšilo odolnosť viac ako 172 km železníc na juhu vrátane obnovy železničnej trate na šiestich rôznych trasách a iii) znížilo množstvo nelegálnych skládok z 34 na 14, čo predstavuje 60 % zníženie, vďaka ktorému sa zlepšilo odpadové hospodárstvo a zmenšila sa environmentálna záťaž.
- **Portugalsko** i) uviedlo do prevádzky ďalších 1 730 verejne prístupných nabíjacích staníc s cieľom účinne budovať a rozširovať existujúcu sieť v záujme podpory využívania čistejších vozidiel a ii) v snahe dekarbonizovať verejnú dopravu podpísalo zmluvy na obstaranie 257 autobusov s nulovými emisiami a výstavbu osobitnej nabíjacej infraštruktúry na použitie v metropolitných oblastiach Lisabonu a Porta.
- **Česko** i) dokončilo 26 projektov súvisiacich s modernizáciou železničných tratí, modernizáciou železničných staníc so zrekonštruovanými koľajami, ako aj s bezpečnými a bezbariérovými platformami, nižšou energetickou náročnosťou a väčším pohodlím v staničných budovách; ii) vybudovalo vyše 24 km cyklistických ciest na uľahčenie bezmotorovej mobility a iii) dokončilo 15 projektov na vytvorenie odolnej ochrany proti povodniam vrátane efektívneho riadenia dažďovej vody v mestských oblastiach, čím sa ochránia občania pred rizikami povodní.

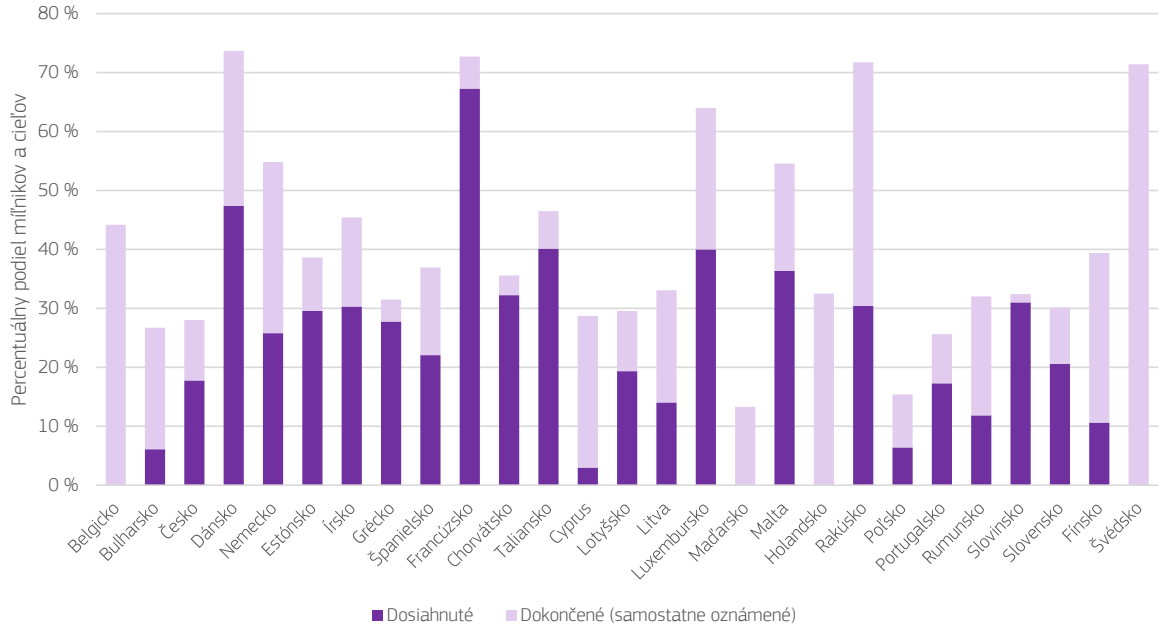
Digitálna transformácia

Mechanizmus významne prispieva k digitálnej transformácii v Únii. Plány obnovy a odolnosti obsahujú širokú škálu opatrení vrátane zavádzania digitálnych infraštruktúr novej generácie a vyspelých technológií, rozvoja digitálnych zručností bežného obyvateľstva a pracovnej sily

(prostredníctvom vzdelávania a odbornej prípravy) a podpory digitalizácie podnikov, ako aj verejných služieb. Na podporu piliera digitálnej transformácie sa vyčlení celkovo 166,2 miliardy EUR[59].

Členské štáty dosiahli značný pokrok vo vykonávaní opatrení súvisiacich s digitálnou transformáciou a viac ako tretina súvisiacich míľnikov a cieľov je oznámená ako dokončené alebo ich Komisia posúdila ako dosiahnuté. Konkrétne 877 z 2 464 míľnikov a cieľov súvisiacich s digitálnou transformáciou už členské štáty oznámili ako dokončené alebo ich Komisia posúdila ako dosiahnuté, čo zodpovedá miere pokroku 35 % (vrátane 19 % posúdených v žiadostiach o platbu). Z týchto míľnikov a cieľov prispievajúcich k digitálnej transformácii Komisia posúdila 290 ako dosiahnuté v období od 1. septembra 2023 do 31. augusta 2024 (vykazovacie obdobie). V príkladoch uvedených v nasledujúcom rámčeku sú zdôraznené najdôležitejšie opatrenia s dokončenými míľnikmi a cieľmi počas vykazovacieho obdobia.

Obrázok 18: Percentuálny podiel míľnikov a cieľov prispievajúcich k digitálnej transformácii, ktoré boli posúdené ako dosiahnuté alebo oznámené ako dokončené, podľa jednotlivých plánov obnovy a odolnosti

Zdroj: Európska komisia.

Príklady relevantných opatrení s dosiahnutými míľnikmi a cieľmi v rámci piliera digitálnej transformácie

Reformy:

- Zákonom o otvorenom prístupe k údajom verejnej správy zavedený v **Holandsku** sa zvyšuje transparentnosť a prístupnosť informácií od orgánov verejnej správy. Orgány verejnej správy a poloverejné orgány odteraz poskytujú občanom, tlači a médiám, poslancom a ich zamestnancom informácie, ktoré sú jednoduchšie prístupné a kompatibilnejšie.

[59] Na tomto obrázku sú znázornené odhadované náklady založené na metodike označovania podľa pilierov pre hodnotiacu tabuľku obnovy a odolnosti a obrázok zodpovedá opatreniam prideleným k pilieru digitálnej transformácie ako primárnemu a/alebo sekundárnemu pilieru politiky.

- V **Lotyšsku** bola prijatá stratégia digitálneho zdravotníctva, ktorá slúži ako plán vývoja a zavádzania digitálnych riešení v sektore zdravotnej starostlivosti, ktoré sú bezpečné a uspokojujú potreby pacientov a daného odvetvia. Stratégia sa zaoberá aspektmi, ako je správa údajov, využívanie údajov na výskum, IT systémy a riešenia v sektore verejného zdravia, súkromné IT systémy, cezhraničná výmena údajov a digitálne zručnosti potrebné na zavádzanie a využívanie akýchkoľvek nových riešení v digitálnom zdravotníctve.

Investície:

- **Francúzsko** úspešne spustilo novú aplikáciu nezávislej digitálnej identity a používateľom umožnilo jednoduchý prístup do nej. V dôsledku toho bolo vydaných vyše 12,5 milióna nových preukazov totožnosti s prvkom „digitálnej identity".
- **Česko** rozšírilo prístup k digitálnym vestníkom regionálnych a komunálnych orgánov. Aktuálne vyžaduje uverejňovanie otvorených metaúdajov úradných vestníkov v takmer 300 subjektoch vrátane miestnych samospráv a obcí. Toto opatrenie prispieva k zlepšeniu Národného katalógu otvorených údajov uverejňovaním zoznamov kódov orgánov verejnej správy vo verejných databázach a zvýšením počtu zostavovateľov otvorených údajov.
- Prinajmenšom 3 500 domácností a podnikov v **Dánsku** získalo prístup k vysokorýchlostnému internetu, ktorý predtým nemali, vďaka rozšíreniu existujúcej schémy pre širokopásmové pripojenie *Bredbåndspuljen*. V rámci tejto schémy sa zaviedol prístup k vysokorýchlostnému internetu do vidieckych oblastí Dánska, ktoré trpia neadekvátnym pokrytím pre nedostatočné trhové stimuly vrátane ostrovov bez mostného prepojenia.
- V **Taliansku** boli dosiahnuté tri významné ciele súvisiace so zavedením riešení elektronickej verejnej správy v orgánoch verejnej správy: i) ďalších 6 678 orgánov verejnej správy prijalo digitálny platobný systém „*PagoPA*" (+ 71 % v porovnaní s rokom 2021); ii) ďalších 10 675 orgánov verejnej správy sa zapojilo do jednotného prístupového bodu pre verejné služby s názvom „app IO" a poskytovalo služby prostredníctvom neho (+ 251 % v porovnaní s rokom 2021) a iii) 1 798 ústredných orgánov verejnej správy a obcí sa prihlásilo do „platformy digitálneho oznamovania", prostredníctvom ktorej začali posielať právne záväzné oznámenia občanom, právnym subjektom, združeniam a akýmkoľvek iným verejným či súkromným subjektom.

Inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast

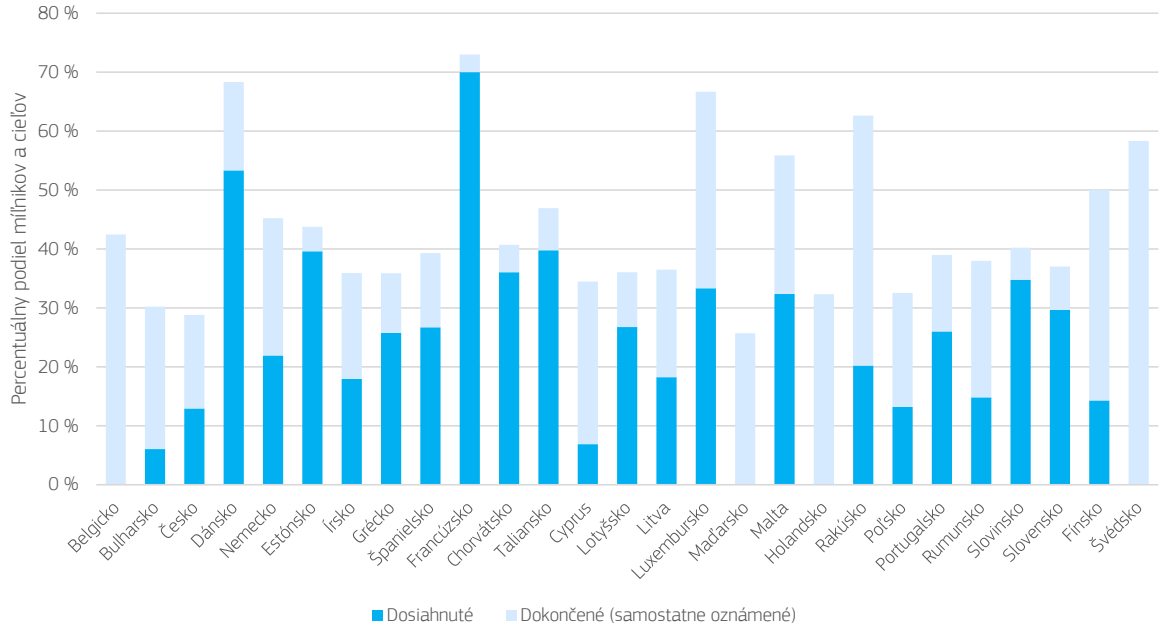
K inteligentnému, inkluzívnemu a udržateľnému rastu (t. j. pilieru 3) prispievajú plány obnovy a odolnosti prostredníctvom 1 700 opatrení a čiastkových opatrení s hodnotou viac ako 332 miliárd EUR[60]. Tieto opatrenia sa vzťahujú na širokú škálu

[60] Na tomto obrázku sú znázornené odhadované náklady založené na metodike označovania podľa pilierov pre hodnotiacu tabuľku obnovy a odolnosti a obrázok zodpovedá opatreniam prideleným k pilieru inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu ako primárnemu a/alebo sekundárnemu pilieru politiky.

oblastí vrátane reforiem a investícií na zlepšenie podnikateľského prostredia a konkurencieschopnosti, podpory MSP, výskumu a vývoja, inovácií a kultúrneho sektora.

Vo vykonávaní opatrení súvisiacich s inteligentným, udržateľným a inkluzívnym rastom sa dosiahol značný pokrok, pričom k tomuto cieľu mechanizmu prispieva 40 % míľnikov a cieľov, ktoré členské štáty oznámili ako dokončené alebo ktoré Komisia posúdila ako uspokojivo dosiahnuté. Z 3 305 míľnikov a cieľov prispievajúcich k inteligentnému, udržateľnému a inkluzívnemu rastu 1 346 členské štáty oznámili ako dokončené alebo ich Komisia posúdila ako dosiahnuté, čo zodpovedá miere pokroku 41 % (vrátane 23 % posúdených v žiadostiach o platbu). Z týchto míľnikov a cieľov Komisia posúdila 420 ako dosiahnuté v období od 1. septembra 2023 do 31. augusta 2024 (vykazovacie obdobie). V príkladoch uvedených v nasledujúcom rámčeku sú zdôraznené najdôležitejšie opatrenia s dokončenými míľnikmi a cieľmi počas vykazovacieho obdobia.

Obrázok 19: Percentuálny podiel míľnikov a cieľov prispievajúcich k inteligentnému, udržateľnému a inkluzívnemu rastu, ktoré boli posúdené ako dosiahnuté alebo oznámené ako dokončené, podľa jednotlivých plánov obnovy a odolnosti

Zdroj: Európska komisia.

Príklady relevantných opatrení s dosiahnutými míľnikmi a cieľmi v rámci piliera inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu

Reformy:

- **Česko** zriadilo certifikačnú platformu pre zdravotnícke pomôcky a letecký a kozmický priemysel. Táto platforma prepája podniky s regulačnými orgánmi v záujme poskytovania základných informácií, odbornej prípravy a usmernení týkajúcich sa získavania certifikátov pre konkrétne produkty a služby.
- **Malta** zaviedla elektronickú akadémiu, ktorá ponúka komplexné online kurzy zamerané na rozšírenie príležitostí na zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu pre všetkých

dospelých bez ohľadu na ich postavenie z hľadiska zamestnania. Študentom poskytuje pomoc oddelenie pre mentorstvo a poradenstvo, ako aj online centrum na poskytovanie poradenských služieb dospelým, ktorí hľadajú najlepšiu cestu vzdelávania zodpovedajúcu ich potrebám zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie, ako aj poradenstvo v oblasti celkového blahobytu. Túto elektronickú akadémiu dopĺňa aj centrum poskytujúce fyzický priestor s technickým vybavením a koučing s osobnou účasťou pre dospelých, ktorí nemajú digitálne zručnosti alebo vybavenie na prístup k online kurzom.

- **Litva** vytvorila novú výskumnú radu, ktorá pomáha podnikom a organizáciám využívať medzinárodné výskumné a inovačné príležitosti a poskytuje vláde analytickú podporu pre politiky v oblasti inovácií a vysokoškolského vzdelávania.

Investície:

- V **Taliansku** získalo 25 spoločností vrátane MSP finančné prostriedky na účasť na dôležitých projektoch spoločného európskeho záujmu v oblasti vodíkovej technológie a priemyslu, mikroelektroniky a komunikačných technológií a cloudovej infraštruktúry a služieb novej generácie. Týmito projektmi sa financujú prelomové inovácie, ktoré prispievajú ku konkurencieschopnosti, k inováciám a udržateľnosti v Európe.
- V **Chorvátsku** bolo poskytnutých približne 18 miliónov EUR na výskumné projekty realizované univerzitami a výskumnými ústavmi, ktoré súhlasili so zameraním sa na výsledky, čím sa zmenil spôsob financovania verejného výskumu smerom k odmeňovaniu úspešných výsledkov.
- V **Španielsku** bolo pridelených 897 miliónov EUR na 3 463 výskumných a vývojových projektov súvisiacich: i) s overovaním koncepcie; ii) so strategickými technológiami; iii) so zelenou a s digitálnou transformáciou; iv) s výskumnou spoluprácou verejných a súkromných subjektov; v) s výskumom a vývojom v oblasti spoločenských výziev a vi) s účelmi medzinárodnej výskumnej spolupráce.

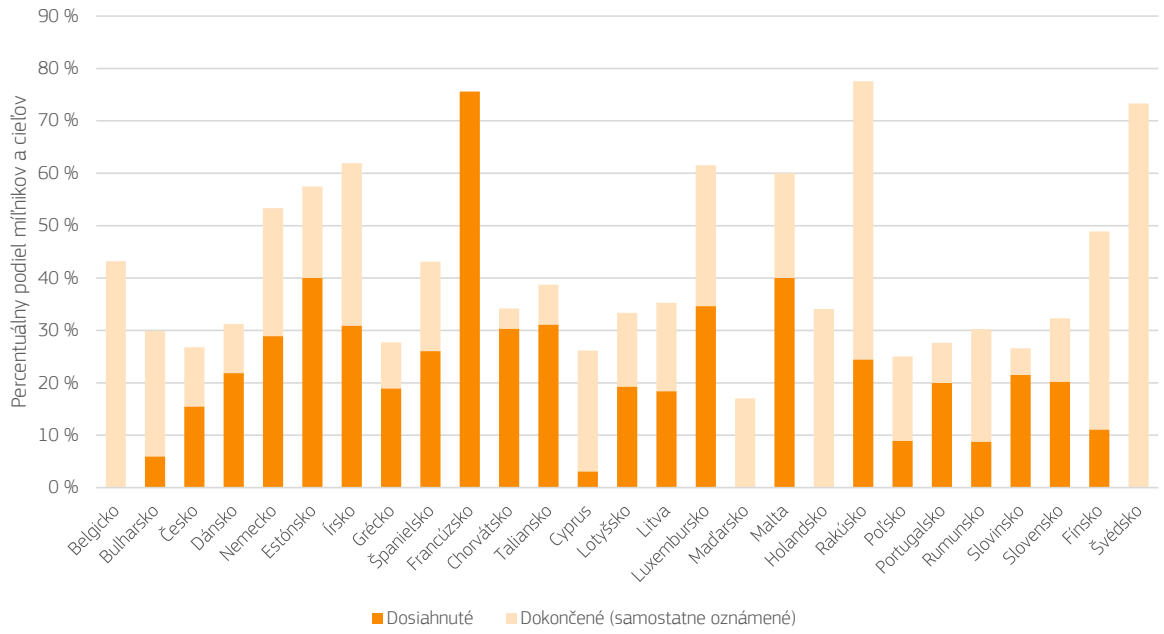
Sociálna a územná súdržnosť

Členské štáty zahrnuli do plánov značný počet opatrení na podporu sociálnej a územnej súdržnosti, ktoré prispievajú najmä k vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv. Mnohé plány obnovy a odolnosti zahŕňajú kapitoly osobitne venované rovnakým príležitostiam a prístupu na trh práce, spravodlivým pracovným podmienkam a sociálnej ochrane a začleneniu. V rámci všetkých plánov obnovy a odolnosti sa takisto financujú opatrenia zamerané na zlepšovanie rôznych druhov územnej infraštruktúry a služieb vrátane reforiem a investícií na zvýšenie konkurencieschopnosti, zlepšenie dopravy a širokopásmovej pripojiteľnosti, zabezpečenie udržateľného využívania prírodných zdrojov a ochranu životného prostredia, ako aj na zlepšenie výkonnosti verejnej správy na miestnej

a regionálnej úrovni. Z 27 plánov obnovy a odolnosti, ktoré Rada prijala, sa konkrétne na podporu tohto piliera vyčlení približne 261,2 miliardy EUR[61].

Sociálnu a územnú súdržnosť pokrývajú niektoré plány obnovy a odolnosti viac ako iné, pričom pokrok v tejto oblasti je celkovo dobrý. V niektorých členských štátoch je sociálna a územná súdržnosť začlenená do rôznych opatrení vo všetkých komponentoch plánu obnovy a odolnosti. Z 2 888 míľnikov a cieľov prispievajúcich k sociálnej a územnej súdržnosti 1 064 už členské štáty oznámili ako dokončené alebo ich Komisia posúdila ako dosiahnuté, čo predstavuje mieru pokroku 37 % (vrátane 20 % posúdených v žiadostiach o platbu). Z míľnikov a cieľov prispievajúcich k sociálnej a územnej súdržnosti Komisia posúdila 322 ako dosiahnuté v období od 1. septembra 2023 do 31. augusta 2024 (vykazovacie obdobie). V príkladoch uvedených v nasledujúcom rámčeku sú zdôraznené najdôležitejšie opatrenia s dokončenými míľnikmi a cieľmi počas vykazovacieho obdobia.

Obrázok 20: Percentuálny podiel míľnikov a cieľov prispievajúcich k sociálnej a územnej súdržnosti, ktoré boli posúdené ako dosiahnuté alebo oznámené ako dokončené, podľa jednotlivých plánov obnovy a odolnosti

Zdroj: Európska komisia.

Príklady relevantných opatrení s dosiahnutými míľnikmi a cieľmi v rámci piliera sociálnej a územnej súdržnosti

Reformy:

- **Taliansko** prijalo nový rámcový zákon na zlepšenie životných podmienok starších ľudí odkázaných na pomoc druhých. Cieľom zákona je predovšetkým zjednodušiť a poskytnúť „jednotné kontaktné miesta“ pre sociálne a zdravotné služby, zrevidovať

[61] Tento obrázok znázorňuje odhadované náklady založené na metodike označovania podľa pilierov pre hodnotiacu tabuľku obnovy a odolnosti a zodpovedá opatreniam prideleným k pilieru sociálnej a územnej súdržnosti ako primárnemu a/alebo sekundárnemu pilieru politiky.

postupy posudzovania stavu starších ľudí odkázaných na starostlivosť a rozšíriť súbor sociálnych služieb a služieb zdravotnej starostlivosti, ktoré možno poskytovať doma.

- **Grécko** certifikovalo 150 000 občanov za úspešné absolvovanie programov odbornej prípravy v oblasti zručností digitálnej, ekologickej a finančnej gramotnosti. Cieľom týchto programov je zlepšiť príležitosti na trhu práce pre mládež a dlhodobo nezamestnané osoby, technologicky znevýhodnených zamestnancov, zamestnancov s obmedzenými zdrojmi na absolvovanie odbornej prípravy a zamestnancov verejného sektora, ako sú učitelia.
- **Poľsko** zaviedlo nástroj zelenej mestskej transformácie s cieľom podporiť udržateľný rozvoj miest a riešiť sociálno-ekonomické rozdiely. Cieľom tejto iniciatívy je zlepšiť mestskú infraštruktúru pomocou energeticky efektívnych riešení (ako sú energetické klastre a využívanie obnoviteľných zdrojov energie); propagovaním riešení blízkych prírode na účely zelenej transformácie (ako sú zelené a modré infraštruktúry v záujme udržateľného riadenia dažďovej vody) a podporou dopravných systémov s nulovými emisiami (nabádaním na chôdzu, jazdu na bicykli a hromadnú dopravu, ako aj vytvorením nízkoemisných zón).

Investície:

- **Francúzsko** dotovalo tepelnú obnovu ďalších 20 000 obydlí v rámci sociálneho bývania v kontinentálnom Francúzsku, ako aj na zámorských územiach, pričom tieto dotácie sa od roku 2020 dostali k 40 000 sociálnym obydliam. Ambíciou je využiť hĺbkovú obnovu budov na postupné odstránenie obydlí v najhoršom stave z hľadiska energetickej hospodárnosti (tzv. tepelné sitá) a dosiahnuť v priemere aspoň 30 % úspor energie do konca roka 2026.
- **Taliansko** posilnilo svoju pracovnú silu aktiváciou dráhy odbornej prípravy zameranej na zlepšenie zručností talianskej Národnej zdravotnej služby. Cieľom tohto programu je poskytnúť prvých 1 800 štipendií a zlepšiť tak všeobecnú lekársku prax a bezpečnosť z hľadiska nemocničných infekcií v prospech zamestnancov.
- **Lotyšsko** obnovilo alebo prebudovalo 75 km ciest II. a III. triedy s cieľom zlepšiť bezpečnosť cestnej premávky, zabezpečiť prepojenosť a fungovanie nových obcí, ako aj zlepšiť prístup občanov k pracovným miestam a službám.

Zdravie, hospodárska a inštitucionálna odolnosť

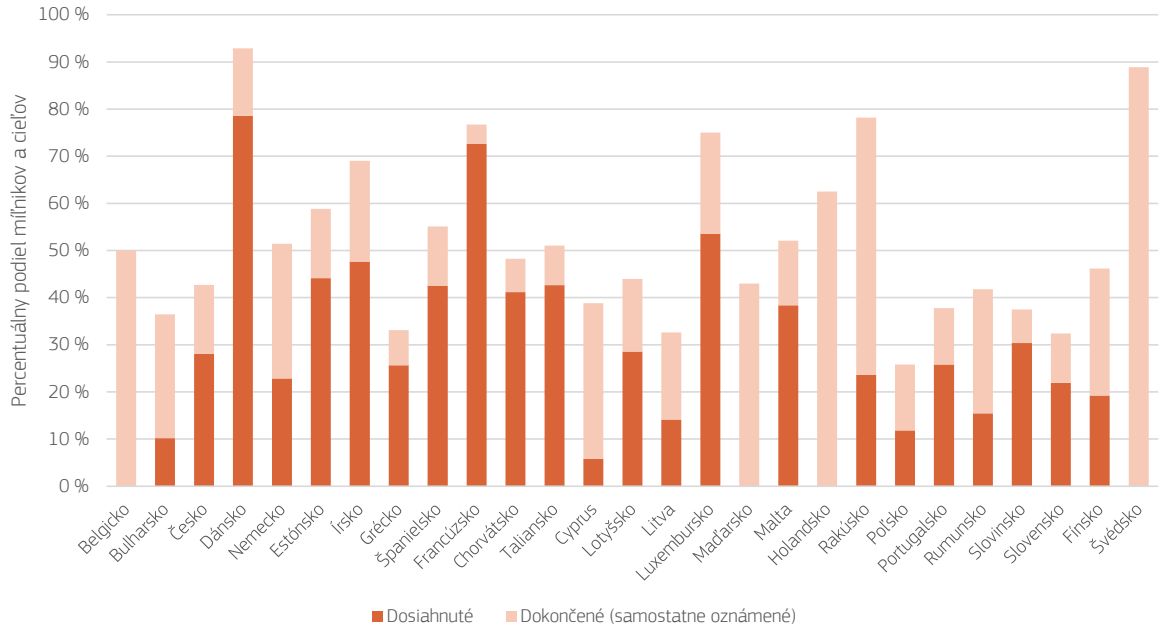
Plány obnovy a odolnosti výrazne prispievajú k zdraviu a hospodárskej, sociálnej a inštitucionálnej odolnosti s cieľom okrem iného zvyšovať pripravenosť na krízy a schopnosť reakcie na ne. Viac ako 1 200 opatrení a čiastkových opatrení za približne 88,5 miliardy EUR[62], ktoré sú zahrnuté v plánoch obnovy a odolnosti, prispieva k pilieru zdravia a hospodárskej, sociálnej a inštitucionálnej odolnosti. Tieto opatrenia sa vzťahujú na

[62] Na tomto obrázku sú znázornené odhadované náklady založené na metodike označovania podľa pilierov pre hodnotiacu tabuľku obnovy a odolnosti a obrázok zodpovedá opatreniam prideleným k pilieru zdravia, hospodárskej a inštitucionálnej odolnosti ako primárnemu a/alebo sekundárnemu pilieru politiky.

oblasti politiky siahajúce od zdravotnej starostlivosti a dlhodobej starostlivosti po účinnosť justičných systémov a opatrenia v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí.

Zdravie, hospodárska a inštitucionálna odolnosť predstavuje pilier, v rámci ktorého sa doteraz dosiahol najväčší pokrok. Z 2 503 míľnikov a cieľov prispievajúcich k zdraviu a hospodárskej, sociálnej a inštitucionálnej odolnosti 1 162 členské štáty oznámili ako dokončené alebo ich Komisia posúdila ako dosiahnuté, čo zodpovedá miere pokroku 46 % (vrátane 27 % posúdených v žiadostiach o platbu). Z míľnikov a cieľov prispievajúcich k zdraviu, hospodárskej a inštitucionálnej odolnosti Komisia posúdila 374 ako dosiahnuté v období od 1. septembra 2023 do 31. augusta 2024 (vykazovacie obdobie). V príkladoch uvedených v nasledujúcom rámčeku sú zdôraznené najdôležitejšie opatrenia s dokončenými míľnikmi a cieľmi počas vykazovacieho obdobia.

Obrázok 21: Percentuálny podiel míľnikov a cieľov prispievajúcich k zdraviu, hospodárskej a inštitucionálnej odolnosti, ktoré boli posúdené ako dosiahnuté alebo oznámené ako dokončené, podľa jednotlivých plánov obnovy a odolnosti

Zdroj: Európska komisia.

Príklady relevantných opatrení s dosiahnutými míľnikmi a cieľmi v rámci piliera zdravia, hospodárskej a inštitucionálnej odolnosti

Reformy:

- **Grécko** zriadilo 48 jednotiek pre duševné zdravie na podporu všeobecného bezplatného prístupu ku kvalitným službám v oblasti duševného zdravia. Medzi pacientov týchto jednotiek patria deti, dospievajúci a mladí dospelí s problémami s duševným zdravím, pacienti s demenciou, Alzheimerovou chorobou a autizmom, ako aj osoby používajúce návykové látky a osoby odkázané na pomoc druhých. Cieľom reformy je okrem toho presunúť starostlivosť o duševné zdravie mimo inštitúcie

a vytvoriť komunitné služby, ktoré spolupracujú v snahe uspokojiť súčasné potreby v oblasti duševného zdravia a pripraviť sa na budúce výzvy po pandémii.

- **Estónsko** zmenilo relevantné zákony s cieľom posilniť primárnu zdravotnú starostlivosť. Týmito legislatívnymi zmenami sa zlepšilo riadenie zoznamov pacientov, vďaka čomu môžu pacienti jednoduchšie pokračovať v prijímaní primárnej starostlivosti, a rozšírili sa práva zdravotných sestier a bratov predpisovať lieky pacientom. Krajina takisto zatraktívnila prácu lekárov a lekárnikov vo vzdialených oblastiach.
- V **Chorvátsku** sa zaviedla reforma stanovovania miezd. Od apríla 2024 dostávajú všetci štátni zamestnanci a verejní činitelia platy podľa nového a transparentnejšieho systému odmeňovania založeného na zásade rovnakej odmeny za rovnakú prácu.

Investície:

- **Belgicko** schválilo stratégiu deinštitucionalizácie dlhodobej starostlivosti vo Valónskom regióne ako súčasť rozsiahlejšej investície, ktorej cieľom je zvýšiť ponuku sociálneho bývania pre zraniteľné skupiny výstavbou bývania s nízkym nájomným, inkluzívneho a solidárneho bývania a ubytovní pre bezdomovcov, ako aj obnovou takéhoto bývania zameranou na energetickú efektívnosť.
- **Dánsko** vypracovalo nové digitálne riešenie na lepšie prepojenie občanov a systému zdravotnej starostlivosti v nadväznosti na pandémiu ochorenia COVID-19. Vytvorili sa nové digitálne dotazníky, ktoré zahŕňajú pneumokokové infekcie, chrípku a tehotenstvo, aby bola možná rýchla stratifikácia pacientov z hľadiska potrieb očkovania a iných zdravotných stavov.
- **Írsko** zadalo zákazky na obstarávanie digitálneho riešenia podporujúceho zavedenie systému elektronickej lekárne vo všetkých írskych nemocniciach. Tento systém umožňuje orgánom lepšie monitorovať používanie liekov a náklady na ne a zároveň podporuje elektronické predpisovanie a podávanie liekov, čím sa zlepšuje poskytovanie starostlivosti a bezpečnosť pacienta. Írsko takisto dokončilo koncepciu, vytvorenie a konfiguráciu integrovaného systému finančného riadenia s cieľom zefektívniť obstarávanie a finančné riadenie v rámci systému zdravotnej starostlivosti.

Politiky pre budúcu generáciu

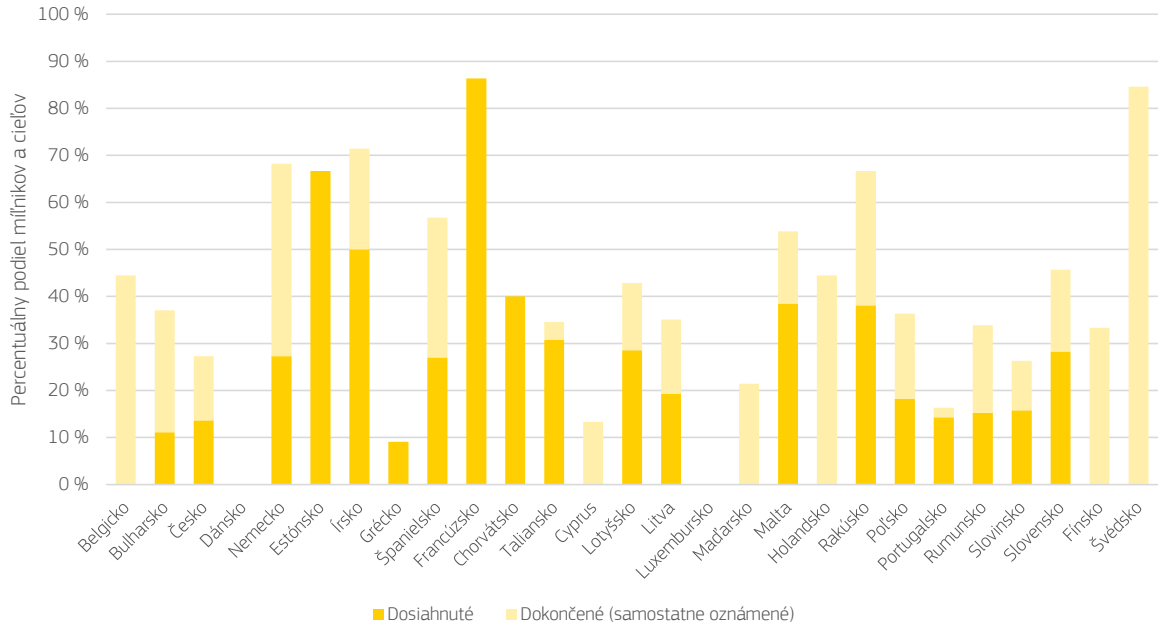
Opatrenia pre budúcu generáciu, deti a mládež sa zameriavajú predovšetkým na vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve, vzdelávanie a odbornú prípravu, ako aj na opatrenia na podporu zamestnanosti mladých ľudí. Plány obnovy a odolnosti prijaté Radou tento pilier podporujú sumou približne 56,4 miliardy EUR[63], z čoho približne tri štvrtiny prispievajú

[63] Na tomto obrázku sú znázornené odhadované náklady založené na metodike označovania podľa pilierov pre hodnotiacu tabuľku obnovy a odolnosti a obrázok zodpovedá opatreniam prideleným k pilieru politík pre budúcu generáciu ako primárnemu a/alebo sekundárnemu pilieru politiky.

k všeobecnému, odbornému a vysokoškolskému vzdelávaniu. Zvyšná štvrtina je takmer rovnomerne rozdelená medzi vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve a podporu zamestnanosti mladých ľudí.

Pokrok je hmatateľný aj v prípade míľnikov a cieľov prispievajúcich k politikám pre budúcu generáciu, deti a mládež, napr. v oblasti vzdelávania a zručností. Dosiaľ 259 zo 665 míľnikov a cieľov už členské štáty oznámili ako dokončené alebo ich Komisia posúdila ako dosiahnuté, čo zodpovedá miere pokroku 39 % (vrátane 21 % posúdených v žiadostiach o platbu). Z týchto míľnikov a cieľov prispievajúcich k politikám pre budúcu generáciu Komisia posúdila 75 ako dosiahnuté v období od 1. septembra 2023 do 31. augusta 2024 (vykazovacie obdobie). V príkladoch uvedených v nasledujúcom rámčeku sú zdôraznené najdôležitejšie opatrenia s dokončenými míľnikmi a cieľmi počas vykazovacieho obdobia.

Obrázok 22: Percentuálny podiel míľnikov a cieľov prispievajúcich k politikám pre budúcu generáciu, ktoré boli posúdené ako dosiahnuté alebo oznámené ako dokončené, podľa jednotlivých plánov obnovy a odolnosti

Poznámka: Plán obnovy a odolnosti Dánska zahŕňa viacero míľnikov a cieľov prispievajúcich k politikám pre budúcu generáciu, ktoré zatiaľ Komisia neposúdila ako dosiahnuté ani ich tento členský štát neoznámil ako dokončené.
Zdroj: Európska komisia.

Príklady relevantných opatrení s dosiahnutými míľnikmi a cieľmi v rámci piliera politík pre budúcu generáciu

Reformy:

- **Slovensko** zaviedlo štátny vzdelávací program pre 1. a 2. stupeň základných škôl, na základe ktorého sa do tried dostanú aktualizované učebné plány. Nový učebný plán sa zavedie do praxe v troch cykloch a jeho cieľom je stanoviť vyššie modernizované normy pre kľúčové ciele vzdelávania.

- V **Lotyšsku** nadobudla účinnosť reforma správy vysokoškolského vzdelávania. Jej súčasťou je i) stanovenie typológií univerzít a strategickej špecializácie univerzít; ii) postup zriaďovania a schvaľovania univerzitných rád, právomoci rád, pričom sa objasňujú právomoci senátu, rektora a ústavného zhromaždenia, iii) postup výberu a schvaľovania nových univerzitných rektorov.
- **Nemecko** posilnilo vzdelávací systém na základe reformy v záujme poskytovania dodatočných kurzov a mentorstva žiakom, ktorí zaostávajú vo vzdelávaní, so zameraním na hlavné predmety a kompetencie s cieľom riešiť rozdiely vo vzdelávaní spôsobené krízou COVID-19. Zároveň sa vynaloží 500 miliónov EUR na vytvorenie ďalších 90 000 miest v zariadeniach starostlivosti o deti vybudovaním nových a renováciou existujúcich zariadení.

Investície:

- **Portugalsko** požičalo žiakom a učiteľom na základných a stredných verejných školách 600 000 laptopov na podporu digitálneho vzdelávania a výučby.
- **Taliansko** ponúklo štruktúrovanú vzdelávaciu podporu prinajmenšom 20 000 maloletým osobám vo veku do 17 rokov v rámci boja proti vzdelanostnej chudobe a podpory rovnakých príležitostí pre všetky deti na juhu Talianska.
- **Írsku** sa zavedením smerovačov podarilo pripojiť 750 základných škôl k vysokorýchlostnej širokopásmovej sieti, čím uľahčilo moderné digitálne vzdelávanie. Takéto zavádzanie sietí ďalej pomáha riešiť regionálne a digitálne rozdiely v Írsku vďaka nárastu pripojiteľnosti v menších a vidieckych školách, ktoré historicky dosahujú najnižšie hodnotenie z hľadiska pripojiteľnosti.

Rodová rovnosť, deti a mládež

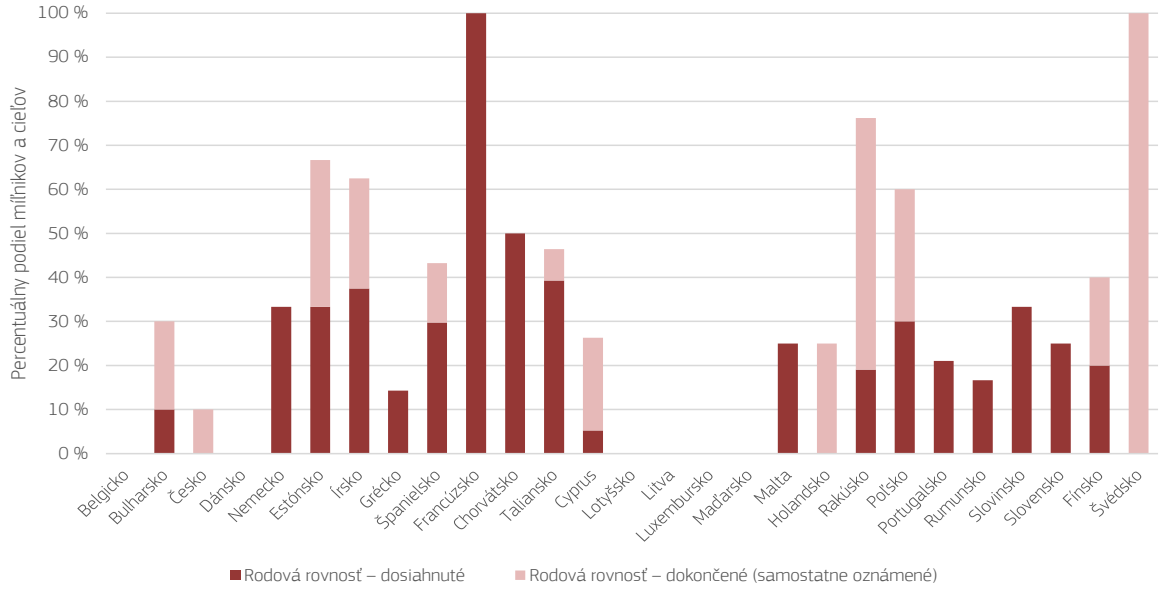
Plány obnovy a odolnosti naďalej významne prispievajú k rodovej rovnosti a zameriavajú sa na deti a mládež. Plány obnovy a odolnosti členských štátov obsahujú 136 (čiastkových) opatrení, ktoré prispievajú k rodovej rovnosti celkovou sumou 22 miliárd EUR[64]. Ich súčasťou je aj 423 (čiastkových) opatrení zameraných na deti a mládež, ktoré prispievajú sumou 66,6 miliardy EUR[65]. V týchto sumách nie je zahrnutý príspevok iných reforiem a investícií, ktoré sa na prvý pohľad možno nepovažujú za politiky prispievajúce k rodovej rovnosti a zamerané na deti a mládež, no ich vykonávanie môže mať značný pozitívny vplyv.

Vo vykonávaní opatrení, ktoré prispievajú k rodovej rovnosti a ktoré sú zamerané na deti a mládež, sa takisto dosiahol markantný pokrok. Z 253 míľnikov a cieľov so zameraním na rodovú rovnosť v 27 plánoch obnovy a odolnosti 102 už členské štáty oznámili ako dokončené alebo ich Komisia posúdila ako dosiahnuté, čo predstavuje mieru pokroku 40 % (vrátane 22 % kladne posúdených v žiadostiach o platbu). Okrem toho zo 714 míľnikov a cieľov so zameraním na deti

[64] Na tomto obrázku sú znázornené odhadované náklady založené na metodike označovania podľa pilierov pre hodnotiacu tabuľku obnovy a odolnosti a obrázok zodpovedá podielu opatrení so zameraním na rodovú rovnosť.
[65] Na tomto obrázku sú znázornené odhadované náklady založené na metodike označovania podľa pilierov pre hodnotiacu tabuľku obnovy a odolnosti a obrázok zodpovedá podielu opatrení so zameraním na deti a mládež.

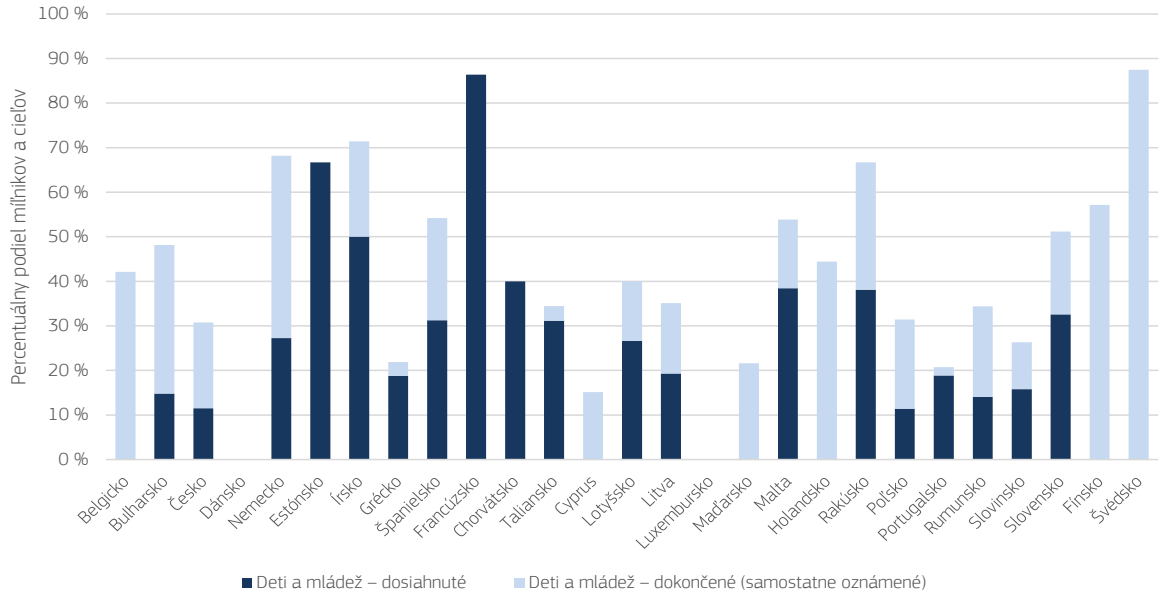
a mládež 288 už členské štáty oznámili ako dokončené alebo ich Komisia posúdila ako dosiahnuté, čo predstavuje mieru pokroku 40 % (vrátane 22 % kladne posúdených v žiadostiach o platbu). Celkovo 33 míľnikov a cieľov prispievajúcich k rodovej rovnosti a 79 míľnikov a cieľov so zameraním na deti a mládež Komisia posúdila ako dosiahnuté v období od 1. septembra 2023 do 31. augusta 2024 (vykazovacie obdobie). V príkladoch uvedených v nasledujúcom rámčeku sú zdôraznené najdôležitejšie opatrenia s dokončenými míľnikmi a cieľmi počas vykazovacieho obdobia.

Obrázok 23: Percentuálny podiel míľnikov a cieľov prispievajúcich k rodovej rovnosti, ktoré boli posúdené ako dosiahnuté alebo oznámené ako dokončené, podľa jednotlivých plánov obnovy a odolnosti

Poznámka: Plány obnovy a odolnosti Belgicka, Lotyšska, Litvy a Maďarska zahŕňajú viacero míľnikov a cieľov prispievajúcich k rodovej rovnosti, ktoré zatiaľ Komisia neposúdila ako dosiahnuté ani ich daný členský štát neoznámil ako dokončené.
Zdroj: Európska komisia.

Obrázok 24: Percentuálny podiel míľnikov a cieľov so zameraním na deti a mládež, ktoré boli posúdené ako dosiahnuté alebo oznámené ako dokončené, podľa jednotlivých plánov obnovy a odolnosti

Poznámka: Plán obnovy a odolnosti Dánska zahŕňa viacero míľnikov a cieľov so zameraním na deti a mládež, ktoré Komisia zatiaľ neposúdila ako dosiahnuté ani ich tento členský štát neoznámil ako dokončené.
Zdroj: Európska komisia.

Počas Európskeho týždňa mládeže Komisia usporiadala podujatie o vplyve mechanizmu na mladých ľudí. Európsky týždeň mládeže, ktorý Európska komisia organizuje každé dva roky na podporu angažovanosti mladých ľudí, prilákal v apríli 2024 viac ako 900 mladých účastníkov. Dané podujatie sa sústredilo na osem mladých ľudí, ktorí rôznymi spôsobmi využili opatrenia v rámci mechanizmu, ako aj na postrehy vnútroštátnych implementujúcich orgánov a Európskej komisie. Napríklad mladá lotyšská učiteľka informačných technológií diskutovala o projekte na tému „Počítač pre každé dieťa“, v rámci ktorého sa poskytujú laptopy žiakom, a to najmä žiakom zo znevýhodneného prostredia. Okrem toho účastníci zo Slovinska (jeden pôsobiaci v oblasti dizajnu a druhý v oblasti manažmentu vzťahov s verejnosťou) vysvetlili, ako sa im vďaka finančným stimulom pre zamestnávateľov, ktorých cieľom je podpora prijímania mladých ľudí do trvalého pracovného pomeru, podarilo získať silnejšie postavenie a zlepšiť svoje sociálne zabezpečenie. Ďalší účastníci sa podelili o svoje skúsenosti s modernizáciou univerzitného programu v Česku, s poukazmi na digitálne vybavenie v Grécku, s profesijným poradenstvom vo Francúzsku a s digitálnymi zariadeniami pre inštitúcie odbornej prípravy v Španielsku[66].

Príklady relevantných opatrení s dosiahnutými míľnikmi a cieľmi zameranými na rodové aspekty a na deti a mládež

Reformy:

- **Chorvátsko** zaviedlo model financovania na pokrytie prevádzkových nákladov existujúcich, ako aj nových stredísk vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve pre mestá a miestne samosprávy s obmedzenými rozpočtami. Toto opatrenie podporuje rovnaké príležitosti pre všetky deti a pomáha opatrovateľom, často ženám, nájsť si prácu na plný úväzok.

[66] Ďalšie informácie sú uvedené v prehľade, ktorý je k dispozícii na adrese https://commission.europa.eu/document/download/c6550656-98f3-472d-a6d7-6ae2a0620de8_en?filename=240425-RRF_supporting_young_people-FACTSHEET_v6.pdf.

- **Estónsko** vyvinulo prototyp digitálneho nástroja pre zamestnávateľov, ktorým sa sledujú rozdiely v odmeňovaní žien a mužov. Vďaka tomuto nástroju môžu zamestnávatelia získať potrebné informácie o rozdieloch v odmeňovaní žien a mužov a ich možných príčinách vo svojej organizácii, čo im umožní podniknúť kroky na zníženie týchto rozdielov.

Investície:

- **Taliansko** poskytlo finančnú podporu na vytvorenie a/alebo rast 700 podnikov vedených ženami, čo podporilo podnikavosť žien a posilnilo ich účasť na podnikateľských činnostiach.
- **Slovinsko** poskytlo dotácie na zamestnanie 700 osôb vo veku do 30 rokov, vďaka čomu sa zabezpečil ich rýchlejší vstup na trh práce, posilnilo postavenie mladých ľudí, posilnilo ich sociálne zabezpečenie a zlepšili ich zručnosti.
- **Rumunsko** poskytlo granty 750 vzdelávacím zariadeniam, ktoré to potrebovali najviac, na podporu žiakov s cieľom znížiť mieru predčasného ukončenia štúdia a uľahčiť prechod z nižšieho na vyššie sekundárne vzdelávanie. Školy boli vybrané na základe piatich ukazovateľov vymedzených v rámci mechanizmu včasného varovania vo vzdelávaní.
- **Francúzsko** dotovalo 160 000 dodatočných zmlúv o učňovskej príprave, ako aj vytvorenie 2 200 pracovných miest pre mladých ľudí v sektore športu a vytvorilo alebo obnovilo 1 500 miest v „internátnych školách pre excelentnosť“.

D. Politiky na zvýšenie konkurencieschopnosti podnikov EÚ

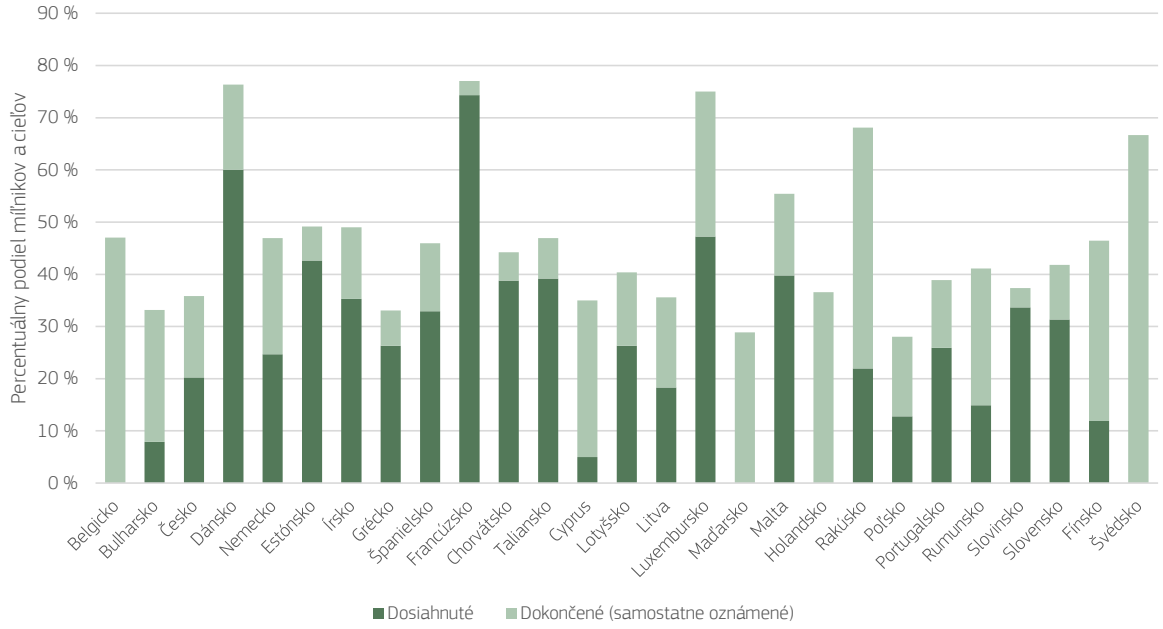
Plány obnovy a odolnosti prispievajú k lepšej konkurencieschopnosti podnikov EÚ, pričom podporu z mechanizmu už využili približne tri milióny podnikov

Celková výška investícií priamo podporujúcich podniky dosahuje vyše 82 miliárd EUR, čo predstavuje 13 % celkových odhadovaných výdavkov mechanizmu. Z tejto sumy je približne 78 miliárd EUR pridelených MSP v 22 členských štátoch. Okrem toho výška podpory pre spoločnosti, ktorá zahŕňa finančnú pomoc a digitalizáciu verejnej správy, dosahuje najmenej 164 miliárd EUR (25 % celkových odhadovaných výdavkov mechanizmu). Investície financované z mechanizmu na zlepšenie konkurencieschopnosti pokrývajú viacero odvetví vrátane výroby, automobilového priemyslu, energetiky, maloobchodu, cestovného ruchu a kultúry, pričom viac ako 110 miliárd EUR investícií smeruje do dekarbonizácie priemyslu a čistých technológií, 23 miliárd EUR do zeleného výskumu a vývoja a viac ako 2 miliardy EUR do zelených zručností a pracovných miest. Investície financované z mechanizmu zároveň podporujú digitálnu transformáciu, čo je prínosom pre takmer 600 000 spoločností v záujme toho, aby napredovali v oblasti technológií, ako je umelá inteligencia a kybernetická bezpečnosť.

Plány obnovy a odolnosti zahŕňajú okrem investícií viac ako 900 reforiem v širokej škále oblastí politiky[67] zameraných na zmiernenie regulačnej a administratívnej záťaže a riešenie výziev počas celého podnikateľského životného cyklu s cieľom maximalizovať vplyv investícií a posilniť konkurencieschopnosť podnikov EÚ. Tieto opatrenia plánov obnovy a odolnosti sú zamerané na zjednodušenie predpisov a zníženie byrokracie, ktorá často brzdí podniky, a to najmä MSP. Opatrenia v oblasti konkurencieschopnosti riešia výzvy počas celého podnikateľského životného cyklu. Mechanizmus pomáha členským štátom skrátiť čas potrebný na založenie spoločnosti, zefektívniť a urýchliť postupy udeľovania licencií a povolení, znížiť obmedzenia prístupu k regulovaným povolaniam a uľahčiť a digitalizovať zakladanie podnikov.

Vo vykonávaní opatrení súvisiacich s konkurencieschopnosťou sa dosiahol značný pokrok. Od zriadenia mechanizmu zo 4 352 míľnikov a cieľov, ktoré priamo prispievajú k rastu a ku konkurencieschopnosti podnikov, 1 856 už členské štáty oznámili ako dokončené alebo ich Komisia posúdila ako dosiahnuté, čo predstavuje mieru pokroku takmer 43 % (vrátane 25 % posúdených v žiadostiach o platbu). Z týchto míľnikov a cieľov prispievajúcich k rastu a ku konkurencieschopnosti Komisia posúdila 592 ako dosiahnuté v období od 1. septembra 2023 do 31. augusta 2024 (vykazovacie obdobie). V príkladoch uvedených v nasledujúcom rámčeku sú zdôraznené najdôležitejšie opatrenia s dokončenými míľnikmi a cieľmi počas vykazovacieho obdobia.

Obrázok 25: Percentuálny podiel míľnikov a cieľov prispievajúcich ku konkurencieschopnosti, ktoré boli posúdené ako dosiahnuté alebo oznámené ako dokončené, podľa jednotlivých plánov obnovy a odolnosti

Zdroj: Európska komisia.

[67] Za oblasti politiky v rámci mechanizmu prispievajúce ku konkurencieschopnosti sa považujú tieto oblasti: podnikateľské prostredie/podnikavosť; obchodná infraštruktúra; konkurencieschopnosť; účinnosť justičných systémov; účinnosť verejnej správy a vnútroštátnych systémov vrátane minimalizácie administratívnej záťaže; elektronická verejná správa, digitálne verejné služby (vrátane digitalizácie dopravy) a miestne digitálne ekosystémy; reformy finančného sektora; fiškálna politika a fiškálne riadenie; predchádzanie podvodom; regulačné zmeny v záujme inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu; výskum, vývoj a inovácie; podpora veľkých podnikov; podpora MSP.

Príklady relevantných opatrení s dosiahnutými míľnikmi a cieľmi prispievajúcimi ku konkurencieschopnosti

Reformy:

- **Francúzsko** prostredníctvom zákona o urýchlení a zjednodušení prijímania verejných opatrení zjednodušilo administratívne pravidlá a postupy, pričom okrem iného skrátilo čas potrebný na preskúmanie priemyselných projektov alebo zefektívnilo poradné výbory s cieľom urýchliť administratívne rozhodnutia.
- **Slovinsko** prostredníctvom „zákona o debyrokratizácii" pomohlo vytvoriť podnikateľské prostredie priaznivé pre rast v prospech podnikateľského sektora a občanov, a to zefektívnením alebo odstránením zaťažujúcich administratívnych postupov. Výsledkom sú nižšie administratívne náklady a nárast konkurencieschopnosti podnikov v Slovinsku. Zároveň zjednodušilo právne predpisy zrušením vyše 200 zákonov a iných predpisov, ktoré boli zastarané alebo už neboli platné.
- **Chorvátsko** uľahčilo podnikom plnenie právnych povinností tým, že test posudzovania vplyvu pre MSP presunulo online. Súčasťou zmeny je digitálna platforma, ktorá pomáha sledovať, ako nové zákony ovplyvňujú MSP, a odborníkom z celej krajiny umožňuje spolupracovať a vymieňať si poznatky. Chorvátsko ďalej zaviedlo do praxe nový akčný plán na zníženie dodatočných poplatkov a platieb, ktoré znášajú podniky, okrem daní.

Investície:

- **Francúzsko** zaviedlo schému financovania v oblasti dekarbonizácie priemyslu vo výške 300 miliónov EUR. Táto investícia viedla ku konkrétnej podpore spoločností na ich ceste k dekarbonizácii. Napríklad istá textilná spoločnosť dostala 917 000 EUR na investovanie do efektívnejších priemyselných procesov v jednom z jej závodov. Touto investíciou sa zníži spotreba energie o 2 950 MWh/rok, čím sa každoročne znížia emisie CO_2 o 30 % a spotreba vody o 50 % do roku 2025. Popredné francúzske družstvo v oblasti dehydratácie nahradilo vysokoteplotnú sušičku (150 až 600 °C) nízkoteplotnou sušičkou (105 až 70 °C), pričom využíva rekuperáciu tepla z mestskej spaľovne odpadov. Cieľom tohto opatrenia je znížiť emisie CO_2 na mieste o 40 % (7 680 ton ročne).
- **Španielsko** dosiahlo pokrok v investíciách do strategických projektov na transformáciu hodnotových reťazcov v kľúčových odvetviach, ako je automobilový priemysel, agropotravinárstvo, zdravotníctvo, námorníctvo a dekarbonizácia priemyslu. Najmenej 1,2 miliardy EUR bolo pridelených na 925 inovačných projektov zameraných na energetickú efektívnosť, udržateľnosť a digitálnu transformáciu. Z nich 584 súvisí s elektrickými vozidlami, zdravotníctvom a agropotravinárstvom. Za pozornosť stojí 266 projektov podporujúcich vývoj súčiastok a platforiem pre elektrické, plug-in hybridné a vodíkové vozidlá, ako aj výskum a vývoj v oblasti autonómnej jazdy a prepojenej mobility.

3. REPowerEU

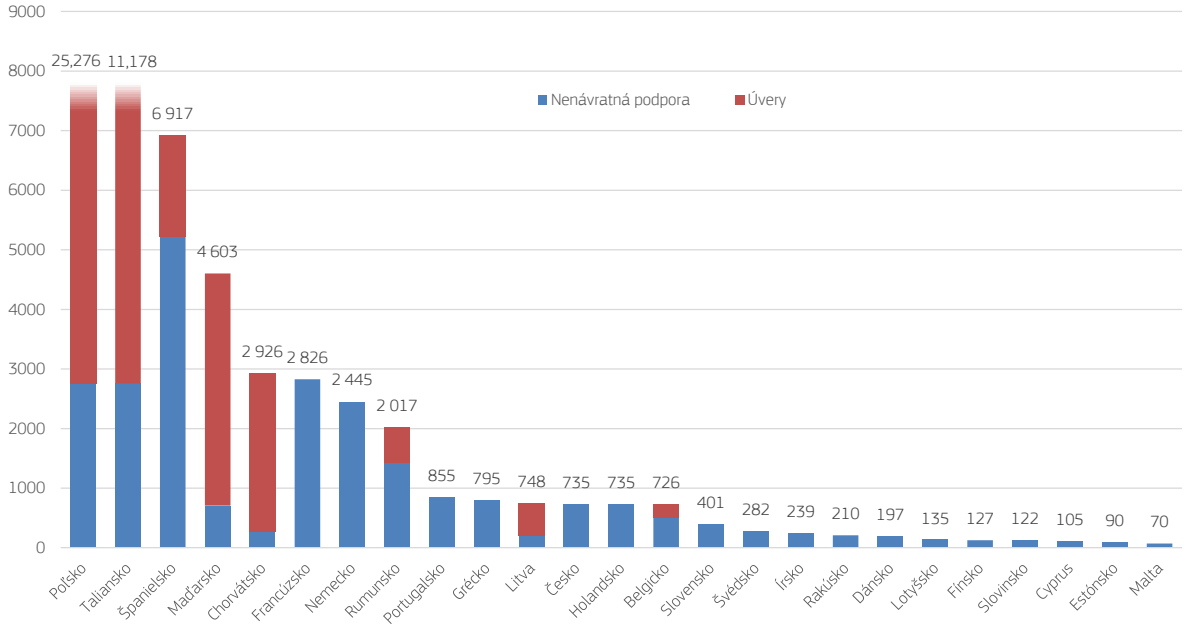
Mechanizmus je kľúčovým nástrojom na dosiahnutie cieľov plánu REPowerEU zameraného na zníženie závislosti Európy od ruských fosílnych palív urýchlením prechodu na čistú energiu a dosiahnutím odolnejšieho energetického systému. Nariadenie o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti bolo vo februári 2023 zmenené s cieľom poskytnúť členským štátom dodatočné finančné zdroje na podporu nových alebo rozšírených reforiem a investícií zameraných na diverzifikáciu dodávok energie, zvýšenie úspor energie, zintenzívnenie výroby čistej energie a posilnenie odolnosti, bezpečnosti a udržateľnosti energetického systému EÚ.

Finančné prostriedky v hodnote 64,2 miliardy EUR na ciele plánu REPowerEU pochádzajú z rôznych zdrojov. V rámci mechanizmu je poskytnutá dodatočná nenávratná finančná podpora vo výške 20 miliárd EUR získaná aukciami kvót v rámci systému obchodovania s emisiami. Táto finančná podpora je rozdelená medzi členské štáty na základe aktualizovaného kľúča na pridelenie prostriedkov v prílohe IVa k nariadeniu o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti[68]. Členské štáty takisto mohli previesť všetky svoje predbežne pridelené prostriedky alebo ich časť v rámci pobrexitovej adaptačnej rezervy (BAR) do mechanizmu na financovanie investícií a reforiem vo svojich kapitolách REPowerEU. O takýto prevod požiadalo 23 členských štátov, pričom celková suma dosiahla 2,1 miliardy EUR[69]. Na financovanie nových investícií a reforiem prispievajúcich k dosiahnutiu cieľov plánu REPowerEU mohli členské štáty využiť aj veľmi priaznivé podmienky financovania úverov v rámci mechanizmu. Ku koncovému termínu 31. augusta 2023 požiadalo o dodatočné úvery desať členských štátov vo výške 127,2 miliardy EUR[70], z čoho je 40,5 miliardy EUR určených na opatrenia venované plánu REPowerEU[71].

S cieľom získať prístup k týmto dodatočným finančným prostriedkom členské štáty zrevidovali svoje plány obnovy a odolnosti, aby zahŕňali nové alebo rozšírené reformy a investície v osobitnej „kapitole REPowerEU“. Do 31. augusta 2024 predložilo upravené plány obnovy a odolnosti spolu s kapitolami REPowerEU 26 členských štátov[72], z ktorých 25 Rada prijala[73].

[68] Informácie o dodatočnej nenávratnej podpore dostupnej pre jednotlivé členské štáty sú uvedené v tabuľke 11 výročnej správy o vykonávaní Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti z roku 2023 [COM(2023) 545 final/2].
[69] Ďalšie podrobnosti sú uvedené v tabuľke 12 výročnej správy o vykonávaní Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti z roku 2023 [COM(2023) 545 final/2].
[70] Táto suma predstavuje 43,7 % celkovej výšky úverov (291 miliárd EUR), o ktorú členské štáty požiadali na účely svojich národných plánov obnovy a odolnosti.
[71] Ďalšie podrobnosti sú uvedené v tabuľke 7 výročnej správy o vykonávaní Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti z roku 2023 [COM(2023) 545 final/2].
[72] V čase prípavy tejto správy Bulharsko ešte nepredložilo svoju kapitolu REPowerEU.
[73] Luxembursko predložilo svoju kapitolu REPowerEU 16. mája 2024. Komisia 23. júla 2024 vydala kladné posúdenie zrevidovaného plánu Luxemburska zahŕňajúceho kapitolu REPowerEU a Rada 23. septembra 2024 prijala zrevidovaný plán.

Obrázok 26: Odhadované náklady na kapitoly REPowerEU podľa jednotlivých členských štátov v miliónoch EUR

Zdroj: Európska komisia.

Opatrenia v kapitolách REPowerEU sa musia účinne zaoberať cieľmi plánu REPowerEU. Konkrétnejšie sa v nariadení o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti stanovuje šesť cieľov pre reformy a investície v kapitole REPowerEU a vyžaduje sa, aby každé opatrenie prispievalo aspoň k jednému z nich[74]:

1. zlepšenie energetickej infraštruktúry v záujme bezpečnosti a diverzifikácie dodávok plynu;
2. zvýšenie energetickej efektívnosti, dekarbonizácia hospodárstva, využívanie energie z obnoviteľných zdrojov;
3. boj proti energetickej chudobe;
4. stimulovanie znižovania dopytu po energii;
5. riešenie prekážok pri prenose a distribúcii energie, podpora dopravy s nulovými emisiami;
6. rekvalifikácia pracovnej sily smerom k zeleným a digitálnym zručnostiam, podpora hodnotových reťazcov spojených so zelenou transformáciou.

Komisia dôkladne posúdila nové opatrenia v kapitolách REPowerEU a na prijatie Radou navrhla len tie, ktoré uspokojivo spĺňali kritériá posudzovania stanovené v prílohe V k nariadeniu o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti vrátane dodatočných kritérií relevantných pre kapitoly REPowerEU: i) príspevok k cieľom plánu REPowerEU a ii) či opatrenia majú cezhraničný rozmer či účinok alebo rozmer či účinok zahŕňajúci viac krajín.

[74] Článok 21c ods. 3 nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti.

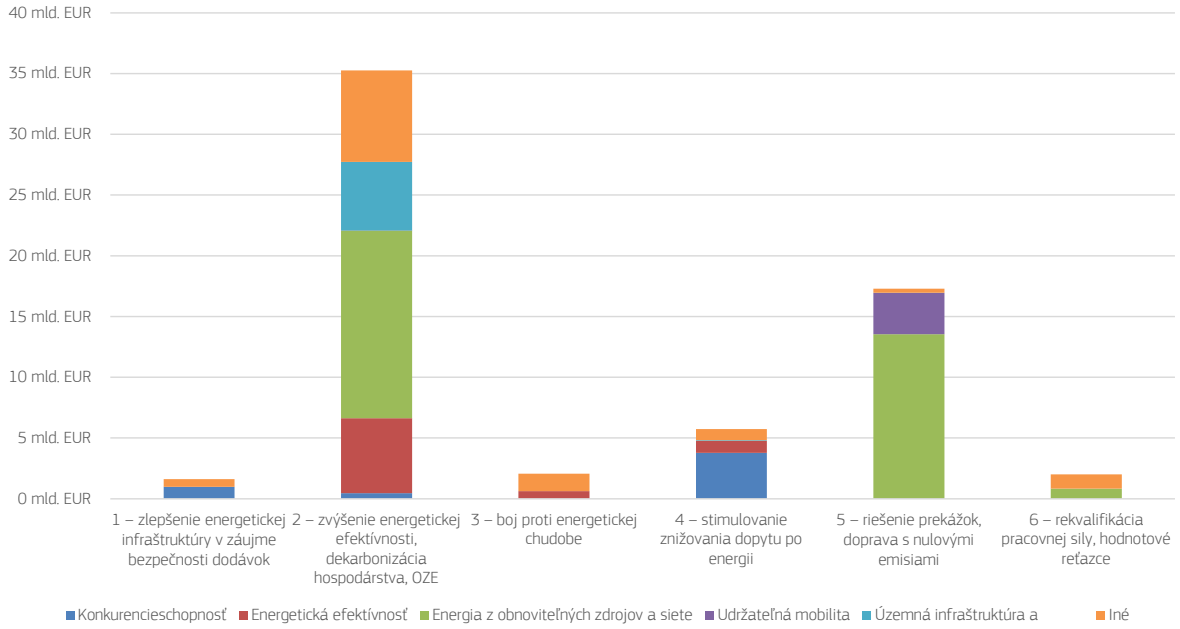
Okrem kapitol REPowerEU s energetikou súvisia aj iné opatrenia v plánoch obnovy a odolnosti, ktoré prispievajú k cieľom plánu REPowerEU a pomáhajú Európe znížiť jej závislosť od ruských fosílnych palív.

A. Prehľad opatrení v jednotlivých kapitolách REPowerEU

Dodatočné reformy a investície súvisiace s plánom REPowerEU riešia prekážky, pomáhajú urýchliť prechod na čistú energiu a posilniť bezpečnosť dodávok energie

V 25 kapitolách REPowerEU, ktoré Rada prijala do 31. augusta 2024, je zahrnutých 261 nových opatrení: 89 reforiem a 172 investícií, ktorých celkové odhadované náklady dosahujú 64 miliárd EUR. Všetky tieto opatrenia prispievajú k jednému z cieľov plánu REPowerEU s hlavným zameraním na ciele 2 a 5: opatrenia, ktoré tvoria viac ako 80 % celkových odhadovaných nákladov, sa zaoberajú cieľom 2 „zvýšenie energetickej efektívnosti a urýchlenie využívania energie z obnoviteľných zdrojov“ (35,3 miliardy EUR) a cieľom 5 „riešenie prekážok pri prenose a distribúcii energie a podpora dopravy s nulovými emisiami“ (17,3 miliardy EUR).

Obrázok 27: Prostriedky pridelené jednotlivým cieľom plánu REPowerEU rozdelené podľa primárnej oblasti politiky

Zdroj: Hodnotiaca tabuľka obnovy a odolnosti.

Rozdelenie podpory medzi jednotlivé oblasti politiky odráža najnaliehavejšie potreby členských štátov pri ich prechode na čistú energiu. Opatrenia v kapitolách REPowerEU zasahujú do viacerých oblastí politiky a ich príspevok k cieľom plánu REPowerEU závisí od konkrétneho rozsahu jednotlivých opatrení. Na investície do energie z obnoviteľných zdrojov a sietí pripadá najväčší podiel podpory venovanej plánu REPowerEU (47 % alebo približne 29,8 miliardy EUR). Tieto investície zahŕňajú dodatočnú kapacitu výroby energie z obnoviteľných zdrojov, rozvoj elektrizačných sústav a uskladňovaciu kapacitu. Opatrenia súvisiace s energetickou efektívnosťou (pridelené prostriedky vo výške približne 8 miliárd EUR) prispievajú k viacerým

cieľom plánu REPowerEU s najvyšším príspevkom k cieľu 2 plánu REPowerEU „zvýšenie energetickej efektívnosti, dekarbonizácia hospodárstva, využívanie energie z obnoviteľných zdrojov“. Opatrenia, ktoré sú zamerané na zlepšenie územnej infraštruktúry a služieb (pridelené prostriedky vo výške približne 5,7 miliardy EUR), majú rôzny rozsah, no sústreďujú sa najmä na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov na regionálnej a miestnej úrovni, čo vysvetľuje ich významný príspevok k cieľu 2 plánu REPowerEU „zvýšenie energetickej efektívnosti, dekarbonizácia hospodárstva, využívanie energie z obnoviteľných zdrojov“. Cieľom opatrení spojených so zvyšovaním konkurencieschopnosti (pridelené prostriedky vo výške približne 5,2 miliardy EUR) je znížiť spotrebu energie podnikov a spoločností prostredníctvom rôznych zásahov (najmä zvýšením energetickej účinnosti a rozvojom energetickej infraštruktúry), pričom tieto opatrenia prispievajú primárne k cieľu 4 plánu REPowerEU „stimulovanie znižovania dopytu po energii“. Investície do udržateľnej mobility (pridelené prostriedky vo výške 3,4 miliardy EUR) prispievajú k cieľu 5 plánu REPowerEU „energetická sieť a doprava s nulovými emisiami“.

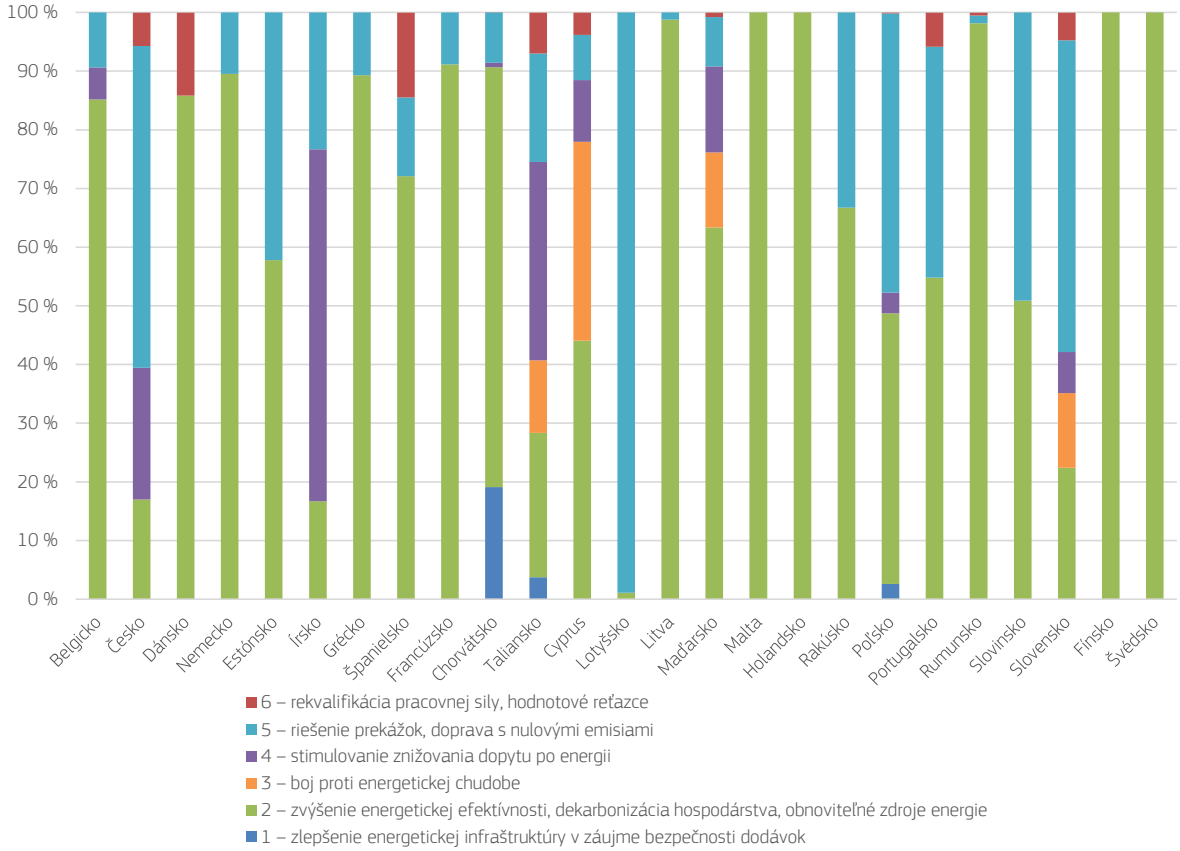
Potreby a výzvy členských štátov sa líšia z hľadiska objemov investícií a konkrétnych oblastí, na ktoré sa treba zamerať, aby účinne prispievali k dosiahnutiu cieľov plánu REPowerEU. Opatrenia v kapitolách REPowerEU sú z hľadiska objemu financií na ne v značnej miere zamerané na zvýšenie energetickej efektívnosti a na využívanie a výrobu energie z obnoviteľných zdrojov v takmer polovici členských štátov (viac ako 70 % celkových odhadovaných nákladov na kapitoly REPowerEU v Belgicku, Dánsku, Nemecku, Grécku, Španielsku, Francúzsku, Chorvátsku, Litve, na Malte, v Holandsku a Rumunsku, vo Fínsku a Švédsku). Opatrenia na riešenie prekážok pri prenose a distribúcii energie a na podporu dopravy s nulovými emisiami (cieľ 5) takisto predstavujú značný podiel celkových odhadovaných nákladov na nové opatrenia venované plánu REPowerEU v šiestich členských štátoch (viac ako 40 % celkových odhadovaných nákladov na kapitoly REPowerEU v Česku, Estónsku, Lotyšsku, Poľsku, v Slovinsku a na Slovensku), pričom Lotyšsko na tento cieľ vyčlenilo 99 % celkových odhadovaných nákladov.

Tri členské štáty zahrnuli opatrenia na riešenie cieľa 1 plánu REPowerEU „zlepšenie energetickej infraštruktúry v záujme bezpečnosti a diverzifikácie dodávok plynu“. Súčasťou kapitol REPowerEU sú investície do výstavby, rozšírenia a modernizácie existujúcej distribučnej sústavy zemného plynu (Poľsko, Taliansko) a do zvýšenia kapacity terminálov LNG (Chorvátsko) v záujme diverzifikácie dodávok a posilnenia bezpečnosti. Celkové náklady na tieto štyri investície sa odhadujú na 1,6 miliardy EUR[75].

Opatreniami zahrnutými v kapitolách REPowerEU sa značne posilňuje príspevok mechanizmu ku klimatickým cieľom. Viac ako 74 % celkových odhadovaných nákladov na opatrenia venované plánu REPowerEU predstavuje výdavky v oblasti klímy, čo je výrazne nad minimálnou požadovanou úrovňou 37 %. Táto dodatočná podpora v rámci mechanizmu na opatrenia v oblasti klímy dosahuje výšku 47,8 miliardy EUR.

75 Komisia v posúdeniach daných krajín dospela k záveru, že tieto opatrenia spĺňajú požiadavky na výnimku zo zásady „výrazne nenarušiť“ v súlade s článkom 21c ods. 6 nariadenia 2021/241 v záujme ochrany bezprostrednej energetickej bezpečnosti EÚ.

Obrázok 28: Podiel odhadovaných nákladov na opatrenia prispievajúce k cieľom plánu REPowerEU v rámci mechanizmu

Zdroj: Hodnotiaca tabuľka obnovy a odolnosti.

Aby členské štáty mohli využiť finančnú podporu dostupnú na účely kapitol REPowerEU, budú musieť splniť 372 míľnikov a 254 cieľov. Prvá nenávratná podpora bola vyplatená Francúzsku 5. júna 2024 za dosiahnutie piatich míľnikov a cieľov v rámci plánu REPowerEU[76]. Tieto míľniky a ciele sa týkali okrem iného výberu projektov v oblasti dekarbonizácie priemyslu, ktorými sa dosiahne očakávané zníženie spotreby energie z fosílnych palív o 250 GWh ročne, a nadobudnutia účinnosti zákona o urýchlení výroby energie z obnoviteľných zdrojov zameraného na zrýchlenie postupov udeľovania povolení. K 31. augustu 2024 bolo 68 míľnikov a cieľov (z celkového počtu 622) oznámených ako dokončené, Komisia ich však ešte nestihla formálne posúdiť. Vzhľadom na nedávne prijatie kapitol REPowerEU je ešte priskoro na posúdenie vykonávania nových reforiem a investícií, ktoré sú v nich zahrnuté. V snahe včas prispieť k cieľom plánu REPowerEU však členské štáty dostali podnet, aby do svojich kapitol REPowerEU zahrnuli projekty v pokročilých fázach realizácie, čím sa zabezpečí rýchlejšie vykonávanie.

[76] Členské štáty mohli požiadať o predbežné vyplatenie prostriedkov pridelených na plán REPowerEU do konca roka 2023, a to vo výške 20 % dodatočného financovania. Na účely predčasného poskytnutia finančnej podpory na opatrenia venované plánu REPowerEU bolo 21 členským štátom, ktoré o ňu požiadali, vyplatených 10,4 miliardy EUR (o predbežné financovanie nepožiadali Holandsko a Švédsko).

Príklady opatrení v kapitolách REPowerEU:

Reformy:

- **Španielsko** zavedie kľúčovú reformu na zlepšenie povoľovania projektov v oblasti výroby energie z obnoviteľných zdrojov a infraštruktúry elektrických sietí. Cieľom reformy je: i) uľahčiť využívanie obnoviteľných zdrojov energie a ii) zefektívniť spracúvanie žiadostí o povolenie.
- **Poľsko** zabezpečí rýchlejšie využívanie obnoviteľných zdrojov energie, najmä veterných zariadení na pevnine, vďaka ďalekosiahlym reformám zameraným na uľahčenie udeľovania povolení, a to zavedením jednotného súboru pravidiel, umožnením podávania elektronických žiadostí a zabezpečením transparentnosti dostupných kapacít pripojenia. Celkovo sa očakáva, že do roku 2026 bude do sústavy pripojených 30 GW energie z obnoviteľných zdrojov.

Investície:

- **Portugalsko** poskytne podporu pre kapacitu výroby strategických emisne neutrálnych technológií, ako je výroba solárnych panelov v Portugalsku a Európe, technológií obnoviteľných zdrojov energie na pevnine a na mori, elektrolyzérov a udržateľného biometánu.
- **Rumunsko** poskytne podporu pre viac ako 120 000 vlastníkov domov na namontovanie solárnych panelov a pre viac ako 30 000 vlastníkov domov na opatrenia zamerané na energetickú efektívnosť, a to popri cielenej podpore podobných investícií pre 14 000 energeticky chudobných vlastníkov domov a zraniteľných odberateľov energie.
- **Belgicko** uľahčí integráciu a dovoz väčšieho množstva energie z obnoviteľných zdrojov v Severnom mori, ako aj v jeho okolí tým, že podporí vybudovanie energetického ostrovného uzla v Severnom mori. To v budúcnosti umožní pripojenie najmenej 3,15 GW elektriny z veternej energie na mori do elektrizačnej sústavy na pevnine.

B. Prehľad opatrení, ktoré majú cezhraničný rozmer alebo rozmer zahŕňajúci viac krajín, zahrnutých vo všetkých kapitolách REPowerEU

Opatrenia venované plánu REPowerEU sa vyznačujú silným cezhraničným rozmerom alebo rozmerom zahŕňajúcim viac krajín

Cezhraničné projekty a projekty zahŕňajúce viac krajín sú zásadné v záujme dosiahnutia strednodobých cieľov plánu REPowerEU a takéto projekty sú podnecované v rámci mechanizmu. Opatrenia s cezhraničným rozmerom či účinkom alebo rozmerom či účinkom zahŕňajúcim viac krajín sú opatrenia, ktoré prispievajú k zabezpečeniu dodávok energie v EÚ alebo k zníženiu závislosti od fosílnych palív a/alebo

dopytu po energii. Hoci bola podpora z mechanizmu pre skutočnú cezhraničnú infraštruktúru obmedzená vzhľadom na jej zložitosť a harmonogramy realizácie, väčšina členských štátov zahrnula do svojich kapitol REPowerEU reformy a investície na modernizáciu svojich kapacít na uskladňovanie energie a elektrických sústav. Účelom týchto reforiem je uľahčiť integráciu obnoviteľných zdrojov energie a zlepšiť flexibilitu a efektívnosť sústav, čím sa podporí rozsiahlejšia energetická infraštruktúra v celej EÚ. Všetkých 25 kapitol REPowerEU prijatých do 31. augusta 2024 obsahuje opatrenia s rozmerom zahŕňajúcim viac krajín alebo cezhraničným rozmerom, pričom celkové odhadované náklady dosahujú 48,7 miliardy EUR, čo predstavuje 76 % celkových nákladov na opatrenia v týchto kapitolách a je to výrazne nad minimálnou úrovňou 30 % požadovanou v nariadení o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti. Medzi niektoré z najdôležitejších projektov s cezhraničným rozmerom a projektov zahŕňajúcich viac krajín patria tieto projekty:

- viacero členských štátov zahrnulo do svojich plánov obnovy a odolnosti projekty cezhraničného prepojenia elektrických sústav. Napríklad Belgicko stavia v Severnom mori umelý energetický ostrov, z ktorého sa v budúcnosti pripoja najmenej 3 GW elektriny z veternej energie na mori do elektrizačnej sústavy na pevnine a uľahčí sa dovoz energie z obnoviteľných zdrojov zo susedných krajín. Taliansko vylepšuje svoju vnútornú energetickú infraštruktúru výstavbou podmorských káblov medzi Sicíliou a Kampániou a zároveň modernizuje elektrické prenosové spojovacie vedenia s Rakúskom a so Slovinskom s cieľom posilniť cezhraničné toky elektriny. Týmito projektmi sa zvyšuje energetická odolnosť a integrácia obnoviteľných zdrojov energie,
- existujú investície do plynárenskej infraštruktúry zamerané na zníženie závislosti od ruského plynu a zaistenie energetickej bezpečnosti v celej EÚ. Napríklad Poľsko rozširuje svoju plynárenskú sieť medzi Gdanskom a obcou Gustorzyn, Chorvátsko zvyšuje kapacitu terminálu LNG na Krku s prepojeniami s Maďarskom a so Slovinskom a Taliansko rozširuje prepojenie s Rakúskom a so strednou Európou,
- niektoré členské štáty, napr. Francúzsko a Španielsko, sa zameriavajú na spoločné investície do výroby obnoviteľného vodíka (dôležité projekty spoločného európskeho záujmu), ktoré majú cezhraničný rozmer a ktorých cieľom je posilniť hodnotový reťazec vodíka v celej EÚ. Chorvátsko financuje projekty obnoviteľného vodíka v kontexte vodíkového údolia v severnom Jadrane, ktoré spája Chorvátsko, Slovinsko a región Furlansko-Júlske Benátky v Taliansku.

Spoločným prvkom všetkých týchto projektov je, že ich konečným cieľom je znížiť dopyt po energii, znížiť mieru využívania fosílnych palív a zaistiť bezpečnosť dodávok energie, čím významne prispievajú k cieľom plánu REPowerEU. Informácie o kapitolách REPowerEU v plánoch obnovy a odolnosti sú k dispozícii aj v sekcii hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti venovanej plánu REPowerEU[77].

[77] Pozri https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/rePowerEu.html.

4. Záver

Dosahovanie míľnikov a cieľov a vyplácanie finančných prostriedkov z mechanizmu sa zrýchlilo po oneskoreniach, ku ktorým došlo v roku 2023. Zatiaľ čo úsilie členských štátov a Komisie v roku 2023 bolo zamerané na revízie plánov obnovy a odolnosti v reakcii na plán REPowerEU, tempo vyplácania prostriedkov sa odvtedy zvýšilo. K 31. augustu 2024 bolo vyplatených vyše 40 % dostupných finančných prostriedkov z mechanizmu a 25 členským štátom bolo vyplatených 265,4 miliardy EUR. Len v samotnom vykazovacom období[78] Komisia posúdila 908 míľnikov a cieľov ako uspokojivo dosiahnuté v 27 žiadostiach o platbu a následne členským štátom vyplatila 112 miliárd EUR. Ak sa udrží aktuálne tempo, Komisia očakáva, že do konca roka 2024 vyplatí viac ako 300 miliárd EUR. Okrem toho 85 % míľnikov a cieľov, ktoré sa mali dosiahnuť do prvého štvrťroka 2024, buď posúdila Komisia ako dosiahnuté, alebo ich oznámili ako dokončené samotné členské štáty.

Účinnosť mechanizmu a jeho prístupu založeného na výkonnosti sa potvrdila pri hodnotení mechanizmu v polovici trvania. V správe uverejnenej vo februári 2024 sa zdôraznilo, že najúspešnejšími prvkami mechanizmu sú vyplácanie finančných prostriedkov na základe dosiahnutého pokroku vo vykonávaní, ako aj podpora kombinovaných reforiem a investícií, pričom ich vplyvy sa často vzájomne posilňujú. Členské štáty a zainteresované strany vyjadrili podporu povahe mechanizmu založenej na výkonnosti vďaka predvídateľnosti a možnosti vyvodzovať zodpovednosť, ktoré poskytuje. Hodnotenie poukázalo aj na vplyv pohotového vyplácania finančných prostriedkov z mechanizmu na podporu členských štátov v časoch krízy a zachovanie úrovne verejných investícií, kým jedinečná kombinácia investícií a reforiem pomáha európskym hospodárstvam lepšie sa pripraviť na zelenú a digitálnu transformáciu a na budúcnosť.

V nadväznosti na hodnotenie mechanizmu v polovici trvania Komisia zintenzívnila svoje úsilie o zjednodušenie a urýchlenie vykonávania. Komisia 19. júla 2024 prijala aktualizované usmernenie k plánom obnovy a odolnosti s cieľom zvýšiť efektívnosť pri vykonávaní mechanizmu a zjednodušiť požiadavky na podávanie správ pre členské štáty. V aktualizovanom usmernení sa podrobnejšie vyjasňuje možnosť zmeniť plán obnovy a odolnosti podľa nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti a rozsah zmien, ktoré možno vykonať v pláne obnovy a odolnosti v prípade objektívnych okolností. Objasňujú sa v ňom aj podmienky, za akých možno kombinovať podporu z mechanizmu a iných fondov EÚ s cieľom posilniť synergie.

Keďže do uplynutia platnosti mechanizmu koncom roka 2026 zostávajú len o niečo viac ako dva roky, úsilie všetkých členských štátov a inštitúcií by sa malo zamerať na úplné a včasné vykonávanie mechanizmu. Treba riešiť možné prekážky pri vykonávaní a v relevantných prípadoch by sa plány obnovy a odolnosti mali prispôsobiť s cieľom zohľadniť nové a vyvíjajúce sa výzvy. Komisia bude naďalej spolupracovať s členskými štátmi a kľúčovými partnermi, aby v plnej miere využili príležitosti, ktoré poskytuje mechanizmus, na rýchle uskutočnenie reforiem a investícií zameraných na hlavné výzvy súčasnosti s cieľom napredovať v zelenej a digitálnej transformácii a ďalej posilňovať odolnosť a konkurencieschopnosť Európskej únie.

[78] Od 1. septembra 2023 do 31. augusta 2024.